

54. Aantekeningen voor/uit correspondentie, januari – juni 2016

Pieter Wisse

54.1

Het zou mooi zijn, klopt, dat is zachtjes uitgedrukt, wanneer zo iemand op z'n minst eens wil overwegen dat de opzet van informatievoorziening vanwege reële betekenisvariëteit kwalitatief anders moet. Aanhoudende problemen zijn geen toeval, maar vanuit een rijker kader zelfs eenvoudig voorspelbaar. Tja, hoe breng je zo'n boodschap? Heeft de man reuze lange tenen en dan vooral een heel eind niets? Zo ja, dan is het moeilijk. Als hij open staat voor ècht iets anders, had hij die baan waarschijnlijk 'natuurlijk' nooit gekregen.

54.2

Ik ben eindelijk toegekomen aan een – zeer korte – aflevering over de suggestie om zaak synoniem met werk te verklaren, zie [Werk in uitvoering - 6](#).

54.3

Vooraf ben ik zeer enthousiast over **Aanzet tot duurzame registers**. Je pleit voor grondige aanpak, en zo kom je op het ontwerpprimaat van – keuze van – wereldbeeld. Volgens mij heb jij je axiomatisch niet eerder zo duidelijk uitgesproken. Tijdens onze gesprekken heb ik af en toe ernaar gevist, maar toen verklaarde jij steeds je niet voor filosofischer bemoeienis te interesseren. Gelukkig lees ik nu als zoiets als je beginselverklaring dat het nota bene praktisch niet anders lukt. Mag ik in evenzo hartelijke vriendschap ook melden waarover ik minder ben te spreken? Eerlijk gezegd voel ik me wanhopig. Zachtjes uitgedrukt herken ik nogal wat van mijn werk in de grondslagen resp. aanbevelingen die jij oppert. Zoals je weet van mijn, opnieuw zachtjes uitgedrukt, ergernis over consortium Essence, is mijn idee over bronnen dat een auteur in een publicatie nodige en voldoende rekenschap ervan moet geven. Dat is heus niet het idee van een zonderling, maar betreft het beginsel van intellectuele eigendom. Dan kom ik er in jouw artikel m.i. toch wat karig vanaf. Heb jij er wellicht een veranderkundige bedoeling mee? Probeer je juist een kans te scheppen? Zo van, als ik ook nogeens die Pieter Wisse noem, is de boodschap helemaal kansloos. Indien je mij opzettelijk onvermeld laat, stel ik weliswaar je bedoeling zeer op prijs, maar blijft een keuze aan de orde die je mij expliciet en tijdig moet geven.

Wat stelselmatige opzet van registers betreft kan ik me voorstellen dat je o.a. [Basispuzzel met stelselmatige registerstukjes](#) alweer vergeten bent als bron. Een evident voorbeeld van ontbrekende verwijzing vind ik echter je vermelding van nul-object. Dat kan je onmogelijk ... niet aan Metapatroon ontleend hebben. Besef ajb dat ik mijn werk aan grondslagen, methode en voorbeelden verricht voor eigen rekening en risico. Hoe kan ik ooit iets verdienen aan mijn enorme investering in moeite en tijd? Het allerminste dat ik als 'beloning' mag verwachten zijn adequate bronvermeldingen. Over mijzelf vind ik dat ik in intellectueel opzicht behoorlijk gul ben. Er moet voor mijzelf echter wel iets overblijven resp. terugkomen om van te leven. Nogmaals, indien jij meent dat zulke verwijzingen mijn kans om iets aan mijn

werk te verdienen juist verminderen, wil ik me best laten overtuigen ... maar daarvan overtuigd ben ik op dit moment dus niet.

Ja, je kunt dit als noodkreet opvatten. Help! Zonder inkomsten kan ik het leveren van bijdragen aan stelselmatige informatiekunde natuurlijk niet volhouden. Zolang mijn oorspronkelijke bijdragen onopgemerkt blijven (en betaalde opdrachten bijgevolg uitblijven), houdt het dus een keertje op. Maar jij en ik zijn nog lang niet klaar!

Graag heb ik ook [2015.02 Aantekeningen](#) bestudeerd. Uit aantekening nr 4 begrijp ik dat je correspondeerde over semiotiek. Dankzij de verwijzing die je opnam, :-)) is de tekst van Mark Lemon beschikbaar waarop jij kennelijk reageerde. Jij roept de vraag op, hoe Peirce zelf 'zijn' triade getekend heeft. Volgens mij heeft Peirce zo'n tekening nooit gemaakt, althans niet naar bekend is. De illustratie die Lemon toont, lijkt – hoe dan ook zonder bronvermelding! – overgenomen uit **The Meaning of Meaning** door Ogden en Richards. Eerder was Ogden particulier secretaris van (Lady) Victoria Welby en als zodanig voerde hij haar correspondentie uit met ... Peirce. Zo las hij mee. De tekening van de triade die bekend geworden is, heeft Ogden gemaakt. Dat deed hij later, en m.i. spreekt er onbegrip uit van wat Peirce aan Welby schreef over semiotiek. Volgens Peirce bemiddelt teken tussen object en interpretant. Dus, toen ik voor **Semiosis & Sign Exchange** een afbeelding van Peirce's triade maakte, plaatste ik teken bovenaan de driehoek. Daar is het als het ware het draaipunt voor de slinger die beweegt tussen object en interpretant. Zowel object als interpretant hebben een directe relatie tot teken. Daarom trok ik een gesloten lijn tussen object en teken resp. tussen interpretant en teken. En door de bemiddeling met teken is de relatie tussen object en interpretant slechts indirect. Vandaar een stippellijn tussen die twee hoekpunten. Je begrijpt dat ik mijn ... beeldinterpretatie van Peirce's omschrijving van de semiotische triade passender acht dan die door Ogden, of waar Lemon de door hem getoonde figuur ook vandaan heeft. Er is met Lemons weergave overigens nog iets aan de hand. Hij citeert dat volgens Peirce een teken is "something which stands to somebody for something in some respect or capacity." Als – enige – bron geeft Lemon het boek(je) **Introducing Semiotics** (Icon Books, 2004) door Paul Cobley op. Inderdaad, op p. 22 staat dat citaat van Peirce. Op p. 21 staat weliswaar – zoiets als – een triade afgebeeld, maar die figuur heeft Lemon niet overgenomen. Oh ja, Lemon vergat Litza Jansz als auteur van **Introducing Semiotics** te vermelden. Hoe dan ook, Lemon ontleedt het citaat in kwestie in 1. "something which stands," 2. "to somebody" en 3. "for something." Waar is "in some respect or capacity" gebleven? Als je mij toestaat mijzelf aan te halen (**Semiosis & Sign Exchange**, pp. 67-68):

Again, they read:

"in some respect or capacity."

I can hardly overstate the importance of these few words. Peirce himself elaborates where he says that a sign [...]

"stands for an object, not in all respects, but in reference to a sort of idea, which I have sometimes called the **ground** of the [sign]."

Zoals ik voorlopig niet moe word om te herhalen, veronderstelde ik een dienovereenkomstige grond 'onder' elk van Peirce's triadische elementen: hexade (**Semiosis & Sign Exchange**, figuur 2.7.4). Dat grondslagenschema telde aldus drie dimensies met elk twee elementen. Vervolgens nam ik in elke dimensie een 'scharnier' op. Het resultaat is een schema van drie dimensies met elk drie elementen: enneade (**Semiosis & Sign Exchange**, figuur 4.5.2). Dat noodzakelijke

inzicht c.q. basisschema voor stelselmatige betekenissenvariëteit heeft Lemon zichzelf prompt ontnomen door de kritische aanvulling door Peirce domweg te verwaarlozen.

Ik neem aan dat je aantekening 2015.02.08 voortzetting behelst van jouw – aandeel in – correspondentie met de man die zich als “professional semiotician” afficheert. Ik raak verward door diens kennelijke suggestie van Y als vorm van semiotische relaties. Zijn er vier elementen, dwz met teken in het midden? Daarin komt inderdaad bemiddeling tussen de drie ‘eindpunten’ prima tot uitdrukking. Maar bemiddelt “sign” dan tevens “representamen”? Dat is onzin, indien “sign” en “representamen” slechts verschillende namen zijn voor hetzelfde element. Terecht noem je daar grond als fundamentele insteek door Peirce. Dank je zeer voor je verwijzing aldaar naar mijn werk betreffende ontwikkeling tot enneade. Ik vermoed echter dat Lemon geen gevolg eraan gaf. Je zou het nog eens kunnen proberen door hem erop te wijzen dat ik aanleiding tot vernieuwing zag in precies de passage die hij van Peirce’s tekenbegrip afknipte en wegmikte. Ach, wie kan er tegen kritiek? Aan aantekening 2015.02.15 vind ik mooi, dat jij een fopvatter een duidelijke les leest. Juist jij word daarom niet serieus genomen, kortom, van zo iemand hoor je nooit meer iets. Dat lucht op. En wat zou je je zorgen maken als je salaris elders verzekerd is? In mijn geval geldt dat ik toch geen kans op salaris maak. Overigens maakte ik uit enkele verdere aantekeningen op, dat je vergeefse pogingen tot voorlichting c.q. bekering even voortzette.

Van aantekening 2015.02.24 begrijp ik – wederom – niet wat ik opvat als terughoudendheid. Ja, situatie resp. context (resp. motief) is, recursief toegepast, de noemer voor eenduidige ordening van variëteit. Daar is een methode voor nodig die zgn open is wat wijziging, toevoeging enz. van situatie betreft. Die methode bestaat: Metapatroon (Engels: Metapattern).

Uit aantekening 2015.02.28 vind ik nog maar eens de moeilijkheidsgraad blijken van een paradigmawissel. Wie onbewust blijft van enig wereldbeeld, vraagt prompt naar definities. Want zo hoort het toch! Communicatie raakt extra problematisch zodra de één aan de ander vraagt ‘iets’ te definiëren dat die ander als axioma benut voor een ander paradigma (terwijl de één, nogmaals, zich zelfs niet bewust is van relativering tov axioma’s). Tja, voor subjectief situationisme kent o.a. situatie axiomatische status en is daarom ... ondefinieerbaar. Daarentegen moet het qua axiomatisch element zijn nut ‘bewijzen’ in wat ermee valt te ... definiëren. Omdat het van vrijwel iedereen teveel gevraagd is om die door-en-door relativering te dulden, laat staan te bevorderen, lukt een paradigmawissel ‘per definitie’ nooit redelijk. Sterker nog, de heersende versie van redelijkheid verhindert een wissel.

De insteek om met voorrang relevante situaties te modelleren (aantekening 2015.02.30) is naar mijn idee nog niet precies genoeg. Het kritieke ontwerpobject vind ik gedrag. Door de eis van eenduidigheid kom je vervolgens op een geldig criterium en dat is voor een object pas de situatie waarin het ‘verkeert.’

In aantekening 2015.02.42 kom je met horizon als grenswaarde van een model op de proppen. Ik heb toch echt liever dat je meedeelt voor het modelleren een methode annex taal te gebruiken en wel Metapatroon. Dus, met Metapatroon trek je voor een model met een vette lijn een (boven)grens: horizon. Enzovoort ... Wie een korte inleiding tot Metapatroon wil bestuderen, kan o.a. terecht bij [The pattern of metapattern: ontological formalization of context and time for open interconnection](#) (in: PrimaVera, working paper 2004-01, Universiteit van Amsterdam, 2004). De

inhoud is min of meer gelijk aan deel 1 van **Metapattern: context and time in information models** (Addison-Wesley, 2001). Let er ajb op, zo kan je als verdere verwijzing opnemen, dat de aanbevolen tekennotatie deels gewijzigd is, zie [Metapattern, development of notation](#). Zodra je expliciet uitgaat van Metapatroon, en dat is wat je daar nog impliciet doet, kan je je concentreren op commentaar enz. Dat is voor je lezer gemakkelijker te volgen dan wanneer je de schijn wekt haar/hem allereerst je eigen methode te willen aanpraten. Daar is immers geen sprake van. Die methode bestaat allang. Waarom schrijf je dat niet 'gewoon,' zo van, joh, voor het probleem dat jij opbrengt bestaat een reuze praktische oplossing. Anders schiet het nooit op. En zoveel tijd hebben we niet meer. Ook in aantekening 2015.02.50 lijkt je iemand te proberen te verleiden met een vraagstelling, terwijl het antwoord beschikbaar is. Waarom vraag je niet na, wat z/hij eigenlijk wil? En als wat z/hij wil blijkt neer te komen op facilitering van reële betekenisvariëteit, welnu, zó moet dat, graag of niet.

Nav aantekening 2015.02.47 herhaal ik op dat een omgekeerd evenredig verband bestaat tussen 1. het bereik dat – als situatie – met context aangeduid wordt en 2. de tekenhoeveelheid die daarvoor nodig is. Het bereik kan variëren van algemeenst tot alsmaar specifieker. Het gaat altijd om passende context. Om van contextintensief oid te spreken lijkt mij daarom verwarrend. Wat geldt als relevante situatie, enzovoort?

Je zou eens kunnen vragen (aantekening 2015.02.53 e.v.) welke praktische modelleermethode/-taal voor stelselmatige ontwerpogaven gebaseerd is op het systeemtheoretische werk van Luhmann. Mij is überhaupt niets bekend ... Intussen heb ik [Werk in uitvoering - 6](#) uitgebracht. Veel meer dan wat ik je aankondigde heb ik er niet van kunnen maken. Ja, het lijkt alleszins vruchtbaar om nauwe verwantschap tussen zaak en werk te veronderstellen. Dat scheidt verdere nodeloze verschillen.

[Toen ik later mijn exemplaar van **The Meaning of Meaning** (Routledge & Kegan Paul, zesde druk van de tiende editie 1966, oorspronkelijk 1923) raadpleegde, bleek ik me vergist te hebben. De triade die Lemon toont, wijkt in twee van de drie benamingen van de hoekpunten af van de afbeelding op p. 11 in het boek van Ogden en Richards.]

54.4

Graag herhaal ik [Aanzet tot duurzame registers](#) een ijzersterk verhaal te vinden. Dankzij adequate verwijzingen 'staat' het des te sterker. Dus bedankt voor je aanvullingen!

Het is flauw, om niet te zeggen geniepig, iemand met zijn naam belachelijk te maken ... maar de verleiding is ditmaal wel erg groot. En als het iemand betreft die zichzelf nota bene "professional semiotician" noemt, zou het zelfs weleens een dure plicht kunnen zijn om met betekenissen te 'spelen' om zijn onvermogen aan de kaak te stellen. Dus, wat is – in het Engels – een overdrachtelijke betekenis van lemon? Volgens **Webster's American Family Dictionary** (Random House, 1998) is een lemon "a person or thing that proves to be defective, imperfect, or unsatisfactory." Laat ik ermee zeggen niet bijster onder de indruk te zijn van de opvatting die Lemon te berde brengt van ... semiotiek, en hoe hij dat doet. In elk geval hebben we er voor facilitering van stelselmatig informatieverkeer helemaal niets aan. Maar ja, wat gaat neerkomen op ruzie maken met zo iemand is inderdaad vergeefse moeite. Zoals je

zegt, “[v]aak reageert men niet eens.” Welk criterium ik gaandeweg alsmaar sterker als motief erken, is of er een belangwekkende aantekening in zit. Wie zo’n bericht ontvangt heeft daarvan weliswaar geen weet, maar ter aanleiding speelt z/hij dus een vitale rol. En kijk eens wat jij en ik nu doen. Nav aantekeningen ontstaan, klopt, via onze correspondentie, verdere ... aantekeningen.

Je roept mij op mijn voorkeur te expliciteren voor aandeel aan discussie over informatiekundige vernieuwing. Als ik het wist ... Er bestaat natuurlijk geen universeel toepasselijk recept. Subjectief situationisme, nietwaar? Dat neemt niet weg, dat we kunnen – en moeten – leren van voorafgaande pogingen. Waarom faalt een verzoek tot inschikkelijkheid? Begint het niet onherroepelijk bij het ene ‘subject’ zèlf zoals z/hij zich situationeel ervaart? Wanneer z/hij een teken voortbrengt, op welke inschikkelijkheid door de ànder mikt z/hij ermee? Over omgekeerde evenredigheid gesproken, daar hebben wij meteen een ernstig probleem. Wij nemen maatschappelijk verkeer waar. Waarom vallen ons bepaalde deelnemers op? Dat zijn mensen die een relevante positie van besluitvorming bezetten, maar in informatiekundig opzicht o.i. verkeerde beslissingen blijven nemen. Verder gaat het om mensen die oplossingen propageren voor informatiekundige opgaven die volgens ons zelfs averechts uitpakken. Het probleem is dat wij aldus als kandidaten voor inschikkelijkheid met onze verzoeken precies de mensen ‘selecteren’ die er het sterkst tegen gewapend zijn. Het heeft echter ook geen zin om ons tot andere mensen te richten, aangezien zij zònder relevante invloed zijn op de toekomst van informatiekunde. Voor omgang met dat dilemma vinden zowel jij als ik het passend om te verkennen of er überhaupt een kans bestaat op zinnige – verdere – communicatie. Volgens mij hebben we het nu over de opzet van die verkenning. Gelet op de selectie die inherent is aan onze kijk op maatschappelijk verkeer, geloof ik niet dat het zelfs maar kan lukken om allereerst zoiets als een vertrouwensrelatie te leggen met als vervolg inhoudelijk(er) communicatie. Zeg maar, het is nu nèt het soort mensen dat wij – moeten – aanspreken dat – okee, ik generaliseer – onvoldoende tot gewenste relaties in staat is. Volgens mij zijn het vooral scharrelaars. Hun omgangsvorm bestaat eruit om prompt te besluiten of ‘iets’ van hun gading is. Vindt zo iemand van niet, dan verplaatst z/hij haar/zijn aandacht netzo subiet. Kortom, z/hij moet ergens vrijwel onmiddellijk eigen voordeel in herkennen. Tja, met iets dat ècht nieuw is, gaat dat nu eenmaal nooit. Daarom verdient m.i. nadruk wat wel degelijk bestaat, beschikbaar is, enzovoort. Door beweringen met gezag acht ik de kans groter – vooruit, minder klein – om aandacht alweer wat langer vast te houden. Want eveneens volgens wie zich aandient als ontvanger van onze verzoeken, geldt stellig dat z/hij gevoelig is voor autoriteit. Ja, ik blijf generaliseren. Dat is met voorrang het gezag dat z/hijzèlf hoopt uit te oefenen. Maar daar hoort gevoeligheid voor ondermijning ervan bij, dus door ànder gezag. Pas wanneer dat àndere gezag als sterker wordt ervaren, schikt z/hij in. Overigens kan het ook zijn, dat iemand inschikt uit vrees belachelijk e.d. te worden gemaakt. Hoe gezagvoller dus het oorspronkelijke verzoek geuit wordt, des groter de kans dat de ontvanger zich – angstig – afvraagt of z/hij wellicht iets gemist heeft dat voor handhaving van haar/zijn gezag van belang is. Het volgende probleem is uiteraard, dat inschikkelijkheid van zulke mensen niet helpt, integendeel. Om ze tot evenwichtiger relaties te bewegen is méér nodig. Het maakt dus niets uit, hoe het veranderingsgericht aandeel aan die verkenning opgezet is ... Het is, in jouw woorden, “ook zonder succes, overigens.” Zullen we er het tragikomische maar van

inzien? Dat maakt het o.a. leuk om pogingen te blijven ondernemen, en om er tenminste zèlf van te leren.

Ik kom nog even terug op [Aanzet tot duurzame registers](#). Over de strekking ervan zou je toch open met de CIO van je werkgever moeten kunnen spreken. Of spreek ik mijzelf hiermee gelet op het bovenstaande tegen? In elk geval komt je boodschap er niet alleen op neer, hoe het anders moet voor reële synthese. Analytisch trek je tevens onmiskenbaar de conclusie, dat voortzetting van de huidige aanpak van informatievoorziening tot alsmaar grotere, duurdere enz. mislukking gedoemd is. Ik kan me voorstellen dat jij jouw baas-van-baas wat diplomatieker wil aanspreken, maar professioneel gesproken komt je artikel wel degelijk erop neer. Het behoort tot de plichten van zo'n baas-van-baas om dat als jouw opbouwende bijdrage te verwelkomen ipv je met – impliciete – dreiging van confrontatie (die hij slechts één keer hoeft te winnen) uit te schakelen. Wat denk jij?

54.5

Zo gaat het hard met aantekeningen. Graag had ik tekortkomingen in je analogieën kunnen aanwijzen. Helaas zijn die vergelijkingen ook m.i. maar al te treffend. Doorgaand over verkenning enzovoort, toen ik na zijn pensionering regelmatig langsging bij Bas Brussaard vond ik door zijn hoffelijkheid heen merkbaar dat hij mijn opstelling als buitenstaander hopeloos achtte. Zijn stelling luidde dat werkelijke veranderingen, althans, voorzover hij ze met mijn inzet associeerde, slechts van binnenuit haalbaar zijn. Daar hebben we weer een dilemma. Want als binnenstaander, zeg ook maar als vaste medewerker, had ik nooit het informatiekundige grondslagenwerk kunnen 'ondernemen' waarvoor ik als buitenstaander voor mijzelf wèl de mogelijkheid kon scheppen. Maar hij had natuurlijk gelijk. Daar sta je dan. Je hoort er domweg niet – meer – bij. Waarom zou iemand aandacht schenken aan wat je voorstelt als je voor hùn belangen niets meer ... voorstelt? Hoe dan ook verdienen de generalisaties die ik eerder maakte, op z'n minst nuancering volgens binnen- resp. buitenstaanderperspectief. Wat ik schreef, betreft (dus) de veranderkundige (wan)hoop van mij als een buitenstaander. Jij bent als binnenstaander aan de slag, en dat vergt inderdaad een andere benadering. Hoera, zou Brussaard stellig zeggen. Als ambtenaar van het ministerie van Buitenlandse Zaken had ik ooit het geluk – ik was daar nèt in dienst (lees: binnenstaander) – dat er met een informatiesysteem op een consulaat iets gebeurde dat de zgn departementsleiding als crisis beschouwde. Doordat ik vlot en discreet een adequate oplossing verzorgde, tja, je moet uiteraard doorhebben wat diplomaten waarderen, stelden de topambtenaren netzo prompt vertrouwen in mij, terecht of niet. :-) Het zit weleens mee ... Zonder al dan niet vermeende crisis moet je letterlijk vooral maar afwachten. Natuurlijk, nogmaals, moet je zo'n probleem wel even ogenschijnlijk achteloos oplossen. Sindsdien is alom o.a. de, om een door-en-door Brussaardiaanse aanduiding te gebruiken, organisatie van de informatievoorziening nogal veranderd. Dergelijke kansen voor instant vertrouwenswinst doen zich niet of nauwelijks meer voor. Daarom is als binnenstrategie tegenwoordig – vrijwel – altijd geduld nodig. Prachtig, dus, dat je hoopgevende signalen oogstte dankzij wat je zorgvuldig zaaide. Nee, je kunt niet regisseren dat juist die twee topfunctionarissen met elkaar onderweg zijn, terwijl de ene met instemming jouw verhaal leest. Dat is geen crisis, maar anderszins een fortuinlijke samenloop. Mocht je de vraag krijgen naar wat jij als vervolg in gedachten hebt, dan kun je voor informatiekundige koers toch per omgaande [Aanzet tot](#)

[duurzame registers](#) opdiene? Je hebt immers contact met gezag dat weer hoger is dan je baas-van-baas. Voorlopig maar hopen op verdere reactie(s) ...

54.6

Ik sluit niet uit een reactie op mijn eerdere bericht (zie [[aantekening 52.92](#)] voor afschrift) gemist te hebben. Kunt u mij in dat geval aub die reactie sturen?

Als het onverhoopt zo is, dat meneer Stokmans nog géén reactie gaf, verzoek ik u als ombudsman vriendelijk mij een verklaring daarover te verschaffen. Gelet op mijn eerdere bericht lijkt het mij duidelijk, dat ik een hartelijk hulpaanbod deed om de kwaliteit van verslaggeving door **NRC Handelsblad** structureel te verbeteren. Ik meen dat aanbod adequaat toegelicht c.q. mijn relevante deskundigheid aangeduid te hebben. Dankzij uw bemiddeling neemt de redacteur resp. redactie in kwestie mijn aanbod wellicht alsnog in overweging.

Ik zie uw wederbericht graag spoedig tegemoet, met vriendelijke groet.

[emailbericht dd. 11 januari 2016 aan Ombudsman van **NRC Handelsblad**]

54.7

De ondertitel van **Erkenntnis als Anpassung** (Suhrkamp, 1989) door Eve-Marie Engels luidt "Eine Studie zur evolutionären Erkenntnistheorie." Als mensen, zo stelt Engels,

sind wir [...] in der Lage, durch bewußte Reflexion unsere Hypothesen über bestimmte Kausalzusammenhänge zu korrigieren, sich nicht bewährende Zuordnungen aufzubrechen, andere herzustellen und unsere Erfahrungen neu zu organisieren.[p. 203]

Mijn vertaling: zijn wij in staat om door bewuste overweging onze veronderstellingen over bepaalde oorzakelijke verbanden te verbeteren, om onwerkzame theorieën te verlaten, andere op te stellen en onze ervaringen opnieuw te ordenen.

Waarop ik hoogstens afding, is de veronderstelling van (zelf)bewustheid. Maar wat is evolutionair relevant aan dergelijk vermogen?

Diese Fähigkeit muß für ein Lebewesen wie der Mensch, das nicht in eine spezifische Umwelt eingepaßt ist und daher fortwährend mit Neuem zu rechnen hat, von großem Vorteil sein.[p. 203]

Mijn vertaling: Dit vermogen is stellig zeer voordelig voor een wezen als de mens, een levensvorm die niet samenvalt met een specifieke omgeving en aldus voortdurend met nieuwe omstandigheden is geconfronteerd.

Evolutionair beschouwd lijkt mij het verband overigens eerder omgekeerd. Dankzij cognitief aanpassingsvermogen kàn een mens blijven overleven in gevarieerde omstandigheden, ook wanneer ze tijdens zijn leven – al dan niet deels door eigen toedoen – wijzigen. Hoe dan ook

muß Anpassung als Entwicklung der kognitiven Fähigkeit gedeutet werden, Korrespondenzen bzw. Kohärenzen selbst **herzustellen** und wieder **aufzubrechen**.[p. 203]

Mijn vertaling: moet aanpassing opgevat zijn als ontwikkeling van het cognitief vermogen om zèlf overeenkomsten resp. samenhangen op te stellen en vervolgens weer te verlaten.

Hoewel Engels het – bestaan van – zgn cognitief aanpassingsvermogen duidelijk aanwijst, gaat zij in haar boek niet op de werking ervan in. Die werking heb ik verklaard volgens semiotische dynamiek. Als basisschema stelde ik de semiotische enneade op (**Semiosis & Sign Exchange**, Information Dynamics, 2002). Dat

(meta)model biedt daarom ook voor het werk van Engels een krachtige aanvulling. Want de enneade resp. de daarop gebaseerde modelleermethode/-taal [Metapatroon](#) maakt aanwijsbaar hoe

der[...]selbe Gegenstand nicht nur [...] unterschiedliche Bedeutungen annehmen und jedesmal seine Eigenschaften von Grund auf ändern [kann], sondern auch für ein und dasselbe Subjekt je nach den gerade ablaufenden Funktionskreisen[. p. 306]
Mijn vertaling: hetzelfde voorwerp niet alleen verschillende betekenissen kan verkrijgen, met eventueel telkens fundamenteel andere eigenschappen, maar ook hoe dat geldt voor dezelfde persoon al naar gelang zijn actuele gedragsfeer.

Kortom,

»Anpassung« an die Realität bedeutet [...] nicht [...] die Entwicklung realitätsabbildender, kognitiver Strukturen, sondern die Evolution von Erkenntnisorganen, die es ermöglichen, Realitäten auf überlebensdienliche Weise zu konstruieren sowie die individuelle Konstruktion dieser Realitäten.[p. 322]
Mijn vertaling: 'aanpassing' aan de werkelijkheid komt niet neer op ontwikkeling van kennisstructuren als evenzovele afbeeldingen van de werkelijkheid. Zij betreft daarentegen de ontwikkeling van kennisorganen die ons ter overleving uitrusten met het vermogen om werkelijkheidsbeelden te vormen en de vorming van zulke beelden ermee.

Wat kunnen 'we' helaas vaststellen? Vanuit evolutionaire kennisleer blijkt o.a. tot informatiekunde nog steeds geen inzicht doorgedrongen te zijn. Over omstandigheden gesproken, zo blijft het met dia-enneadische semiotiek en Metapatroon roepen in de woestijn.

54.8

Ik heb een slag proberen te slaan om de bediening inclusief opmaak niet alleen te versimpelen, maar tegelijk systematisch te houden. Dat is stellig slecht gelukt, maar alvast méér dan niets. Zie bijgevoegd concept voor, met een mooi woord, stijlgids. Als je het beter weet, graag! Ik wil in elk geval voorlopig echter vasthouden aan voorrang voor zgn bedieningsgemak, wat dat ook is, nou ja, wat ik ervan vind ... :-)
Daardoor hebben we met proefjes tenminste überhaupt een kans.

54.9

Metapatroon valt bij uitstek te verduidelijken aan de hand van, op z'n Duits gezegd, "Intentionalität und Kontrafaktizität"? Althans, dat is zo afgaande op wat Eve-Marie Engels daaronder verstaat in **Erkenntnis und Anpassung** (zie ook aantekening 54.7). Want

Intentionalität und Kontrafaktizität unseres Erkennens können wir auch im Begriff der Pluriperspektivität zusammenfassen[. p. 167]
Mijn vertaling: wij kunnen intentionaliteit en contrafeitelijkheid van ons kennen samenvatten onder het begrip multiperspectiviteit.

Dat is inderdaad de crux van Metapatroon, te weten een methode annex taal voor multiperspectief modelleren, dus om

Gegenstände und Vorgänge aus verschiedenen Perspektiven zu sehen und sie auf alternative Weise zu entwerfen.[p. 167]
Mijn vertaling: voorwerpen en gebeurtenissen vanuit verschillende perspectieven te bekijken en alternatieven ervoor te ontwerpen.

Volgens Engels geldt voor intentionaliteit en contrafeitelijkheid, dat

ihre Gemeinsamkeit darin besteht,[p. 167] [D]er Begriff der kognitiven Kompetenz [schließt] nicht nur Erkenntnis im engeren Sinne von Wissen [mit ein], sondern auch die menschliche Fähigkeit des **variablen Umgangs mit Erkenntnis** sowie **die Herstellung vielfältiger Bezüge zur Welt**[. p. 164]

Mijn vertaling: zij die benadering [volgens multiperspectiviteit] delen. Cognitie betreft niet louter kennis in de nauwe betekenis van weten, maar omvat tevens het menselijk vermogen tot veranderlijk kennen alsmede het ontwerpen van geschakeerde betrekkingen met de wereld.

Dankzij Metapatroon met contextuele (lees dus ook: perspectivische) verbijzondering kunnen – alternatieve – zienswijzen allemaal samenhangend in één model uitgedrukt zijn. Maar wat is intentionaliteit ook alweer? Volgens Engels luidt de gangbare betekenis

etwas **als** etwas [zu] meinen, vorstellen usw. [... E]in und derselbe Gegenstand oder Vorgang [kann] je nach der Wahl der Bezeichnung [...] sehr unterschiedlich wahrgenommen oder erkannt werden[. [p. 165 S]ie [erlaubt] eine [...] Möglichkeit des vielfältigen Umgangs mit den Dingen.[p. 166]

Mijn vertaling: iets **als** iets opvatten, voorstellen, enzovoort. Hetzelfde voorwerp of dezelfde gebeurtenis kan afwisselend geduid en aldus vergaand verschillend worden waargenomen en gekend. Wij kunnen daardoor gevarieerd met dingen omgaan.

Voor dergelijke verschillen onderhoudt een mens tevens samenhang. Niet alleen, stelt Engels,

kann für ein und dasselbe Lebewesen derselbe Gegenstand seine Eigenschaften je nach Funktionskreis grundlegend ändern.[p. 166]

Mijn vertaling: kan voor hetzelfde levenswezen hetzelfde voorwerp fundamenteel andere eigenschappen tellen al naar gelang de gedragsfeer.

Zij voegt eraan toe, dat

[d]ie Besonderheit des menschlichen Intentionalität scheint [...] darin zu liegen, daß sich für uns der Gegenstand bei all der Vielfalt der Aspekte, unter denen wir ihn sehen, dennoch in dem Sinn als identischer durchhält, daß wir ihm diese Aspekten zuordnen statt ihn mit der Pluralität seiner Aspekte in eine Mehrzahl von Objekten zerfallen zu lassen.[p. 166]

Mijn vertaling: het kenmerkend voor menselijke intentionaliteit schijnt, dat wij een voorwerp continuïteit van identiteit toekennen, ondanks de variëteit van aspecten volgens welke wij het zien. Wij brengen die aspecten in verband met het ene voorwerp in plaats van dat voorwerp overeenkomstig het veelvoud van aspecten tot evenzovele objecten te laten fragmenteren.

Of dat typisch menselijk is, denk ik niet. Met de stelling van het – kunnen – aannemen van een invariabele identiteit voor een voorwerp – en dat noem ik dan een object – ben ik het echter grondig eens. Als enig houdbare identiteit gelet op variëteit heb ik daarvoor per object zijn nul-identiteit geopperd (**Metapattern: context and time in information models**, Addison-Wesley, 2001). Voor wat Engels onder de noemer van aspect verbijzondert, is dan ‘slechts’ een dienovereenkomstig aspectdeel van het object aan de orde. En dat gedeelte kent aldus een aspect-identiteit. Alle aspectdelen met enerzijds eigen aspectidentiteiten, maar anderzijds dezelfde nul-identiteit delen, behoren aldus tot hetzelfde object. Let wel, door vervanging van nul-identiteit wisselt het aspectdeel in kwestie prompt van – overkoepelend – object.

Mijn insteek is overigens toch wat anders dan die van Engels. Ik leg de nadruk op gedrag. Het gedrag van een object verschilt al naar gelang de situatie. Ofwel, situatie biedt het criterium voor indeling van een object. Een gedragsmatig relevant

objectdeel is een situationeel object. Indien de indeling zodanig gemaakt is dat gedragingen van situationele objecten disjunct zijn, dan heet het object in kwestie goedverbijzonderd.

Nota bene, daardoor wijzigt het 'object' van intentionaliteit. In de filosofische traditie is dat het ... object. Vanwege gedrag als beschouwingseenheid verschuift intentionaliteit volgens mij naar deelobject in de zin van situationeel object; zie o.a. [The ontological atom of behavior: toward a logic for information modeling beyond the classics](#) (in: **PrimaVera**, working paper 2002-5, Universiteit van Amsterdam, 2002).

Die verschuiving komt in de semiotische enneade tot uitdrukking in de elementen motief, gedrag en wat er noodzakelijkerwijs 'tussen' ligt resp. gebeurt.

De cognitieve objectvorming kent m.i. dus twee trappen ipv de ene volgens klassieke intentionaliteit. Tijdens als het ware de eerste trap is intentionele verzameling aan de orde, maar dus niet voor een geheel object, maar voor bepaald gedrag ervan. Door – ervaring van – overlappings betreft een gemotiveerd concept, zie enneade, een situationeel object met aldus eenduidig – gedacht – gedrag. Met zoiets als de tweede trap gaat het juist niet om overlappings, overeenkomsten enzovoort, maar om verschillen. Het ene situationele object is dáárom het andere niet, omdat er géén overeenkomst in hun gedragingen geldt. Voor wat ze als deelobjecten desondanks tot één object kan verbinden, blijft slechts een gedragsloze voorziening over: nul-identiteit. Pas volgens de zowat tegenovergestelde 'werking' tijdens beide trappen is een alweer minder knullige verklaring mogelijk van cognitieve variëteit, enzovoort. Herpositionering plus relativering van intentionaliteit opent een nieuwe zienswijze, maar bij mijn weten is er verder nog niemand die er ook zo naar kijkt. Wie weet duikt deze alinea ooit ergens op ...

Terug naar Engels, volgens wie voorts sprake is van zgn contrafeitelijk denken in het geval

des theoretischen Entwurfs alternativer Handlungs- und Ereignismöglichkeiten mit dem Ziel der Antizipation ihrer jeweiligen Konsequenzen und Resultate[. p. 165]
Mijn vertaling: van theoretisch ontwerp van alternatieve gedragingen en uitkomsten ter afweging van eventuele gevolgen en resultaten.

Dieser freie Bezug zur Realität [...] hat mehrere Aspekten[, p. 164]
Mijn vertaling: Deze losse betrekking tot de werkelijkheid telt meerdere aspecten,

waarvan er één

die Möglichkeit des Irrtums [ist].[p. 167]
Mijn vertaling: de mogelijkheid betreft om zich te vergissen.

Tja, daaruit volgt de mogelijkheid van bedrog ... Enfin,

Intentionalität und **Kontrafaktizität** sind für das Lebewesen Mensch von großem Vorteil bei der Bewältigung seiner Lebenspraktischen Probleme. Die Möglichkeit, unser Tun **in Gedanken** nach dem trial-und-error Prinzip durchzuspielen, ist weitaus weniger risikoreich als direktes Ausprobieren, weil wir auf diese Weise nicht die eigene Existenz aufs Spiel setzen[. p. 165]

Mijn vertaling: Intentionaliteit en contrafeitelijkheid zijn voor de mens als levensvorm van groot voordeel om praktische problemen aan te kunnen. Er is vergeleken met het daadwerkelijk verrichten van een handeling veel minder risico verbonden met simulatie ervan, omdat wij met zulke gedachten ons leven – nog – niet op het spel zetten.

We zijn dan nogeens extra geholpen met de mogelijkheid van consequente vastlegging. Daarvoor biedt Metapatroon een passende methode.

Hoewel ik mijn ogen ervoor open houdt, heb ik een alternatief nog niet ontdekt. Wel kom ik her en der belangrijke aanwijzingen over variëteit tegen, zoals ook in het werk van Engels, maar steeds zonder adequaat beginsel voor samenhang van verschillen. Omgekeerd laat dergelijk werk zich m.i. begrijpelijker lezen – en zowel alweer beter waarderen als gericht voorzien van opbouwende kritiek – dankzij methodische interpretatie volgens Metapatroon.

54.10

Allereerst dank ik u hartelijk voor uw reactie, eerder vandaag!

Indien ik er een uitnodiging in mag zien neem ik de mogelijkheid van “een opiniestuk” uiteraard graag in overweging. Ik koester echter geen enkele illusie met zo’n incidentele bijdrage ook maar enige invloed te kunnen uitoefenen, laat staan een duurzame. Daarom volg ik vooralsnog, zeg maar, plan a om te helpen een stelselmatig perspectief te vestigen voor herhaalde verslaggeving. Dat helpt vroeg of laat wèl.

Ik kan me goed voorstellen dat u mijn “invalshoek [...] behoorlijk abstract en theoretisch” noemt. Tja, dat kan even niet anders, theoretisch bedoel ik dan, zodra de analyse luidt dat de gangbaar geraakte theorie averechts werkt. Voor geloofwaardigheid kom ik niet om kritiek heen. En dan zal ik voorts toch moeten laten weten wat een m.i. betere theorie is. Anders had u mijn bericht prompt terecht als onzin kunnen, en moeten, afdoen.

Graag ding ik echter af op de aanduiding “abstract.” Ik meen juist uiterst concrete verklaringen resp. aanwijzingen te – kunnen – geven, en wat is er uiteindelijk praktischer dan dat? U kent stellig het gezegde, dat er niets praktischer is dan een goede theorie. Tevens geldt dat een foute theorie reuze onpraktisch is, of erger. Als u mij toestaat, waag ik een poging aan te knopen op wat ik vermoed dat u als journalist stellig interesseert. Dat is taal. In uw hoedanigheid bent u beslist een kritische taalgebruiker. Zo herkent u prompt, dat een zinnetje als “Zij heeft moeite met blokken” vatbaar is voor velerlei uitleg.

Is er een bezorgde moeder aan het woord die op een verjaarsfeestje uitlegt waarom haar dochter op school is blijven zitten? Of verklaart de coach van een volleybalteam aan de clubvoorzitter, waarom zij een speelster uit het eerste team zette? Er kan ook een medewerker van een consultatiebureau aan het woord zijn in gesprek met de vader van een peuter. Enzovoort.

Voor eenduidige betekenis is altijd context nodig. Inclusief context is betekenis pas ... concreet.

In zijn dagelijkse omgang is een mens zich niet bewust van het contextaandeel. Dat is ‘natuurlijk’ precies waarom communicatie doorgaans zo soepel functioneert (maar tegelijk ligt er de mogelijkheid van vergissing in besloten). Een mens raakt – pas – in verwarring, maar dan ook steevast, zodra zgn nodige en voldoende context ontbreekt. Hij beseft zulk gemis echter niet of nauwelijks. Een eufemisme ervoor zou o.a. “abstract” kunnen zijn. :-) Overigens beseft ik op mijn beurt terdege, dat ik de structurele rol van context voor nota bene concrete betekenis nog onvoldoende duidelijk maakte. Ik blijf mijn best doen ...

Inmiddels zijn we met gebruik van digitale technologieën allang het stadium voorbij van geïsoleerde informatiesystemen die elk slechts een enkele taak faciliteren. Waarvoor het Internet alweer ruim twintig jaar exemplarisch is, is dat we ‘verkeren’ in een toestand waarin – mensen in wisselende hoedanigheden als – moeder, coach, consultatiearts, vader u, ik, enzovoort als het ware door elkaar praten. Zonder

toevoeging van expliciete context valt er geen touw aan vast te knopen. Waarom lukt het nu, om een voorbeeld te noemen, UWV niet om haar informatievoorziening op orde te krijgen? Om te beginnen is het niet de informatievoorziening van UWV. Wat het UWV doet, laat zich beter aanduiden als coördinatie van allerlei activiteiten van allerlei deelnemers aan maatschappelijk verkeer. Ja, daar zitten tevens ook weer bijdragen door UWV zelf bij, maar wel beschouwd zijn dat er verhoudingsgewijs zeer weinig. (Heb ik ooit uitgezocht; naar mijn schatting komt pakweg 99% van informatie die UWV verzamelt van 'buiten.')

Hoe dan ook, met gevarieerde deelnemers met gevarieerde belangen zijn dienovereenkomstige verschillen in betekenis nota bene regel. Méér dan dit inzicht heeft u niet nodig voor de conclusie dat dergelijke organisaties met wat voorzieningen voor maatschappelijk informatieverkeer moeten zijn, blijven knoeien zolang ze reële betekenisvariëteit ontkennen.

Voor wie ontkent, zelfs zonder te weten wát, is het bovenstaande niet alleen een moeilijk verhaal, maar zelfs ronduit onbegrijpelijk. Dat snap ik dan weer wèl. Maar "abstract" is de strekking van dat verhaal niet, integendeel. Werkelijk abstract is de aanpak die uitgaat resp. mikt op enkelvoudige betekenis. In z'n contextloosheid komt het neer op tot mislukking gedoemde veralgemenisering. Mocht u "abstract" als verwijt kwijt willen, dan moet u dus bij UWV enz. zijn. Over hun aanpak is het terecht.

Onlangs schreef een collega van u over SVB. Daar gaat het vergelijkbaar mis ...
Waar niet?

Waarom is het zo moeilijk om een insteek te verlaten die ooit prima voldeed (losstaande, betrekkelijk simpele toepassingen waarvoor dito enkelvoudige context impliciet – en daardoor onopgemerkt – kon blijven), maar op de schaal van variabel informatieverkeer contraproductief is? Als iemand er al over nadenkt, vermoed ik dat een computer – het woord zegt het immers – nog typisch als rekentuig geldt. Algoritmen, logica, ... Klopt, dat wàs zo'n apparaat destijds ook vooral, een rekentuig. Maar tegenwoordig zijn digitale technologieën vooral in gebruik als communicatiemiddel (inclusief opslag voor overbrugging van tijd). Daaruit volgt dat 'we' voor ontwerp, ontwikkeling enz. een passend taalbegrip moeten volgen, met omgang met concrete (!) betekenisvariëteit van dien. Wie daarvoor vasthoudt aan traditionele logica e.d. begrijpt helemaal niets van levend taalgebruik. Wie op die achterhaalde manier zgn informatiesystemen 'bouwt,' blijft geld verspillen en verergert problemen.

Haha, ik ben u liefst vóór met de opmerking dat ik opnieuw nogal theoretisch tekeer ga.

Ik kan u een schema tonen waarin één en dezelfde persoon voor enkele zgn basisregistraties plus een gedeelte sociale zekerheid reeds in ruim dertig (!) hoedanigheden verschijnt. Voor één en dezelfde organisatie geldt vergelijkbare variëteit. Wie één zo'n hoedanigheid tot 'de' standaardbetekenis probeert te verheffen, mist zelfs op dat beperkte bereik al meer dan negenentwintig netzo relevante betekenissen. Neemt u maar aan dat instellingen voor die andere negentwintig met dezelfde bijziendheid in de weer zijn. Dat heeft dus geen zin, integendeel.

Ik wil maar zeggen, hoe praktisch en concreet wilt u het hebben? Beschouwt u aub uzelf, al is het maar eventjes, wat bewuster als taalgebruiker. Met een los woord bent u onbegrijpelijk voor de lezer.

Uiteraard laat ik het aan u over te beoordelen, of ik kan bijdragen aan “het type journalistieke productie waar [u zich] mee bezig houdt.” Omdat u het aanduidt als “onderzoeksjournalistiek” kan ik me echter moeilijk voorstellen dat u niet bent geïnteresseerd in analyse waarmee u grootschalige financiële verspilling aan de kaak kunt stellen, om van andere nadelige maatschappelijke gevolgen nog te zwijgen. Dankzij passende theorie kunt u voor een hele reeks misstanden vooruit. Wat ik hoop en verwacht, is dat publiciteit leidt tot verbeteringen. U begrijpt dat ik nader contact op prijs stel, maar laat initiatief voor eventueel vervolg aan u.

[emailbericht dd. 14 januari 2016 aan Derk Stokmans, redacteur van **NRC Handelsblad**; zie ook [aantekeningen 52.40](#) , [52.92](#) en 54.6]

54.11

Vorige week sprak ik met een buurtgenoot over zijn werk voor een beleidsinstituut. Hij wil publieke discussie bevorderen. Als (presentatie)middel denk hij aan schema's met onderling gerelateerde begrippen. Klopt, Metapatroon. Maar ja, dat is voor – alweer wat verder – gevorderden. Voor recht-toe-recht-aan opzet (met simplisme van dien) zijn er zgn mind maps, ook wel concept maps, topic maps e.d. genoemd. Nu zat die buurtgenoot helemaal vast, omdat hij geen idee van een oplossing heeft ... en daardoor eigenlijk evenmin van zijn probleem en/of kans. Zo ging ik voor wat buurtwerk aan de slag. Op zoek naar een hulpmiddel dat a. zó inzetbaar is, b. reuze eenvoudig in gebruik en c. ook anderszins past bij het instituut in kwestie, ontdekte ik 'op' [Wikipedia een List of concept- and mind-mapping software](#) (geraadpleegd op 16 januari 2016). Van wat daar staat opgesomd, vond ik [DebateGraph](#) de moeite van een nadere blik waard.

Om een lang verhaal wat korter te maken, daags erna heb ik daar zèlf twee modellen gepubliceerd. Zie [Metapatroonmodel Actor](#) en [Metapatroonmodel Rechtspraak](#). Je ziet dat de notatie – sterk – afwijkt van hoe m.i. een model met Metapatroon optimaal overzichtelijk is en blijft. Maar op de manier van o.a. DebateGraph, zeg algemener mindmapperig, vinden veel mensen het stellig 'leuk' en zijn ze prompt gelukkig omdat ze daarom de moeite voor begrip menen te kunnen nalaten. Leuk is toch genoeg, nietwaar? Voor extra vermaak kan je de balletjes heen en weer schuiven. Kijk wat er gebeurt! Zulke oppervlakkigheid betekent enorme winst, wanneer 'ze' aldus ruimte laten voor verantwoorde voortzetting van ontwerp enz. (vooralnog achter de schermen, helaas, volgens een methode inclusief 'taal' die noodzakelijk overzicht bevordert ipv belemmert).

Uiteraard levert formele equivalentie tussen enerzijds de voorkeursnotatie van Metapatroon, anderzijds wat er met de mogelijkheden van DebateGraph valt te modelleren géén moeilijkheden op. Immers, de basistekens zijn en blijven punt en lijn. Uitgaande van een situationeel object moet duidelijk zijn welke – al dan niet andere – situationele objecten dienen ter object- resp. situatiebepaling. De resp. lijnstukken zijn verschillend gekleurd. De objectbepaling die feitelijk geen verbijzondering, maar een veralgemenisering inhoudt (voorbeeld: objectification in [An intermediary metasystematics](#); ander voorbeeld: actorisering in [Metapatroonmodel Actor](#)), krijgt nòg weer een andere kleur, althans, de lijn die zo'n relatie weergeeft.

Nota bene, het viel me erg mee om die modelvertalingen te maken. De enige reden waarom het vlot en in-één-keer-goed lukte, is volgens mij dat ik een keurig model

vóór mij had volgens, vooruit, standaardnotatie voor Metapatroon.
Ik ben benieuwd naar jouw oordeel over – pogingen tot – zulke gepopulariseerde weergaven.

54.12

Overigens had ik op uitgebreider commentaar gerekend ... Klopt, vooralsnog heb ik die modellen zó ingesteld, dat iemand anders er niets aan kan wijzigen enz. Wanneer iemand vooral het omgevormde rechtspraakmodel in die organisatie aan collega's wil tonen – en zo iemand die dat hopelijk doet is volgende week terug van vakantie – moet het inhoudelijk m.i. nog wel precies hetzelfde zijn als het zgn origineel. Over debat gesproken, jij en ik hebben met zgn blogs nooit iets anders meegemaakt dan dat meteen de eerste de slechtste 'reactie' opbouwend verloop belemmert.

Afgezien van het compleet, zeg maar, openstellen van een model, biedt DebateGraph pèr model de mogelijkheid om gerichte toestemmingen voor het maken van wijzigingen enz. te verlenen. Hoe dat werkt, heb ik nog niet nader bekeken. Alles op z'n tijd ...

54.13

Uiteraard denk ik regelmatig aan je avonturen in energieverkeersland. Is er na gunstige ontvangst van je aanzet nog iets gebeurd? Of ging het – wederom – om slechts de schijn van welwillendheid als middel om werkelijke betrokkenheid enzovoort na te laten?

54.14

Kan je ajb bijgevoegde versie van het a.s. stijlboek secuur doornemen! Hoe bewuster we tevens onze opmaakbeslissingen nemen, des minder werk uitvoering per saldo kost in verhouding tot wat voorrang moet hebben, te weten bedieningsgemak voor incidentele gebruikers. Dus, wordt vervolgd dankzij jouw opmerkingen enz.

54.15

Ja, gelijke opmaak van – vermelding van – deelverzameling resp. element **is** de bedoeling. Tegelijk **is** het maar de vraag of dat zo blijft. :-) Ik vroeg – en vraag – me af, of het voor zomaar een gebruiker iets uitmaakt ...

Dat neemt niet weg, dat het altijd een goed idee is om er onderscheid tussen te maken. Dan proberen we het eens met dezelfde instelling voor allebei. Als dat niet bevalt, brengen we onderscheid aan. Ik nam al aan dat de kleur van zgn keuzevak resp. -tekst variabel wordt.

54.16

Als het goed is (lees: Hopelijk snap ik hoe het werkt, zo ja, dan ...), ontving ik je via DebateGraph een emailbericht over een model waarvoor ik de aanzet gaf: [Energieverkeer, stelselmatig bekeken](#). Voor deze eerste worp knooppunten raadpleegde ik ons artikel [Stelselmatige impuls tot energieverkeer, deel 1: energiewereld in verandering](#). Van de kleuren van zowel punten als lijnen heb ik een rommeltje gemaakt (maar het is de vraag of ze er voor een grof model toe doen). Hoe verder? Ik vermoed dat mijn zgn uitnodiging vergezeld gaat van de mededeling dat jij een DebateGraph-account moet aanmaken om mee te modelleren. Ik weet niet, of jij dan verdere 'uitnodigingen' kunt laten uitgaan. Louter ter raadpleging heb ik het model publiek gemaakt. We zien wel ... Mocht je zo'n model langs deze weg

enz. een slecht idee vinden, laat me dat ajb onmiddellijk weten (zodat ik de publieke toegang resp. de hele boel schrap).

54.17

Wat is het vermoeiend om literatuur te bekijken waarvan de inhoud vooral nutteloos blijkt. Maar ja, zònder moeite weet je niet wat je eventueel mist. Toch vind ik dat iemand die redelijke moeite moet doen, in elk geval voorlopig. En wanneer kritiek terecht is, illustreert dergelijke analyse – de noodzaak van – paradigmawissel. Een probleem is daarbij overigens, dat de hoeveelheid literatuur die in aanmerking komt voor beoordeling alsmaar groeit èn dat bijna niemand tot kritische analyse in staat is. Over mijn eigen onvermogen maak ik me geen illusie. Gelukkig beschik ik over een criterium. Waarvoor ik zulke inhoud al dan niet als nuttig beschouw, is zgn conceptueel modelleren.

Het is doorgaans eenvoudig genoeg, nou ja, dat is zo met subjectief situationisme als referentiekader, om te herkennen waar de auteur in kwestie een verkeerd spoor kiest. In **Reference and computation, An essay in applied philosophy of language** (Cambridge University Press, 1990) gaat het mis, omdat ook Amichai Kronfeld (1947-2005) er nogal klakkeloos van uitgaat, dat het 'object' van verwijzing een ... object is (p. 6):

I concentrate on the familiar class of physical objects that, so to speak, are simply "out there" in the physical world for everyone to see[. ...] The problems associated with referring to other types of entities will be deliberately disregarded in the following discussing.

Tja, daardoor gaat zijn verhaal prompt mank. Klopt, zodra iemand vervòlgens een kader bedenkt, en documenteert, dat alweer toepasselijker is voor – verklaring enz. – van reële variëteit, laten zich tekortkomingen van subjectief situationisme (pas) verhoudingsgewijs simpel duiden. Zo'n rijker kader ken ik echter niet. Ik doe het maar met wat ik weet ... Wie weet steek ik iets van opbouwend belang op. Nee, dat kader van Kronfeld is evident armer. In het algemeen merk ik op dat verwijzing (Engels: reference) samenhangt met correspondentie. Die associatie blijft impliciet in Kronfelds werk. Verder is zijn opvatting van taal resp. communicatie niet radicaal genoeg. Slechts door èlk teken te beschouwen als verzoek tot inschikkelijkheid kan inzicht dagen enz. dat de voortbrenger van een teken ermee mikt op gesitueerd gedrag door de geadresseerde (die mede onder invloed van dat teken tot – per definitie gedragsbepalende – interpretant komt, ofwel op z'n enneadisch een gemotiveerd concept). Waarnaar èlk teken 'verwijst,' is daarom principieel nooit wat o.a. Kronfeld denkt. Charles Peirce (1839-1914) meent dat een teken bemiddelt. In termen van verwijzing, zijn er dan twee. Als het ware achteruit verwijst een teken naar een gemotiveerd concept van de voortbrenger ervan. En vooruit gaat het om de oproep aan (een) geadresseerde(n) tot gesitueerd gedrag. Als oproep (algemeen: verzoek tot inschikkelijkheid; Engels: request for compliance) moet het verlangde gedrag duidelijk genoeg voor de geadresseerde 'beschreven' zijn. Als onderdeel van een teken kunnen aldus objecten aangeduid zijn. Maar als zodanig zijn ze (dus) op hun beurt gesitueerd verondersteld, te weten 'in' het situationele gedrag zoals a. de voortbrenger van het teken zich het voorstelt èn b. de – eventuele – interpreteerder met een gemotiveerd concept tot een gedragsvoorstelling komt (die z/hij uitvoert en van weersomstuit mede als teken bedoeld kan zijn).

Kronfeld beschouwt verwijzing als onderdeel van zgn illocutionaire handeling resp. als zo'n complete handeling zèlf. Ik vind het idee van illocutie onveranderd mikken op contextloze betekenis, en dat is m.i. een illusie. Volgens Kronfelds opvatting zou iets-dat-naar-een-object verwijst onderdeel kunnen zijn van iets-dat-niet-naar-een-object-verwijst. Waarnaar dan wel? In die ... context moeten we daarom een veel ruimer objectbegrip gebruiken.

54.18

Dat klinkt verdacht naar vooralsnog beperkte opvatting van multimodaliteit. Als het géén gas is ... Zo blijft zgn infrastructuur voor gas(transport) apart, kortom, is géén integraal en integrerend onderdeel van infrastructuur voor energieverkeer in ruime zin (zoals wij proberen te agenderen).

54.19

In een boek van ene Kronfeld zag ik vorige week onder de noemer van rigid designator een verwijzing naar – werk van – Kripke. Diens boek **Naming and Necessity** heb ik sinds 5 april 1989, dat weet ik omdat ik de datum van aanschaf noteer op het schutblad, maar had het nog nooit ingezien. Dat is nu (pas) gebeurd door mijn vermoeden na te gaan of Kripke daarmee al eerder zoiets als een nul-identiteit à la Metapatroon bedoelde. Ja en nee. In het opstel [Analytic philosophy for synthesis from early education on](#) heb ik die nuancering toegelicht. Om dat beknopt te doen, nam ik de gelegenheid waar om mijn stokpaard van opleiding nog maar eens van stal te halen. Op een warme dag in de wei wordt een paard geplaagd door vliegen, en zo sloeg ik er meerdere met dezelfde klap. Niet dat iemand het hoort en/of ziet, maar in elk geval heb ik Metapatroon voor de zoveelste keer voorzien van positionering tov wat – al dan niet – vooraf ging. Voor de toekomst ...

54.20

Enkele weken gelden dacht ik erover om met schrijfwerk te stoppen. Wat heeft het allemaal voor zin? Maar ja, dan lees ik wat, ditmaal zo'n bundel van Adri Duivesteijn. Dan kan ik het blijkbaar niet laten om te wijzen op eerdere, sterk vergelijkbare aanzet resp. wat dankzij Metapatroon wèl lukt met infrastructuur voor informatieverkeer. Misschien kan ik beter stoppen met lezen ... Nou ja, als ik toch weer iets schreef, kan ik het netzogoed – en prompt – publiceren. Zie [Vernieuwing volgens Duivesteijn, lessen voor infrastructuur voor informatieverkeer](#) en [Hoelang blijven opdrachtgevende bestuurders blind voor reële betekenisvariëteit?](#)

54.21

Zijn voordracht **De opdrachtgever als oprechte amateur** (als hoofdstuk opgenomen in: **De stad als bewuste schepping: over architectuur en politiek**, NAI Uitgevers, 1994, pp. 40-48) hield Adri Duivesteijn m.i. grotendeels over zichzelf. Vooruit, daar zat (dan) stellig een portie ònuitgesproken ijdelheid bij, vermengd met apologie. Maar zijn klachten over gebrekkige opdrachtgevers en nadelige gevolgen ervan voor samenleving vind ik hout snijden. Lees in onderstaande citaten voor architect algemener ook ontwerper. Hoewel – omdat? – hun bijdragen cruciaal zijn, blijken “goede opdrachtgevers” zeldzaam.

Tegenover de paar opdrachtgevers die werkelijk diepgaand en integer hun verantwoordelijkheden nemen, staan velen die alleen maar de **pose** van de goede opdrachtgever aannemen, voor zolang dat interessant is.[p. 42]

De goede, integere, niet-opportunistische opdrachtgever bestaat. Hij is van alle tijden en soms komt een architect hem tegen.[p. 42]

Een goede opdrachtgever [...] beseft dat zijn opdrachtgeverschap per definitie ook een maatschappelijke en culturele verantwoordelijkheid inhoudt. En hij beseft dat hij aan die verantwoordelijkheid alleen gestalte kan geven in een volwassen en respectvolle samenwerking met een goedgekozen architect, waarbij hij het vakmanschap en de bezieling van de architect de ruimte geeft, zonder kritiekloos te zijn.[p. 42]

Iemand [...] heeft z'n functie gekregen op basis van een aantal kwaliteiten[, ... m]aar dat maakt hem nog niet automatisch geschikt als architectuuropdrachtgever, als bouwheer.[p. 43] [Een goede opdrachtgever] is bereid om, naast de terreinen waarop hij deskundig is, als topfunctionaris tegelijkertijd weer leerling te zijn.[pp. 43-44]

Daar zegt Duivesteijn zo wat. Toegepast op de Nederlandse (rijks)overheid zijn er weliswaar alom zgn topfunctionarissen, maar als zodanig zijn ze 'lid' van de Algemene Bestuursdienst. Daarvoor geldt bijzondere deskundigheid juist niet als criterium. Vooral ambtelijke resp. bestuurlijke opdrachtgevers missen daarom zelfs het 'vak' voor adequate bijdragen aan/beoordeling van ontwerp(en). Indien voor bezetting van functies waarmee opdrachtgeverschap gepaard gaat, zelfs opzettelijk wordt geselecteerd op gemis aan "belangstelling" en "bevlogenheid," is er dus ... niets dat een opdrachtgever

in zijn werk, in zijn opdrachtgeverschap [kan laten] doorklinken.[p. 44]

Het lijkt mij duidelijk dat Duivesteijn in elk geval op zichzelf doelt als voormalig opdrachtgever namens de overheid als

een vreemde eend in de bijt. Hij doet meer dan van hem verlangd wordt. Hij vat zijn taak breder en, ik zou zeggen, serieuzer op. Hij maakt zich kwetsbaar, want midden in een door en door geprofessionaliseerde wereld durft hij een amateur, een liefhebber te zijn.[p. 44]

Volgens mij heeft Duivesteijn het – mede – over de bestuurskring als professioneel. Die kwalificatie is steeds minder toepasselijk. Bijgevolg houden bestuurders de valse schijn des te fanatieker op. Zo heeft Duivesteijn zelfs méér gelijk dan hij beseft. Die "eend" gaat voor nòg veel vreemder door ... Hmm, interessant, een-d. Dat woord is me op die manier nooit eerder opgevallen. Inderdaad zeggen we niets zoiets als een vreemd schaap op de heide. Wie zich als één laat kennen, de enkeling, valt op. Weg ermee! Hoe dan ook, een goede opdrachtgever in het openbaar bestuur

roept [...] argwaan op. Het is raar, hij heeft pretenties, hij slooft zich uit, hij is een opschepper, hij doet het ter meerdere glorie van zichzelf, hij is een hobbyist, het hoort eigenlijk niet. Hij vertoont, met andere woorden, deviant gedrag. [...] Juist de uitzondering die opvalt krijgt de volle lading.[p. 44]

Dat moest Duivesteijn dus even kwijt. Wie tot de binnenste kring wil blijven behoren, via trouw lid- resp. plichtmaatschap ervan beloond met verdere promoties inclusief (voor)rechten, kan het voor eigen comfort op de – vreemde – man blijven spelen, zo van, daar heb je hem weer. Door m.i. terechte frustratie te uiten verandert helaas niets. Maar ik meen Duivesteijn 'goed' te begrijpen, en ik vind dat hij slaagt in opbouwende boventoon. Wie ervoor doof wil blijven, hoeft slechts haar/zijn kop in het zand te steken.

Zo ken ik mijn eigen frustraties. Als (informatiekundig) ontwerper geef ik daaraan hier lucht in het verlengde van wat Duivesteijn beweert. Zonder "goede opdrachtgevers" is voor goede ontwerpers de kans op een opdracht nihil. Zo prutsen

vooral overheidsinstellingen verder, met geldverspilling van die èn maatschappelijke schade door averechtse opdrachtresultaten.

Terug naar de m.i. vooral autobiografische voordracht van Duivesteijn:

De publieke opdrachtgever dreigt gevangen te raken in een **double bind**. Hij is doordrongen van de zwaarte van zijn verantwoordelijkheid en vat die op als een **persoonlijke** verantwoordelijkheid. Maar door dat te doen, en doordat het zo zelden gebeurt, stelt hij zich bloot aan kritiek die op zijn persoon wordt gericht [en] wordt hij voortdurend persoonlijk ter verantwoording geroepen.[p. 44]

Met dat 'persoonlijk' vind ik niets mis, integendeel. Uiteindelijk is verantwoordelijkheid altijd persoonlijk, punt. Ik vermoed dat Duivesteijn bezwaar maakt tegen de aard van de kritiek. Wie niet weet waarover 'iets' gaat, maar zich bedreigt voelt, kan gauw geneigd zijn tot kritiek op de persoon waarvan z/hij meent dat de dreiging uitgaat. Argumentatie ad hominem heet dat. Dat is uiteraard géén argumentatie, althans niet als het eventuele meningsverschil een zaak betreft. Maar ja, nogmaals, wie geen benul van zaak heeft ... Duivesteijn noemt drie wethouders die volgens hem aldus onder vuur liggen. Zeker zijn toenmalige toehoorders in 1991 wisten echter donders goed, dat hij allereerst over zichzelf – als enkele jaren eerder afgetreden wethouder van Den Haag – sprak. Zulke voorbeeldige wethouders

manifesteren zich nadrukkelijk met een visie op de opdracht van het openbaar bestuur en vooral met gedrevenheid, met het verlangen als bestuurder meer te zijn dan alleen regelaar en cijferaar. En worden vervolgens in de kritiek persoonlijk aangevallen, in plaats van op hun argumenten. Het is abnormaal gedrag, en dus wordt het tegengewerkt, en dus blijft het abnormaal, een zeldzaamheid. Terwijl het toch bitter nodig is.[pp. 44-45]

Ik begrijp dat Duivesteijn het voor zijn voordracht kort moest en wilde houden. Wat meer systeemanalyse had m.i. echter geholpen om zijn boodschap nòg duidelijker opbouwend te laten klinken. Het "gedrag" dat hij bepleit, "is" volgens hem niet "abnormaal," maar vindt hij door en door normaal. Wat telt, is de schaal. Zorgplicht voor maatschappelijke ontwikkeling moet bepalend zijn voor wat geldt als norm. Zo zit het helaas niet. Het blijkt de beperkte bestuurskring te zijn, met eigen normen. Volgens andere bestuurders overtreedt wat Duivesteijn bestempelt als "goede opdrachtgever" hùn normen. Over (gedrags)opties schreef Albert Hirschman het schitterende boek **Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States** (Harvard University Press, 1969). Zeer verhelderend over groepsdwang is m.i. ook **Group Think** (Houghton Mifflin, 1982) door Irving Janis.

Uit de sektarische normstelling door (de) bestuurselite leidt Duivesteijn af

[h]oe [...] de gangbare verhouding tussen opdrachtgever en architect [is.] Het is een moeizame verhouding, onevenwichtig, onvolwassen, frustrerend voor de een of voor de ander of voor beiden. Ik zal twee vormen schetsen die de verhouding kan aannemen.[p. 45]

In het ene geval stelt de architect zich op als de slaaf van zijn opdrachtgever. De doorsnee-opdrachtgever mag dan geen benul hebben van [...] architectuur, hij heeft wel de opdracht te vergeven.[p. 45]

Mijn retorische vraag: Wie daaraan meedoet, is z/hij dan nog een ontwerper?

In het tweede geval stelt de architect zich op als de ongenaakbare meester, die zijn eigen plan trekt en de opdrachtgever reduceert tot geldschieter.[p. 45]

Ik kan mijn retorische vraag slechts herhalen ...

Als het om opdrachten voor infrastructurele voorzieningen voor informatieverkeer gaat, raakt de verhouding gauw verward. Sterker nog, schakelde de opdrachtgever maar een ontwerper in! Meestal laat z/hij onmiddellijk een bouwer aan de slag gaan. Van dat tweetal raakt niemand gefrustreerd, want die bouwer verdient geld, de opdrachtgever denkt dat er een bruikbaar bouwsel komt. Zo niet, dan weet niemand waaraan het ligt. Voor analyse is immers niemand buiten de eigen kring welkom.

De architect als marionet van de opdrachtgever, of andersom: in geen van beide gevallen is er sprake van een gelijkwaardige, en misschien niet eens van een waardige verhouding. In geen van beide gevallen zijn ze werkelijk betrokken op elkaars ideeën, verlangens, problemen, en het lijkt zelfs twijfelachtig of ze wel ideeën en verlangens hebben.[p. 46]

Duivesteijn geeft wat mij betreft uiting aan retorische twijfel ...

Cultureel bewustzijn, maatschappelijke betrokkenheid en creativiteit moeten centraal komen te staan; technische, functionele en financiële kwesties zijn daaraan ondergeschikt, zonder er overigens mee in strijd te zijn.[p. 46]

Voor infrastructuur is het helemaal duidelijk. Wat niet werkt, is pas duur. Ik begrijp echter niet wat ik opvat als de suggestie van ondergeschiktheid van “functionele [...] kwesties.” De verantwoorde ontwerper bepaalt juist eerst en vooral de passende schaal voor functies. Voor een overheidsopdracht is dat per definitie ‘onze’ samenleving met veranderlijke culturele variëteit van dien. De “functionele [...] kwesties” zijn daarom inherent cultureel resp. maatschappelijk. Met o.a. techniek en geld erkent de ontwerper wisselwerking. Bijvoorbeeld, leidt resultaat van technologische ontwikkeling tot gewijzigde functionele mogelijkheden en, nota bene, bedreigingen? Wat ‘mag’ het allemaal kosten? (Ook) met de oproep die Duivesteijn aan het adres van ontwerpers plaatst, ben ik het eens:

[B]eseft dat u in dit ontwikkelingswerk [voor evenwichtige verhouding] ook een educatieve taak hebt.[p. 47]

Is het überhaupt mogelijk tot de alsmaar beslotener bestuurderskring door te dringen met opbouwende invloed? Over succes ben ik niet optimistisch, maar een verantwoorde ontwerper is nu eenmaal niet nalatig.

Het is een pleidooi aan iedereen – deskundigen en leken – die geïnteresseerd is in architectuur, in cultuur; blijf u roeren, laat voortdurend blijken dat u deel uitmaakt van dezelfde samenleving die door architectuuropdrachtgevers mede wordt vormgegeven. Het is een pleidooi voor optimisme over de veranderbaarheid van de samenleving [...] en een pleidooi tegen cynisme.[p. 47]

Laten nu nèt bestuurders zichzelf in overgrote meerderheid zien, hun retoriek ten spijt, als waarborg tegen veranderingen. Eenvoudig is het allerm minst, maar dat beweert Duivesteijn ook niet. In elk geval geeft hij voor engagement met stadsvernieuwing een voorbeeld, dat tevens voor infrastructuur voor informatieverkeer aandacht enz. verdient.

54.22

Afgaande op de voordrachten en opstellen die zijn gebundeld in **De stad als bewuste schepping: over architectuur en politiek** (NAi Uitgevers, 1994) houdt Adri Duivesteijn er m.i. een evenwichtige visie op na. (Want) hij beschouwt zgn

stadsvernieuwing als aspect van multiculturele samenleving. Zijn maatschappelijk, dus omvattender, kader verklaart waarom zijn werk in kwestie tevens relevant is, en zo mogelijk zelfs actueler dan ooit, voor – verbetering van – andere onderwerpen van overheidszorg, zoals m.i. tevens infrastructuur voor informatieverkeer behoort te zijn. Aan drie hoofdstukken uit genoemde bundel heb ik respectievelijk twee columns – zie [Vernieuwing volgens Duivesteijn, lessen voor infrastructuur voor informatieverkeer](#) en [Hoelang blijven opdrachtgevende bestuurders blind voor reële betekenisvariëteit?](#) – en een uitgebreide aantekening – zie hierboven nr 21 – gewijd.

Ook in de rest van Duivesteijns bundel vielen mij talloze treffende zinnen op, maar qua strekking zijn het herhalingen van wat ik reeds citeerde. Voor extra nadruk vind ik ze echter relevant. In één moeite door heb ik daarom een aantal in onderhavige aantekening overgenomen. Daarbij verving ik wederom “stadsvernieuwing” door: vernieuwing van voorzieningen voor informatieverkeer. En lees voor “architect” meer in het algemeen: ontwerper. Commentaar heb ik verder achterwege gelaten; zie daarvoor beide columns en aantekening 54.21.

[Vernieuwing van voorzieningen voor informatieverkeer] werd slechts als een bouwopgave gezien, terwijl ze in de eerste plaats een culturele en maatschappelijke opgave is. [...] Het bouwen [is] een culturele daad [...] en [...] daarmee [wordt] aan de samenleving [...] gebouwd[. p. 57]

[Voorzieningen voor informatieverkeer zijn] maakbaar, ze word[en] gemaakt. De vraag is alleen: door wie, voor wie, vanuit welke visie, met welk doel, met welke middelen.[p. 60]

[D]e samenleving [is] rijker een veelkleuriger [geworden, maar] vooralsnog [is] de wijze van besturen nog altijd [...] bepaald door een beeld van de samenleving zoals die niet meer bestaat. [...] Deze verwarring is overigens niet zo vreemd: er zit altijd een element van vertraging tussen de veranderingen in de samenleving en het denken daarover. [...] Aan ons de taak een [...] sprong voorwaarts te maken. [...] Nodig is een omvattende visie, die ruimte laat voor zeer uiteenlopende ontwerpen, uiteenlopende ingrepen. Het zijn ingrepen die op ieder schaalniveau [...] aan de orde zijn. Tussen die niveaus bestaat geen hiërarchie in kwaliteit.[pp. 63-64]

[A]rchitectonische kwaliteit [is] een middel [...] om de kwaliteit van het samenleven te verbeteren. Relatief kleine ingrepen kunnen van strategische betekenis zijn voor de kwaliteitsverbetering van de gehele omgeving. [...] Het lijken incidentele ingrepen, maar ze hebben structurele effecten, [...] vooral ook sociale effecten. De opgave bestaat eruit precies op de juiste plek de juiste strategische ingrepen te plegen[. p. 64]

In[de openbare ruimte als het publiek] domein kunnen in principe alle leden van de samenleving elkaar ontmoeten, in harmonie dan wel in contrast. [...] Juist sociaal-democraten zouden het belang van de kwaliteit van de openbare ruimte moeten erkennen. De sociaal-democratie streeft emancipatie en integratie [...] na. [...] Daarmee worden andere dan de gebruikelijke criteria mogelijk bij het beoordelen van [...] plannen.[p. 65]

Een bestuurder die zijn eigen verantwoordelijkheid en de creatieve dimensie van zijn werk serieus neemt, zal ook aan de architect ruimte kunnen laten voor creativiteit, durf en verantwoordelijkheid.[pp. 66-67]

Ruimte moet worden geboden, niet ingeperkt. Verblijf en ontmoetingen moeten mogelijk worden gemaakt, niet geregisseerd. In zekere zin moet de ruimte leeg zijn, om zich te laten vullen met het leven[...]; en tegelijkertijd is ze per definitie nooit leeg, want ze is altijd vormgegeven. [...] dat vergt creativiteit en discipline, [...] **creativiteit**, om de complexiteit van de opgave niet te zien als een vervelend probleem maar als

een uitdagende realiteit, en om een oplossing te vinden die er recht aan doet [en] discipline, om het integrale belang van de openbare ruimte [c.q. het publiek domein] ook op termijn boven afzonderlijke belangen te blijven stellen.[p. 73]

[P]rimair zijn de voorwaarden belangrijk: de waarden die aan de vormgeving vooraf gaan, de waarden die met de vormgeving worden nagestreefd. [...] Of aan de voorwaarden voor een optimale vormgeving wordt voldaan, hangt echter niet af van de ontwerper, maar van **bestuurlijke** creativiteit en discipline, van bestuurlijk vakmanschap. [...] Daarbij kunnen vormgevers [echter] een belangrijke rol spelen, door beelden en ideeën aan te reiken, visioenen te schetsen: kortom, door niet af te wachten, maar voorop te lopen in de herwaardering, de herovering van de openbaarheid.[pp. 73-74]

Bestuurders zonder doordacht beeld van de toekomst [...] zijn uitermate bevattelijk voor [...] beelden zonder diepgang, ze hechten zich niet, en volgend jaar kan al blijken dat ze een misverstand waren. Beelden die instant-bevrediging bieden, wegwerpbeelden.[pp. 84-85]

Een [ontwerper] is het aan de samenleving en aan zijn, aan zichzelf, verplicht om zich een beeld van de samenleving te scheppen. Dat de bestuurders beeldloos zijn is tot daar aan toe, maar een [ontwerper] mag zich daar nooit achter verschuilen.[p. 85]

[H]et openbaar bestuur [...] moet de complexiteit erkennen, respecteren en vorm geven. De complexiteit is als een kakofonie van melodieën, cadansen, klanken en wanklanken, en daaruit moet een compositie ontstaan.[p. 86]

Het belangrijkste verschil tussen bestuurders en [ontwerpers] is natuurlijk het verschil in macht[. ... U]iteindelijk heeft de [ontwerper] niets te zeggen over de uitvoering van zijn plannen. [...] En toch hebben [ontwerpers] een geweldige macht. Hun macht is niet de macht van de beslissing of de uitvoering, maar de macht van de verbeelding. [...] Daarmee heeft [de ontwerper] het initiatief in handen, een initiatief waarop bestuurders kunnen reageren. [...] Het zal misschien niet uw portemonnee, maar wel uw vak verrijken.[pp. 86-87]

Er kan al te gemakkelijk een kloof ontstaan tussen het verhaal over de effecten van een plan en de werkelijke effecten. Het is, meer dan nu het geval is, nodig na te gaan waar de valkuilen zitten op de weg tussen de goede bedoeling en de goede uitwerking van een plan.[p. 93]

Het formuleren van een consistentie visie [...] is niet eenvoudig. [...] Hierdoor dreigt 'visie [...]' een mooie, maar loze kreet te blijven. [...] Intussen is het gevaar levensgroot dat het incident richtinggevend wordt[. p. 93]

Jammer genoeg is een exemplaar van **De stad als bewuste schepping** moeilijk verkrijgbaar. In elk geval kunt u ter lening/inzage bij de Koninklijke Bibliotheek (Den Haag) terecht, of anders het Nederlands Architectuurinstituut (Rotterdam).

54.23

Ja, klopt, daar is met die notatie onmogelijk wijs uit te worden. Dat komt omdat die knooppunten alle kanten op – kunnen – vliegen, zodat je vrijwel meteen het spoor voor noodzakelijke (volg)orde bijster bent.

Helaas zijn er echter meer dan genoeg mensen die nergens wijs uit willen worden. Voor zulke mensen, dacht ik zo, is zo'n plaatje juist wèl geschikt ..., leuk, springende bolletjes aan elastiekjes. (En qua programmatuur voor presentatie vind ik [DebateGraph](#) knap gemaakt.)

54.24

Mocht je je vervelen, dan verwijst ik je graag naar enkele korte teksten die ik onlangs samenstelde resp. schreef nav het lezen van een bundel voordrachten en artikelen van PvdA-er Adri Duivesteijn: 1. [Vernieuwing volgens Duivesteijn, lessen voor](#)

[infrastructuur voor informatieverkeer](#), 2. [Hoelang blijven opdrachtgevende bestuurders blind voor reële betekenisvariëteit?](#) en 3. [Voorsprong met informatieruimtelijke ordening](#). (In laatstgenoemde tekst verwijs ik naar twee van mijn zgn aantekeningen; die heb ik nog niet gepubliceerd, maar wat ze bevatten is zowel wat citaten van Duivesteijn als mijn commentaar erop/instemming ermee betreft méér van hetzelfde.

Voor zover ik weet is Duivesteijn niet alom geliefd, maar in zijn bundel kan ik toch ècht louter zinnige voorstellen, opmerkingen enzovoort ontdekken. Inmiddels weet ik dat hij zich midden 2015 wegens “een ongeneeslijke ziekte” terugtrok als lid van de Eerste Kamer.

54.25

Verder lukte het om in kort bestek een grondig curriculumvoorstel te schrijven, zie [Analytic philosophy for synthesis from early education on](#).

54.26

Mag ik eens proberen om je via – wat ik veronderstel als – jouw politieke opvattingen te bewegen tot door-en-door maatschappelijk referentiekader voor je werk? En lees er vooral ook een oproep tot een volgend gesprek in.

Bijvoorbeeld je partijgenoot Adri Duivesteijn geeft van zo’n kader m.i. duidelijk èn overtuigend blijk in een voordracht die hij nota bene alweer dertig jaar gelden hield. Hij sprak destijds over stadsvernieuwing. Wat mij betreft is zijn visie evenzo van toepassing op infrastructurele voorzieningen voor informatieverkeer in het publiek domein. Zie [Vernieuwing volgens Duivesteijn, lessen voor infrastructuur voor informatieverkeer](#) voor mijn beknopte verklaring. Wanneer Forum Standaardisatie die oriëntatie kiest, doen zijn bijdragen ertoe.

Op de website van FS las ik nogeens na, wat volgens FS als “voorzieningen” gelden:

Een voorziening is een bouwsteen voor de elektronische overheid, die bijdraagt aan dienstverlening aan burgers, bedrijven of mede-overheden.

Ik heb niet zozeer bezwaar tegen “de elektronische overheid” als noemer, maar wèl als dat leidt tot reductie resp. reïficatie. Zoals het daar staat, lijkt het alsof ‘het’ een ding is. Sterker nog, één ding. Dat ding wordt kennelijk vergeleken met een bouwsel. Tja, dat vergt “bouwstenen.” Dus, als we nu maar ‘de’ goede bouwstenen beschikbaar krijgen en ze op ‘de’ goede manier met elkaar verbinden, presto, daar hebben we ‘de’ elektronische overheid.

Nòg ernstiger dan de vergissing om de elektronische overheid vooral als ding te beschouwen en ook als zodanig na te streven, is de overheersende positie in zulk denken van overheid. Zeg ook maar dat overheid telt als actief, en burger als passief. Een overheidsinstelling is druk met zgn dienstverlening, waarvoor een burger geacht wordt niets meer te doen dan de dienst in kwestie in ontvangst te nemen.

Wat mij betreft heeft Duivesteijn het bij het rechte eind door uit te gaan van de levens die burgers leiden. Overheid is er ‘slechts’ om hùn verkeer, maatschappelijk verkeer, dus, te faciliteren inclusief opbouwende verkeersdynamiek. Met die oriëntatie draagt overheid zorg voor infrastructuur, met (im)materiële voorzieningen van zien.

Het ligt voor de hand dat – medewerkers van – overheidsinstellingen dezelfde infrastructuur kunnen, nee, moeten gebruiken die zij primair voor burgers helpen aanleggen, onderhouden enz. Zie je hoe de opgave van o.a. standaardisatie

daardoor grondig wijzigt? Je bent dan niet langer bezig met onderlinge strijd tussen overheidsinstellingen over wie met haar al dan niet overgeleverde werkwijze bepaalt hoe vervolgens ook dat ding functioneert. Zo zal je nergens bij Duivesteijn kunnen lezen dat hij meent dat stadsvernieuwing de opzet van een overheidskantoor moet volgen. FS spreekt nog van

een informatie infrastructuur voor de publieke sector,

maar in dat uiterst beperkte verband, publieke sector, dus, is de term “infrastructuur” zelfs misleidend. Daarmee ‘verkeren’ overheidsinstellingen op een vals spoor, inclusief pogingen tot standaardisatie (die wegens averechts referentiekader tot mislukken gedoemd zijn).

De enige manier om “standaardiserend effect” te bereiken is om daarvoor het reële ... bereik te kiezen. Als je mij niet wil geloven, doe het dan tenminste Duivesteijn! Voorts kan je van hem opsteken, dat standaardisatie hooguit middel is voor facilitering van reële variëteit van burgers en hoe ze leven. Daar ben je stellig géén politiek tegenstander van, naar ik aanneem.

Nota bene, zodra je infrastructuur erkent op de enige schaal waarop zij opbouwend aan de orde is, te weten de maatschappelijke, ben je ook af van flauwekul over “hergebruik.” Van heuse infrastructuur is er – op die reële schaal ervoor – immers maar één. Aldus is hergebruik nota bene inherent aan heuse infrastructuur, klaar. Uiteraard begrijp ik dat het moeilijk is om van referentiekader te wisselen. En ik besef dat Duivesteijn in zijn lange politieke loopbaan stellig weerstand opriep. Maar dat ontslaat ons niet van de plicht om rustig te begrijpen wat hij eigenlijk bedoelt, en er ook voor andere onderwerpen ons voordeel mee te doen. Zo zou je discussie over zijn bundel kunnen agenderen voor een FS-vergadering, het is maar een idee. Of je moet vinden, dat Duivesteijn onzin vertelt. Dat lijkt mij echter sterk, herstel, zwak. :-)

Een reactie op mijn schrijfwerk stel ik altijd zeer op prijs.

54.27

Oh ja, om mijn commentaar op wat Forum Standaardisatie over “voorzieningen” beweert in dat ene bericht[, zie aantekening 54.26,] niet nòg langer te laten uitvallen heb ik niet eens uitgehaald naar het eufemisme dat “dienstverlening” in die context is. Nogmaals, (de) overheid is helemaal geen ding, dus is (de) elektronische overheid als verondersteld onderdeel ervan dat evenmin. (Elektronische) overheid is niet apart dat diensten levert aan externe klanten, met voor klanten alle vrijblijvendheid van zakelijke marktrelaties van dien. Het is productiever om overheid te beschouwen als relatie. Van wie met wie? Overheid is de relatie van de burger met zichzelf. Een willekeurige? Nee, een rechtstatelijke relatie. De ene burger heeft rechten en plichten tegenover de andere burger (inclusief haar-/hemzelf). Hoe meer burgers er zijn, des meer komen we niet om abstractie heen. Daar hoort dan delegatie bij en, voilà, daar hebben we instellingen die ons verkeer bemiddelen, stroomlijnen e.d. Ik weet dat het even raar klinkt, maar alleen met zo’n relatieve(rende), zeg ook maar stelselmatige positionering van overheid komen we er voor (verkeers)voorzieningen uit. Anders blijft het weggegooid geld en zonde van alle moeite. Om redenen van doelmatigheid hebben ‘wij’ in een rechtsstaat besloten niet alles in onderling overleg enz. te regelen. Nota bene, omgekeerd ligt in de onmogelijkheid van uitputtende onderlinge relaties uiteraard de aanzet tot formalisering, opdat dienovereenkomstig bevoegd verklaarde instellingen kunnen

inspringen. Zo hebben we allerlei afstemmingstaken gedelegeerd. De instellingen die we ermee belast hebben, heten nog altijd overheid, maar zoals ze geconstitueerd zijn onder ons rechtssysteem hebben ze uiteraard een faciliterende functie, te weten voor ons maatschappelijk verkeer. Ook zgn voorzieningen moeten ons verkeer dienen, dat hooguit via één of meer van onze toegevoegde steunpunten verloopt. Als ze als middel dat verkeersdoel missen, heeft natuurlijk de principieel be'middel'ende overheid er ook niets aan. Zie ook o.a. [Faciliteerkunde](#).

54.28

Ik vond nog meer materiaal dat kan dienen als steunbetuiging voor Metapatroon enz. Je kunt [Met complementariteit uit de knoop](#) beschouwen als aanvulling op [Metapattern for complementarity modeling](#). Is het ècht zo moeilijk om Niels Bohr serieus te nemen? Of laat iedereen eerst en vooral naar zichzelf kijken voor een indruk van reële gedragingsvariëteit, en zo door naar betekenisvariëteit.

54.29

Ja, objectgerichtheid op z'n logisch atomistisch is de platste toepassing van Metapatroon. Dat is geen toeval, maar opzet. Je kunt dat o.a. afzien aan de zgn horizon die immers geformaliseerd is als nul-context. Wat er allemaal direct aan 'hangt,' jij noemt dat "van [de] 1ste orde," geldt daardoor als contextloos (binnen de veronderstelde horizon, wat uiteraard wel degelijk een context vormt maar als zodanig niet – meer – tot uitdrukking komt anders dan met die nul-context annex nul-object als grenswaarde).

54.30

Zonder redelijke discussie met mensen die, in dit geval, kenners zijn van het werk van Deleuze en/of Guattari kom ik er natuurlijk nooit achter, of ik onder de noemer van Metapatroon onzinnige, haha, plooiën leg, of wel degelijk hun werk in bepaald(e) opzicht(en) beter begrijp dan zijzelf. Zonder tegenspraak met argumenten houd ik het op het laatste. :-) Tja, zolang niemand er nota van neemt, schieten we echter niets op. In [Vlechtwerk van puntige plooiën](#) hield ik het maar zo kort mogelijk, want van de Metapatroonkant heb ik niets nieuws te vertellen.

54.31

Ik schrok er toch van. Sinds jaar en dag ben ik me ervan bewust mijn tijd grotendeels te besteden aan pogingen om andere mensen op een idee te brengen, opdat ze er vervolgens naar handelen. Ik beschouw dat zelfs als mijn plicht, want dat idee betreft infrastructuur voor informatieverkeer. Dergelijke voorzieningen moeten evenwichtige verhoudingen tussen burgers dienen, waarbij hun verhoudingen door dynamiek van reële variëteit gekenmerkt zijn. Dat heeft dus door-en-door maatschappelijke strekking, vandaar mijn associatie met plicht. Klopt, ik dacht er als ontwerper ook redelijk mijn brood mee te verdienen.

Ja, die pogingen vergen op hun beurt ook weer ideeën, enzovoort. Zo bedacht ik eveneens waarom het maar niet lukt. Wat me deed opschrikken was de eenvoud van de verklaring die Gilles Deleuze (1925-1995) ooit gaf tijdens een vraaggesprek. Zie daarvoor de paragraaf **Links heeft bemiddelaars nodig** in het onder zijn naam verschenen boek(je) **Het denken in plooiën geschikt** (Kok Agora, 1992, uit het Frans vertaald door Monique Scheepers). Met zijn paragraaftitel veronderstelt Deleuze meteen een onderscheid. Wie hij links noemt,

erkent [...] onmiddellijk het laatste punt, de onderhandeling wordt gevoerd vanuit het gezichtspunt van dat laatste punt, van tevoren overeengekomen. Men zal onderhandelen over de wijzen, de middelen en de snelheid.

En rechts? Die mensen, zo stelt Deleuze,

doen alsof men de reële bewegingen negeert om er het voorwerp van onderhandelingen van te maken[. Het zijn mensen] voor wie je vooral niet moet spreken over [de uitkomst], zelfs als je weet dat zij onvermijdelijk is, aangezien het erom gaat er de inzet van een zeer harde onderhandeling van te maken. De mensen van rechts maken zich geen illusies, [...] ze zijn niet stommer dan de anderen, maar hun techniek is zich te verzetten tegen de beweging.

Het is, kortom, een kwestie van zowat tegenovergestelde instellingen.

Kiezen voor de beweging of haar stoppen: politiek gezien twee absoluut verschillende technieken van onderhandeling.

Het advies van Deleuze aan het adres van links luidt om over te gaan op

een nieuwe manier van spreken. De kwestie is niet zozeer te overtuigen, maar duidelijk te zijn. Duidelijk zijn, dat is de 'gegevenheden' opleggen, niet alleen van een situatie, maar van een probleem. Dingen zichtbaar maken die dat niet zouden zijn geweest in andere omstandigheden.

Juist over dergelijke aanpak correspondeerden Jan van Til en ik onlangs: zie aantekeningen 54.4 en 54.5, hierboven. Ziet Deleuze het niet nogal simplistisch?

[D]oor de gegevenheden vast te stellen, [...] drukt men een probleem uit dat rechts wil verbergen. [...] Is het probleem eenmaal gesteld, dan kan het niet meer uitgesloten worden, en moet rechts zelf van vertoog veranderen. Dus de rol van links, of zij nu wel of niet aan de macht is, is het blootleggen van een type probleem dat rechts koste wat kost wil verbergen.

Het lijkt me dat Deleuze veronderstelt dat iedereen toegang heeft tot publiciteit. Links èn rechts staan daar allebei op het toneel. Dan kunnen zij zich voor (het) publiek inderdaad niet verbergen. Zij kunnen daar, en nota bene juist daar, echter wel doorgaan met ... toneelspelen. Overigens kan ik me voorstellen waarom Deleuze publiciteit niet (meer) als problematisch ervaart. Als spraakmakend filosoof was hij in Frankrijk een publieke figuur. Zeg maar dat hij vanaf een bepaald tijdstip in zijn leven juist z'n best moest doen om publiciteit te vermijden. Die voorwaarde om een probleem als het ware op eigen initiatief te agenderen is voor de allermeeeste mensen echter onwerkkelijk. Voorts zijn media aan verandering onderhevig. In wisselwerking met veranderend publiek staat – waardering van kwaliteit van – toneelspel voorop. Dat is niet toevallig. Daardoor pleiten mensen zichzelf vrij om zich te engageren. Dat heeft toch geen zin ... Zo komt het dat mensen, rechts èn links, gemakkelijk wegekomen met een [fopvatting](#), àls ze zich al tot een reactie laten ... bewegen.

Dat Deleuze impliciet uitgaat van publiciteit vind ik o.a. blijken uit zijn erkenning dat

[e]r [...] zeker één ding [is] dat links erg verontschuldigt: dat is dat het ambtenarenkorps, het korps van verantwoordelijken, altijd rechts geweest is [...]. Zodat zij, zelfs te goeder trouw, zelfs het spel spelend, noch hun denkwijze noch hun zijnswijze kunnen veranderen.

Ik geloof er daarom, helaas, niets van dat het links, of wie dan ook die iets wil helpen veranderen, helpt als er

mensen [zijn] voor het overbrengen en zelfs uitwerken van hun informatie, hun wijzen van het stellen van problemen.

Natuurlijk heeft iedereen hulp nodig voor veranderingen, zeker vanaf zelfs maar de minste maatschappelijke strekking. De hulpnood zit zelfs besloten in het begrip maatschappij, samenleving. Zo'n verandering raakt immers (ook) andere mensen. Zij mogen er dus het hunne van vinden, nietwaar? Ja, de manier waarop de boodschap wordt gebracht, kan – veel – verschil maken. Zeker, hulp voor publicatie is nodig, maar nog lang niet voldoende. Leest iemand? Luistert iemand? Of überhaupt reactie volgt, hangt niet of nauwelijks af van de zgn inhoud, maar veeleer van de maatschappelijke positie die de boodschapper heeft volgens de geadresseerde. En dat is slechts een reactie. Actie is nog niet eens aan de orde. Volgens het links-rechts schema van Deleuze, is iedereen op die manier niet rechts, met her en der een enkeling op sommige punten links? Hij zegt het met zoveel woorden al zelf.

Zij hadden intellectuelen nodig gehad als bemiddelaars. Maar het enige wat in die richting heeft plaatsgevonden, waren vriendschappelijke contacten, maar zeer vage.

Dat hoeft niet te verbazen. Weliswaar begrijpt een intellectueel de boodschap, maar wenst liever zèlf boodschapper te zijn, en wel van haar/zijn eigen boodschap. Verder is z/hij niet voor niets tot intellectueel bestempeld. Dat duidt op een tekort aan machtspositie, dus om besluiten te nemen waarop daadwerkelijk actie volgt. Het is nu eenmaal zo dat een appèl op behoud eenvoudiger gehoor krijgt van wie meent wat om te behouden te hebben, en laten dat nu nèt de mensen op machtsposities zijn. Daaruit volgt dat

rechts [...] kant en klare bemiddelaars heeft, directe, direct afhankelijke.

Daarentegen heeft links volgens Deleuze

behoefte aan indirecte of vrije bemiddelaars[.]

Het misverstand zit 'm o.a. in de aanduiding als bemiddelaar. Hulp komt slechts van wie expliciet partij trekt. Voor verbetering van infrastructuur voor informatieverkeer zijn daarom, links èn rechts,

mensen nodig [...] die denken

èn dienovereenkomstig gaan doen.

54.32

Over al dan niet duidelijke boodschap gesproken, die conceptversie van **General Data Protection Regulation** van/voor de EU telt 209 pagina's, en blijkbaar ontbreekt er nog steeds nogal wat. Al zeg ik het zelf, wat een wonder van beknopte duidelijkheid is daarentegen het [Manifest voor informatieverkeer](#) (Engelstalige versie: [Person information in the information society, a manifesto](#)).

Voor de zoveelste keer, het gaat dus helemaal niet om – de kwaliteit van – de boodschap, maar om de machtspositie van de boodschapper. Zonder zo'n positie doen we er niets aan. Ik hoop dat je er begrip voor hebt, dat ik geen verdere actie op je verwijzing onderneem. Zo kreeg ik al de indruk dat jijzelf er evenmin enige moeite in steekt. Of? Mocht iemand mijn betaald advies erover op prijs stellen, vooruit, dan ligt het alweer anders. Maar dat zie ik niet gebeuren, het zij zo. Aan het voorstel zoals het in genoemd manifest staat, heb ik niets toe te voegen, of zie ik aanleiding om er iets uit te halen.

54.33

Productief door “de ene bijdrage na de andere”? Wie weet zijn het stuip trekkingen. En dan heb ik nog niet eens alles als columns laten verschijnen ... Aan mijn laatste verzameling Nederlandstalige aantekeningen, die met [nr 52](#), heb je kunnen zien dat er nogal wat tussen staan die **niet** ontleend zijn aan eerdere correspondentie. In veel van die gevallen zouden dat netzogoed columns kunnen zijn, maar door het op aantekeningen te houden onderzoek ik of daardoor nòg wat lossere omgang lukt. Zo schreef ik gisteren (!) aantekening 54.31 – zie [hierboven] – over het thema dat jij ook opbrengt, te weten problematische communicatie. In genoemde aantekening ga ik in op enkele opmerkingen die de Franse filosoof Gilles Deleuze in een vraaggesprek maakte. Toen ik ze de eerste keer las, was ik het zelfs enthousiast met hem eens. Nadat ik er wat langer over dacht ... Heus, jouw naam stond er van meet af aan. Inderdaad, persoonsinformatie. Dat ik jou in dat verband graag wil vermelden, is overigens één van de redenen waarom ik het op een zgn aantekening hield; dat genre vind ik toch minder publiek dan een column; indien jij je naam uit die aantekening verwijderd wilt hebben, laat me dat ajb weten vóór ik verzameling nr 54 publiceer.

Een andere reden om op een aantekening te mikken is dat ik eerder die dag wèl als een column al een tekstje schreef over enkele begrippen die Deleuze opperde: plooi en rizoom. Het laatstgenoemde van die twee, dwz rizoom, deed hij trouwens met Félix Guattari. Je voelt ‘m stellig al aankomen. Wanneer je er volgens Metapatroon over denkt, zijn die begrippen niet – meer – zo ingewikkeld en verschijnen ze zelfs op z’n stelselmatig volkomen logisch. Die duiding geef ik nonchalant in [Vlechtwerk van puntige plooien](#), ach, je beheerst de stof, of niet. Ik doe het maar eens zó, omdat toch niemand geïnteresseerd is in de zoveelste demonstratie van de analytisch-synthetische mogelijkheden met Metapatroon (gebaseerd op subjectief situationisme).

Het onderscheid dat Deleuze voor de omgang met veranderingen maakt – nota bene, ik schakel terug naar aantekening 54.31 – is intussen wel degelijk relevant. Zoals jij het schetst, past wat jij meemaakt in het schema van de botsing van, in Deleuze’s termen, links met rechts. Volgens mij is Deleuze echter naïef in zijn analyse dat het aan de linkse boodschap ligt. Wat hij aanbeveelt als alternatieve boodschap heb jij immers óók allang geprobeerd, en nog steeds krijg je géén gehoor

...

Of die verschillende houdingen links en rechts heten, of hoe dan ook, het betreft inderdaad verschillende, zoals jij het stelt, matrices. Zeg ook maar paradigma’s. Ja, een matrix annex paradigma is altijd ook een “tredmolen.” Dan is een fopvatting een rechts – slinks? – verzoek tot inschikkelijkheid om iemand die zgn links is de indruk te geven dat hij nòg harder moet lopen om – ooit – zijn zin te krijgen (maar waardoor hij spoedig door uitputting opgeeft). Omdat een mens slechts beperkt energie heeft, helpt het al om fopvattingen te herkennen ... en ze te laten voor wat ze zijn.

Dus, wat wil iemand van jou, als z/hij beweert dat wat jij voorstelt “niet sexy” is? Z/hij heeft liever dat jij je aanstelt, dan dat je – wat – voorstelt. En ècht serieus mag je al helemaal niet worden. Want – pas – als jij je aanstelt, kan z/hij jou veroordelen enz. in de verwachting van publieke instemming.

Volgens mij is hetzelfde aan de hand met de oproep dat het nieuw moet. Daardoor kan een voorstel na een reeks schijnaansporingen simpel als tènieuw worden ... veroordeeld. Wèg ben je alweer.

Intussen heerst de schijn dat de boodschap telt, maar zolang de boodschapper dat niet doet, ik bedoel door de geadresseerde geteld zijn, vindt zowat elke geadresseerde zowat elk verzoek tot inschikkelijkheid zònder – zijn – belang. Het structurele probleem is daarbij niet zozeer dat je baas geen ... structureel benul heeft, maar dat er iemand nòg weer hoger in de organisatorische hiërarchie meende, en wie weet nog altijd meent, dat z/hij voor die functie geschikt is. Maar waaraan denkt dan de baas-van-baas enzovoort eigenlijk als functie die vervuld moet worden? Dat kan nooit veel lijken op wat erover als zgn functiebeschrijving opgesteld is. Nee, ook een stiptheidsactie in de zin dat 'we' zo'n baas aan haar/zijn functiebeschrijving 'houden' heeft geen ... zin, althans niet voor ons.

De voorkeur voor, zoals jij stelt, error of omission is op z'n Deleuze's gezegd dus rechts. Wie rechts is, mijdt eigen commission als de pest, want dat maakt maar herkenbaar verantwoordelijk en een error is inderdaad zò begaan. Sterker nog, als je niet weet waarover 'het' gaat, zou het zomaar kunnen dat je 'm allang gemaakt hebt. Daar worstelen ministers zichtbaar mee. Waarom juist zij? Omdat zij bij uitstek ... zichtbaar zijn.

Tom Poes? Als we er iets van kunnen leren, is het volgens mij dat hij nooit de confrontatie zoekt. Andere personages, heer Bommel voorop, brengen zichzelf binnen de kortste keren in moeilijkheden. Pas in hun paniek staan zij open voor een suggestie, en dan nog ... Nou ja, het zijn dan ook avonturen, meervoud dus, van Tom Poes. Als het niet steeds opnieuw zou misgaan, kan hij onmogelijk steeds opnieuw redding brengen. Zit er voor niemand méér in? Leven we in een open inrichting, waarin we elkaar ervoor trachten te behoeden om óók de zevende sloot in te lopen? Nee, veel verschil met tredmolen lijkt er dan niet.

Ik wil (ook) maar zeggen, àls we ons zetten aan deel 2 van **Stelselmatige impuls tot energieverkeer**, laten we dan eerst en vooral voor onszèlf schrijven. Een aanzet voor een ... aanzet, ik keek het even na, stuurde ik je enkele maanden geleden [en is hieronder opgenomen als aantekening 54.36]. Heb jij inmiddels verdere resp. andere ideeën? Ik heb je trouwens nog helemaal niet gehoord over de [ballentent](#) die ik met/in DebateGraph optuigde, laat staan dat je met de hoognodige verbouwing begon. Ben jij soms de stuiptrekkingen al voorbij? :-)

54.34

In die organisatie 'lopen' voorbereidingen om de desbetreffende uitvoering van de informatierotonde die Information Dynamics (ID) maakte op het organisatienetwerk te installeren en aldus voor medewerkers aldaar beschikbaar te krijgen. Nee, daar verdienen we niets aan. Het is vooral wachten ... Op een gegeven moment hoeft het natuurlijk niet meer.

54.35

Information Dynamics werkt vooralsnog – voor de zoveelste keer – voor eigen rekening en risico aan een proefopstelling. Daarvoor moest Martijn Houtman toch nog wat sleutelen aan KnitbITs. Zo blijven we bezig ... Ditmaal wil ik zichtbare kraaltjes en spiegels ... en de opzet moet m.i. afgestemd zijn op onervaren gebruikers, dus met borging van terugkoppeling e.d. Denk aan een burger die zèlf, dus zonder advocaat, een – civiele – rechtszaak aanhangig maakt. Zo'n proef is m.i. op ruimere schaal belangwekkend – klopt, nu nog de mensen treffen die het daarmee eens zijn – omdat vooràl civiele procesvoering exemplarisch is voor wat

infrastructuur voor informatieverkeer voor mensen moet doen volgens evenwichtige verhoudingen.

54.36

Het staat buiten kijf dat energievoorziening van en voor de wereld moet veranderen. In [Stelselmatige impuls tot energieverkeer, deel 1: energiewereld in verandering](#) hebben Jan van Til en ik de stelling toegelicht dat daarvoor op hun beurt door-en-door stelselmatige voorzieningen, zeg ook maar middelen, nodig zijn voor energieverkeer. Met nadruk op verkeer is de term infrastructuur toepasselijker dan ooit. Gelet op zowel variëteit van energie(dragers) als schaal van verkeer komt slechts een multimodale infrastructuur onder federatief beheer in aanmerking.[1] Als onderwerp voor deel 2 als vervolgartikel denken wij eraan om onder de noemer van middelenbeheer bedoelde infrastructuur voor energieverkeer nader te behandelen. Voor alvast een ruw, wellicht verrassend, idee kan het Internet dienen. Dat biedt voor informatieverkeer immers een infrastructuur waarmee alle verkeersdeelnemers nota bene producent en consument van uiterst gevarieerde informatie zijn, terwijl hun verkeer wordt gefaciliteerd met middelen waarvoor allerlei beheerders – die tevens verkeersdeelnemer kunnen zijn – verantwoordelijkheid dragen; het werkt dankzij overgangen tussen beheerdomeinen waarvoor betrokken beheerders zich houden aan infrastructurale afspraken.

Is deze vergelijking met de opzet enzovoort van het Internet te ver gezocht voor infrastructuur voor energieverkeer? Lees verder.

Meestal is meteen duidelijk wat relevante verkeersmiddelen zijn. Soms is het nodig om context te expliciteren. Bijvoorbeeld, wie als passagier in de trein zit, telt qua infrastructuur niet als verkeersmiddel. O.a. de machinist die de trein bestuurt en de conducteur die vervoersbewijzen controleert, en zo door naar een verkeersleider, behoren in die hoedanigheden wèl tot de infrastructuur. Zo is het ook met energieverkeer. Er is energie die van a naar b wordt vervoerd. Dat is dan het verkeersobject, dus géén verkeersmiddel. Het vervoer vergt echter o.a. energie; daarvoor verbruikte energie is dus wel een verkeersmiddel.[2]

Voorts wijzen schaal en variëteit van infrastructuur op de noodzaak van een oriëntatie op middelenbeheer die kwalitatief anders moet zijn, te weten stelselmatig, dan hoe aparte organisaties het ieder voor zich – zijn gaan – aanpakken (en waarmee ze zelfs met/op die veel beperktere variëteit/schaal in de knoop blijken te raken). Zo is een gangbare term: asset management. Dat suggereert echter het perspectief volgens een enkele eigenaar. Dat klopt al niet voor een noodzakelijkerwijs federatieve infrastructuur. Het strookt evenmin met reële variëteit.[3] Als het op z'n Engels moet, is daarom de term resource geschikter, want neutraler, dan asset. In het Nederlands is dat de term middel.[4]

Er is nòg iets kenmerkends. Infrastructuur is nooit af. Sterker nog, infrastructuur begint ook nergens, althans nooit met ... niets. Voordat besef daagt van de noodzaak van infrastructurale oriëntatie, staat de wereld allang vol met allerlei verkeersmiddelen. Eigenlijk het enige wat er zo vaak mis mee is, betreft gebrek aan infrastructurale dimensionering. Een verwijt daarover is overigens meestal niet eerlijk. Als verkeersmiddelen dateren ze uit een periode van beperkte schaal en variëteit. Daarvoor zijn ze passend. Het komt door overschrijding van zoiets als kritiek punt voor schaal en/of variëteit dat zulke middelen als het ware ineens verkeer niet langer adequaat faciliteren.[5] Hieruit volgt echter allerm minst dat ze radicaal vervangen moeten worden door stelselmatige(r) middelen. Ja, op den duur

is dat ... stellig nodig. Maar op kortere termijn valt met herpositionering reeds veel te verbeteren. Aldus verkrijgt werk-in-uitvoering aan infrastructuur zo iets als een vliegende start ...

... terwijl een definitieve landing er niet in zit. Want voorbij dat spreekwoordelijke kritieke punt is verandering regel. Voor de netzo als kritisch veronderstelde criteria volgt hieruit dat veranderlijk vanaf de opzet van het middelenbeheer geborgd moet zijn. Kan de infrastructuur met minimale aanpassingen ook het verkeer faciliteren van energie met een andere modaliteit? Is de infrastructuur geschikt voor andere deelnemers, voor steeds méér deelnemers? Is de opzet van het federatieve beheer geschikt voor andere, nieuwe beheerders van veranderende onderdelen van infrastructuur?

Aan werk-in-uitvoering volgens dergelijke opvatting, infrastructureel dus, is een gelijknamige reeks korte opstellen gewijd met zgn conceptuele modellen.[6] Daaruit kunnen wij voor deel 2 eventueel putten.

[1] Onze reeks artikelen heeft als titel: **Stelselmatige impuls tot energieverkeer**. De titel van deel 1 luidt: **Energiewereld in verandering**.

[2] Inclusief het 'objectieve' energieverlies.

[3] Voor een enkele organisatie wrekt zich reeds gebrek aan samenhang. Van middelen zijn aspecten tot vergaand onderling onafhankelijke onderwerpen van beheer verworven, met voor elk onderwerp apart 'verantwoordelijke' medewerkers tot en met eigen informatievoorziening. Wat voor een – beperkte – organisatie verre van optimaal is, pakt voor – functioneren van – infrastructuur gauw rampzalig uit. Dit verklaart onze nadruk op stelselmatigheid waaraan beheer van verkeersmiddelen van meer af aan moet voldoen.

[4] Een algemener verschijnsel laat zich eenvoudiger verbijzonderen dan een bijzonder verschijnsel zich – door een specialist – laat veralgemeniseren. Een middel-in-het-algemeen kan desgewenst/zonodig verbijzonderd worden tot o.a. verkeersmiddel-in-infrastructuur resp. vermogensbestanddeel-van-eigenaar.

[5] Uiteraard zijn na verloop van tijd oorspronkelijke verkeersmiddelen vervangen. Doorgaans wordt daarvoor de oorspronkelijke opzet als dwingend gevolgd. Zolang zo'n traditie voldoet, is dat prima. Dat vormt echter ook een rem. Terwijl de behoefte – elders – alsmaar groeit, kan vernieuwing lang uitblijven.

[6] P.E. Wisse, tot dusver zijn achtereenvolgens verschenen [Werk in uitvoering - 1](#) (november 2014), [Werk in uitvoering - 2](#) (december 2014), [Werk in uitvoering - 3](#) (december 2014), [Werk in uitvoering - 4](#) (maart 2015)[,] [Werk in uitvoering - 5](#) (september 2015) [en [Werk in uitvoering - 6](#) (januari 2016)].

54.37

De laatste keer dat wij je ontmoetten, toonden we kort het begin van een volgende proef. Hopelijk was al enigszins zichtbaar, dat de opzet met voorrang wordt afgestemd op onervaren gebruikers. Omdat zulke mensen gauw dreigen te 'verdwalen,' moeten zij steeds kunnen nagaan welke (bedienings)stappen zij reeds gezet hebben, eventueel kunnen terugstappen, bevestiging krijgen van wat zij daadwerkelijk registreerden, enzovoort. Om dat stelselmatig te faciliteren is allereerst KnitBT's aangepast. Dat is nu ook klaar, en dus pakken we het proefwerk met als insteek bediening door een onervaren gebruiker weer op. Ik verwacht dat je daarvan spoedig verdere resultaten kunt zien resp. ermee 'spelen' en zo je wilt aan derden demonstreren. Elke versie van de voortschrijdende proef komt – onder gelijkblijvende url – beschikbaar op het ww web (afgeschermd door toegang via een zgn identity provider die Information Dynamics voor dergelijke doelen zelf opzette).

54.38

Ik hoorde iets ... Als je zoekt volgens "how to deal with a narcissist" krijg je nuttige voorlichting plus tips. Als je goed kunt toneelspelen, moet je doen alsof je baas gelijk

heeft. Wek maar medelijden op; dat geeft hem de ruimte voor superioriteitsgevoel. Laat maar zitten dat er een reuze inferioriteitsgevoel ‘achter’ steekt. Wat kan jou dat verder schelen? Het gaat immers om **jouw** baan, **jouw** toekomst enz. Laat dat niet verpesten door iemand waarmee je vroeg of laat niets meer te maken hebt, maar die intussen allerlei problemen voor je kan maken.

54.39

In [Verkeersthema](#) vergelijk ik het 3t-schema met wat G. Holton al veel eerder bedacht. Een verschil – en stellig zijn er meer – vind ik, dat Holton drie onderling orthogonale dimensies veronderstelt. Ofwel, hij beschouwt ze onafhankelijk van elkaar. Dat lijkt mij te simplistisch. Volgens mij is zoiets als getrapte situering aan de orde. Zo laat een techniek zich – pas – volgens een theorie ontwikkelen enzovoort, en een toepassing – pas – volgens een techniek (en als zodanig volgens een bijbehorende theorie). Haha, dergelijke afhankelijkheden zijn pas herkenbaar dankzij daarvoor geschikte theorie annex thema.

Dat verschil mbt onderlinge (on)afhankelijkheid laat ik in genoemde column in het midden. Wat mij betreft is het voornaamste ‘punt’ van Holton dat veronderstellingen onontkoombaar zijn, of we ons ervan bewust zijn of niet. Wat hij als thematisering positioneert, verdient allereerst volle aandacht. Dus, wat hebben we voor infrastructuur voor (informatie)verkeer nodig? Inderdaad, een verkeersthema. Met nadruk op betekenissen had ook Variëteitsthema als titel gepast, of Complementariteitsthema ...

54.40

Tja, (ook) ISO15926 gaat m.i. mank aan de veronderstelling dat – vaak zelfs vermeend – verschil in toepassings(gebied)en dienovereenkomstig verschillende modelleermethoden rechtvaardigt. Dat is uiteraard nog grotere onzin wanneer naar verluidt zo’n methode mikt op ... integratie. Mijn kritiek op – een onderdeel bestemd voor – BIM acht ik daarom onverkort ... toepasselijk, zie [Gids voor gids](#).

Nee, volgens [Werk in uitvoering - 4](#) (par. 20) hoeft er voor inzicht e.d. in levenscyclus niets extra’s meer te gebeuren. Een tijdje geleden bedacht ik dat de (werk)titel **letsbeheer** geschikt is voor alweer nadere verkenning van wat jij “het brede terrein van middelenbeheer” noemt. Klopt, we trekken een lijn voor de zgn horizon, hangen ‘iets’ eronder, “breder” kan immers niet, en gaan vervolgens alsmaar verbijzonderen.

54.41

Heb ik ooit iets stelselmatig over plaatsbepaling geschreven? Ja, volgens mij wel, zie – het tweede gedeelte van – [Stroomlijning tot informatiestelsel: samenhang in de openbare sector door variatie in maatvoering](#) (in: **PrimaVera**, working paper 2003-04, Amsterdam University, 2003). En linksbovenin in [Oefenschema: basisregistraties enz.](#) (2008) verschijnt: geometrisch maatstelsel. De verbijzonderingen die aldaar ermee geconstitueerd zijn, blijven uiteraard beperkt tot het beoogde bereik met dat model, te weten destijds geldige zgn basisregistraties en Suwinet. Intussen lijkt mij de illustratie duidelijk genoeg.

54.42

De voorgenomen proef, met nadruk op kraaltjes en spiegeltjes van dien, vordert helaas matig. Want aan zoveelste – voor demonstratie overbodige? – stroomlijning van binnenwerk zie je nog steeds niets àf.

54.43

Over plaatsbepaling enz. kan je verder een nogal principiële beschouwing vinden in [Basisregistratie Adressen en Gebouwen \(BAG\) en Basisregister Ondernemingen en Rechtspersonen \(BOR\)](#) (2008). Dat is één van de rapporten annex opstellen uit mijn, vooruit, reeks onder de noemer van stelselmatige semantiek. Voor wat ik later bestempelde als de eerste aflevering, [Suwinet](#) (2008), had het toenmalige hoofd Bureau Forum Standaardisatie (BFS) mij opdracht – van/voor tien dagen – gegeven. Vervolgens stelde ik wèl als zodanig, afleveringen dus, drie rapporten/opstellen voor eigen rekening en risico op. Voorafgaand aan genoemd BAG/BOR-rapport was dat [Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens \(GBA\)](#) (2008) en als opvolger ervan [Uitvoeringsorganisatie](#) (2008). Destijds was dat GBA-verhaal overigens allang niets nieuws meer; met Metapatroon had ik daarvan/-voor jaren eerder een (informatie)model gemaakt en ooit gepubliceerd, zie bijvoorbeeld [Conceptueel informatiemodel van GBA Startpakket+](#) (2002). Enfin, nadat hoofd BFS alle vier rapporten zo op een rijtje gezien had, vroeg hij me of ik er één model van kon maken. Op mijn bevestigende antwoord gaf hij opdracht – opnieuw tien dagen – voor wat kort erna gereed was als [Oefenschema: basisregistraties enz.](#) (2008), ofwel aflevering nr 5.

54.44

Intussen schreef ik een tekstje over Husserl, zie [Onvooringenomenheid is geen optie](#). Is dat ook maar weer gebeurd (lees ook: ben ik er alweer van àf). Ik had er ook enkele weken aan kunnen besteden, maar we moeten met voorrang aan de slag voor de nieuwe kansen op betaald werk.

54.45

Overigens vind ik je commentaar slechts voor een deel toepasselijk. Volgens mij geef jij vooral jouw eigen, ook m.i. volstrekt redelijke opvatting weer, te weten dat je “er van uitgaat dat iedereen vooringenomen is en je daar rekening mee moet houden als je iets algemeen wilt zeggen. Dan moet je je eigen vooringenomenheid naast die van anderen zetten in plaats dat je ervan uitgaat dat die de werkelijkheid beschrijft.” Daarentegen had Husserl met zijn vroege werk zeker de pretentie om via epoché plus eidetische schouw tot – inzicht in – het zgn wezen van een ding te kunnen geraken. Hoe je het ook wendt of keert, haha, dat is de crux van bedoelde schouw, dat is dus een nogal absolut(istisch)e oriëntatie. In zijn late werk is dergelijke objectiviteit niet langer zijn mikpunt, maar vervangt hij dat door subjectiviteit als vertrekpunt. Dat verleent zijn theorie uiteraard een opener karakter, want nu moet hij nog maar zien waar hij ermee uitkomt. In plaats van dat Husserl helemaal teruggaat naar àf, belast hij zijn nieuwe onderneming met de kroonjuwelen van zijn eerdere werk; hij verwacht kennelijk dat een gewijzigde zetting ervoor productief is. Als ik me goed herinner, schrijft hij ergens in **Krisis ...** inderdaad over de epoché van de epoché. Zo lijkt hij zijn vroege begrip aan zijn latere vertrekpunt aan te passen. Het is hoe dan ook duidelijk dat hij het handhaaft. Tja, van welke orde dan ook, dat blijft epoché. Daar blijft Husserl in **Krisis ...** als exemplarisch voor zijn latere werk op hameren. Het blijft hem om het wezen gaan, zij het dat een duiding van wat het inhoudt natuurlijk alsmaar vager klinkt (omdat hij terdege beseft onmogelijk aan relativiteit te kunnen ontsnappen). Hij probeert een probleem vooralsnog naar de achtergrond te drukken, terwijl ik zou zeggen dat een reëel probleem juist onmiddellijk op de voorgrond moet staan. Of Peirce dat bewust deed

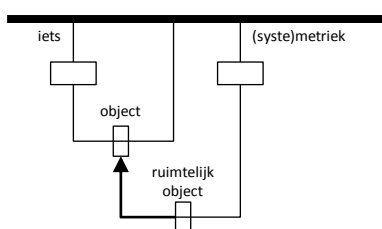
met de filosofische strijd tussen realisme en idealisme weet ik niet, maar met het tekenbegrip legde hij er een (verbindings)knoop tussen. Dat blijkt reuze handig, vandaar dat Peirce doorgaat voor pragmaticus. Wittgenstein geldt als voorbeeld van iemand die voor later werk radicaal brak met eerder werk; blijkbaar had hij in de gaten hoe grondig anders het was.

54.46

Tja, dat werk over geometrische plaatsbepaling enz. waarnaar ik je verwees is ook alweer jaren geleden geschreven resp. gemodelleerd. Wat je huidige vragen erover betreft, is het dus zo dat ik eventuele antwoorden in de zin van “een goede reden” vooral hier en nu verzin ... Wat kan ik me van talloze overwegingen herinneren? Uiteraard helpt het om de situatie in kwestie (context) na te gaan. Mijn rapportje over o.a. adressen en gebouwen is in eerste aanleg bedoeld als opbouwende kritiek op wat als zgn basisregistratie ingericht is. Daarom heb ik daar perceel, opstal, pand e.d. opgevoerd, maar hopelijk nog herkenbaar in wat volgens mij het beoogde bereik van die basisregistratie is (wat in strijd blijkt met ‘basis,’ omdat nogal specifieke overheidsbemoedienis voorrang krijgt). Dat verklaart óók waarom allerlei ‘punten’ (lees dus: relaties) die jij m.i. terecht als relevant vermeldt, inderdaad, andere situatie, daar niet aan de orde komen. Zeg ook maar dat je er in detail juist niet op moet voortborduren. Maar wel degelijk kan je er m.i. aanzet(ten) aan ontlennen. Mee eens, aan plaatsbepaling zit geen begin. Waarom bedacht A. Einstein relativiteitstheorie(ën)? Precies! Hoewel, ... precies is in dit verband natuurlijk ook maar weer, herstel, juist betrekkelijk. Natuurlijk?

Een uitweg lijkt mij om ervan af te zien dat plaatsbepaling iets ‘is.’ Het woord zegt het al, er is bepaling van iets anders mee aan de orde. Gelet op – de mogelijkheid van – bepaaldheid kunnen we dat andere een object noemen. Klopt, dat hoeven we op voorhand helemaal niet te kwalificeren (lees ook: verbijzonderen) als ruimtelijk object. Dat volgt immers uit plaatsbepaling.

De plaats van een object kan op vele manieren bepaald zijn. Wat telt als referentiekader? Welke nauwkeurigheid geldt? Gecombineerd is er sprake van, vooruit, nieuwe aanduiding, (syste)metriek. Op mijn beurt doe ik ook even een tekeningetje.

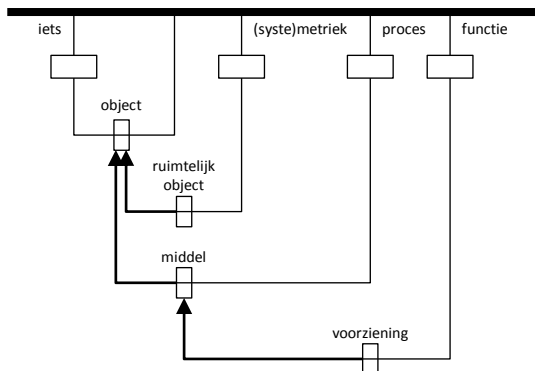
Laat ajb tot je doordringen wat deze opzet inhoudt. Eén en hetzelfde object(exemplaar) kan verbijzonderd zijn tot verschillende ruimtelijke object(exemplar)en, al naar gelang de ter verbijzondering toegepaste (syste)metriek. Laten we maar eens kijken ...

Wellicht neem ik jouw kritiek op positionering van perceel e.d. in dat basisregistratie-gerelateerde werk prompt serieuzer dan jij doet. Jij probeert er nog een conceptuele plaats voor te bepalen :-) die strookt met je ontwerpersgevoel, dwz de vooralsnog noodzakelijkerwijs vage voorstelling van het optimale resultaat en de richting die je

het beste kunt inslaan om tot een eenduidig ontwerp ervoor te komen. Ik zou zeggen, vergeet in elk geval voorlopig dergelijke verbijzonderingen. Trek je in dit stadium evenmin iets van indelingen aan die overheidscentrisch zijn. Omdat jij verwijst naar o.a. paragraaf 13 in [Werk in uitvoering - 3](#), waardeer je stellig de evt. verbijzonderingsvolgorde; het ene is er al vóórdat het andere er kan zijn ...

Wat mij betreft reik jijzelf de sleutel voor algemenere opzet aan: functie, zonodig meervoudig. In/voor een proces kan een object dienen als ... middel en heeft als zodanig een functie resp. biedt een voorziening. Ik heb dat onderstaand vlotweg 'plat' getekend (dwz zonder homogene hiërarchieën).

Voor – ideeën voor – aanknopingspunten enz. kunnen we inderdaad putten uit o.a. afleveringen van de Werk-in-uitvoering reeks.

Let wel, ruimtelijk object hangt er als het ware zijdelings bij. Via dienovereenkomstige plaatsbepalingen kunnen verschillende objecten worden aangewezen. Vervolgens kunnen per object via middel(en) de bijbehorende voorziening(en) als verbijzonderingen worden gerapporteerd. Stel dat je opstal, pand enz. als zulke voorzieningen laat gelden ... Jij stelt "behuizing" voor, prima. (Maar) maak van dergelijke begrippen (dus) geen uitgangspunten, maar laat ze ontstaan als eventuele uitkomsten. Is het vraagstuk van (hun) definitie daarmee wèg?

De (syste)metrische relatie van, zeg, een behuizing tot een perceel, een grondvolume, tot wat dan ook, staat dan niet expliciet geregistreerd, maar volgt uit resp. ruimtelijke objecten als plaatsbepalingen. Vaak is behoefte aan expliciete relatering van objecten; daarvoor is de noemer van systeem geschikt (maar blijft hier achterwege).

Trouwens, als we (ook) kadaster als een proces opvatten? Is juist het compacte model algemener bruikbaar?

Een object kan, bijvoorbeeld, een behuizingsvoorziening zijn voor het ene proces en een opstalvoorziening voor het andere, of beide voorzieningen voor hetzelfde proces. Het hangt ervan af. De eerste relativeringsstap van object levert (proces)middel op. De tweede stap leidt tot functionele voorziening. Als je al onderscheid tussen – soorten – organisaties wilt maken, zou ik dat bewust zoveel mogelijk uitstellen. Over "een goede reden" gesproken, dat is waarom actor eveneens consequent in de Werk-in-uitvoering reeks verschijnt. Zolang er geen aanleiding is om in te gaan op nadere hoedanigheden kan het – overige – model daarvan kennelijk onberoerd blijven. Zoiets als een verschijningsvorm van wat jij "belang" noemt, lijkt mij proces. Volgens de Werk-in-uitvoering reeks kan dat nog

opschuiven naar: werk.

Ik ben benieuwd of de voorgestelde verbijzondering tot voorziening je aanspreekt.

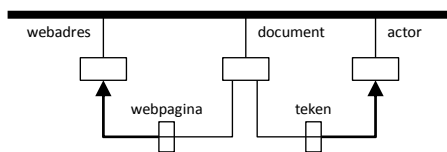
54.47

Laat ik eens bij de gebruiker beginnen. Met een aantekening, noem het zomaar, kan ik dat mooi verkennen.

Herstel, ik bedoel een gebruiker èn een webpagina. Zo'n pagina is dan geïdentificeerd met een eenduidig adres.

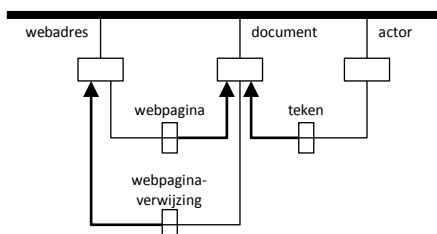
De pagina in kwestie is een teken. Van wie is het afkomstig? Van welke, klopt, medegebruiker? Uitgaande van een voorziening voor, nota bene, communicatie resp. interactie is de gebruiker dus te beperkt. Ander woord: actor.

Informatiemodellen zijn hier opgesteld met [Metapatroon](#).

In dit stadium is de actor die het initiatief nam – door het webadres op te geven – onbekend voor de actor 'achter' het aldus vertoonde teken in kwestie. En het is verder maar de vraag of die actor zich met zijn teken wèl bekend stelt, en in hoeverre zijn identiteitstelling valt te vertrouwen. Meestal gaat de ene actor daarvoor af op het webadres; dat beschouwt hij als voldoende waarborg om te weten met welke actor hij van doen heeft.

Voorlopig laat ik de eventuele, zachtjes uitgedrukt, onduidelijkheid over – de identiteit van – de actor 'achter' het teken in het midden.

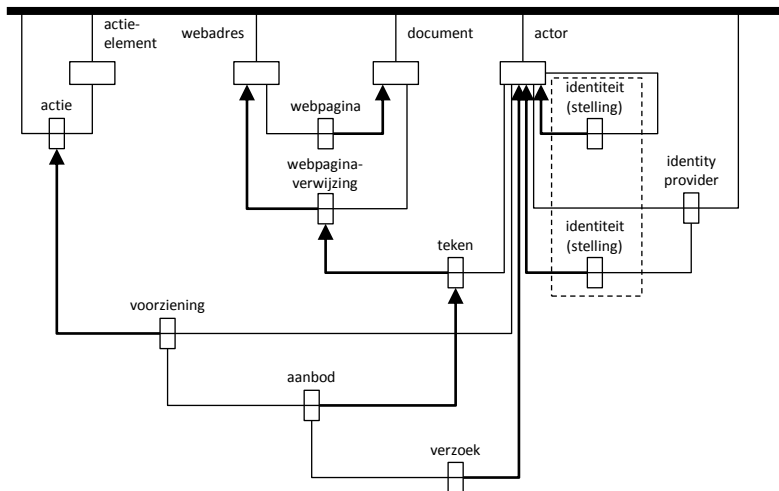

Een document, als webpagina getoond, kan (deel)tekens als webadressen bevatten. Zo'n adres biedt de oorspronkelijke actor wederom een webpagina, doorgaans een andere. Daar kan dus een andere actor 'achter' zitten, enzovoort. Ingewikkelder dan het tweede model(letje) hierboven schetst, is de basale structuur van het zgn ww web niet. Die opzet voldoet zolang het actoren hun documenten zonder aanzien des persoon willen delen. Zeg ook maar dat iedereen welkom is. En afgezien van heen en weer 'bladeren' is er geen interactie.

Waarom zou een actor die voorzieningen voor interactie biedt, willen weten welke – andere – actor contact opneemt? Er geldt dan zijn wens resp. noodzaak om voor verschillende actoren verschil in beschikbare voorzieningen te maken. Ook de rechtmatigheid van dergelijke beperkingen laat ik hier in het midden.

Er lijken ruwweg twee opties relevant. Volgens de ene kiest de actor die contact heeft opgenomen – en aan het bladeren is – een specifieke interactie waarvoor hij zich pas vervolgens blijkt te moeten identificeren om ermee te kunnen dóórgaan. Het webadres in kwestie leidt naar een zgn identity provider (of biedt als tussenstap de

keuze tussen diverse providers). Via aanmelding – met nota bene het risico van vervalsing door iedereen die over de vereiste aanmeldingsinformatie c.q. –middelen beschikt – bepaalt de desbetreffende provider hem als een specifieke actor. Kent de actor die de interactievoorzieningen biedt hem als zodanig? Komt hij in aanmerking voor de voorziening om het gebruik waarvan hij verzocht?

In de tweede optie blijft de geldigheid van de identiteitstelling niet tot een enkele interactievoorziening beperkt. Wanneer de identiteitstelling algemener geldt, moet het aanbod door de ene actor op voorhand ingedeeld zijn volgens – soorten – andere actoren. Die opzet heb ik hier niet geschetst.

54.48

Plan b is dat je hier binnenkort een biertje oid komt drinken, of anders kom ik bij jou langs, en dan bekijken we samen het resultaat van het werk waarvoor ik de opdracht dus mis (en geven commentaar :-).

54.49

Over plaats- resp. vormbepaling kan je je principieel nog afvragen of vorm volgt uit plaats. De plaats van iets is immers de ruimte die het inneemt. Als je die ruimte beschrijft, ken je dus met dienovereenkomstige (on)nauwkeurigheid de vorm van iets. Indien je vorm aldus driedimensionaal wilt afleiden, moet allereerst plaats uiteraard volgens die dimensies bepaald zijn.

Het is met wisselende ontwerpsituaties natuurlijk zo, anders zou het onjuist zijn om van verschillende situaties te spreken, dat in het verleden behaalde resultaten geen garantie voor de toekomst bieden. Zie ook [Architectuurcriterium](#) (2001) en [Architectuurprincipes](#) (2005). En om voor argumentatie naar teksten uit het ... verleden te verwijzen heeft dan weer iets paradoxaals. Daaraan valt nu eenmaal onmogelijk te ontkomen, zoals jij terecht grondig benadrukt met vermelding van – de spanning tussen – “zijn en worden.”

Een proces dat er ‘is’ met zelfs de bedoeling om wat er ‘wordt’ binnen – doorgaans echter impliciete – perken te houden is/wordt :-) vaak als beheer gekenmerkt. Ofwel, worden dient zijn. Een beheerproces geldt als continu in de zin dat impliciete verlenging aan de orde is. Wat jij volgens mij bedoelt met “trigger,” is dat er iets kan gebeuren dat aandacht buiten de veronderstelde beheerperken vergt; zijn moet dan worden dienen.

Wat aanleiding vormt om de verhouding zijn-worden – tijdelijk – òm te draaien komt per definitie als een verrassing. Anders was het op voorhand binnen de zgn perken en aldus onder de noemer van beheer geplaatst. Dit verklaart waarom projecten zo vaak mislukken. Op worden ... wordt een zijnskader toegepast. Precies verkeerd, dus (en een wordenkader voor zijn is op z'n gunstigst ondoelmatig).

Als we de onvoorspelbaarheid van een aanleiding aanvaarden, kunnen we de èxtra werken die beheer eventueel aanvullen niet vooraf bepalen (want anders zouden we beheer zèlf aangevuld hebben). Zodra zich een aanleiding voordoet, over "volgorde" gesproken, verder dan óók zo'n extra werk faciliteren kàn niet. (Pas) nadat ook dat nieuwe werk geregistreerd staat, kunnen we verwijzing(en) naar eerder 'zijnd(e)' werk(en) toevoegen om aanleiding(en) te duiden. Met afronding van een extra werk kan beheer voor de aanleiding in kwestie zijn normale, al dan niet gewijzigde, ... zijn hernemen. Daaraan vind ik niets "maar weer (te) gekunsteld," integendeel.

Jij wijst op "verstoringen." Waar is de grens voor beheer getrokken? De ene verstoring is de andere niet. Hoe luidt de escalatieprocedure?

Waarom ik hierboven werk als aanknopingspunt neem, en niet proces, vind je toegelicht in [Werk in uitvoering - 3](#); zie daar vooral de eerste paragrafen. Als je de voorkeur aan proces geeft, maakt dat m.i. voor de kunstgreep om vat te krijgen op de spanning tussen "zijn en worden" overigens niets uit.

Klopt, in het ene èxtra werk kan een verdere verrassing optreden. Omdat het nu eenmaal een verrassend werk betreft, hoeft niemand er vreemd van op te kijken. Het is zelfs logisch dat de opvatting wijzigt van wat er onder de noemer van dat werk moet gebeuren. Een andere optie is om het ene extra werk als aanleiding te beschouwen van een ander extra werk ... Voor wat er per saldo moet gebeuren (lees ook: worden), zou de indeling echter niets mogen uitmaken.

Nu ook jij de uitbreiding met functionele duiding van middel als voorziening veelbelovend acht, stel ik voor dat we – uitgaande van dat [tweede] modelletje [in aantekening 54.46] – ons een concretere voorstelling van relevante processen maken. De algemene noemer luidt dan middelenbeheer. Dat beheer gebeurt echter niet met één proces. Zo is er beheer van middelen als (financiële) vermogensbestanddelen, als operationele hulpmiddelen ... Hoewel daadwerkelijke "verstoringen" e.d. dus niet vallen te voorspellen, laten zich wellicht soorten bedenken. Komen reparatie, vervanging e.d. daarvoor in aanmerking? En laat aanschaf zich dan in dat rijtje opnemen? Wat verder helpt om verder te komen, is een analyse hoe thans "proces en functie op allerhande manieren verwarrend door elkaar [lopen]." Kan je alvast aan een inventarisatie van gebezigde begrippen komen? Dan kijken we, of en hoe ze eventueel passen tot met voorzieningen.

Als vervolg op jouw opmerking over relaties stel ik voor om ze tussen voorzieningen te ... plaatsen. Wat jouw voorbeeld betreft, onderscheidt (beheer)processen voor percelenkadaster resp. pandenkadaster. De verdere invulling volgens het model(letje) lijkt me duidelijk, dus tot en met de toegevoegd gedachte verbijzondering van voorziening-volgens-voorziening.

54.50

Je schreef al dat het begrippenkader dat men thans probeert te volgen verwacht (wat daadwerkelijk volgen onmogelijk maakt). Nu heb je die verwarring wat mij betreft succesvol toegelicht, want zoals jij dat kader schetst begrijp ik er inderdaad nauwelijks iets van. :-)

Neem het woord "functieplaats." Je zou toch zeggen dat er een ruimtelijke plaats

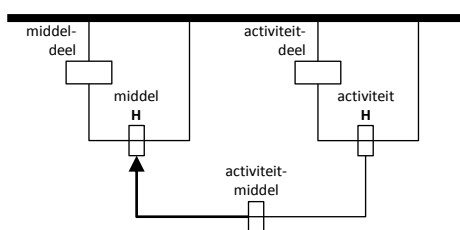
mee bedoeld is, dus wáár een functie – wat dat ook is – gebeurt. Voor zover ik kan nagaan, vindt de firma SAP het voor zgn enterprise asset management (EAM) echter een bedrijfsmiddel waarméé een functie wordt uitgevoerd. Klopt, de plaats ervan in ruimtelijke betekenis is daardoor niet bepaald.

Vooruit, dan is het de vraag of bedrijfsmiddel ruim(st) genomen synoniem is met productiefactor, of slechts met productiemiddel. Volgens de klassieke economie gelden als – soorten – factoren: 1. land en natuurlijke hulpbronnen, 2. arbeid en 3. kapitaal. Tot kapitaal blijken zgn kapitaalgoederen te behoren, lees ook productiegoederen ofwel –middelen. Dat zijn goederen annex middelen om àndere goederen, diensten meegerekend, mee voort te brengen.

Voor middelenbeheer lijkt me die klassieke indeling niet relevant, in elk geval niet ter vóóronderstelling.

Terug naar SAP/EAM. Het ziet ernaar uit dat bedrijfsmiddelen volgens een hiërarchische structuur geregistreerd staan. Bedoel jij dat met “functieplaatsen worden in meerdere niveaus gestructureerd”? Mijn indruk is dat er per niveau een apart etiket geldt. Als volgorde naar alsmaar kleiner (onder)deel heb ik ergens gezien: 1. functieplaats, 2. equipment, 3. assembly en 4. component. Voor wát er gebeurt, geldt volgens SAP blijkbaar eveneens een hiërarchie met apart benoemde treden, te weten: 1. hoofdproces, 2. proces en 3. activiteit. Wat zijn de regels om wat-er-gebeurt in verband te brengen met waarmee-het-gebeurt? Jij suggereert een “veelal corresponderend” verband. Door “tal van uitzonderingen” is dat echter “mislukt.” Tja, zonder grondige wijziging van veronderstellingen blijft mislukking de “voorspelbare uitkomst.”

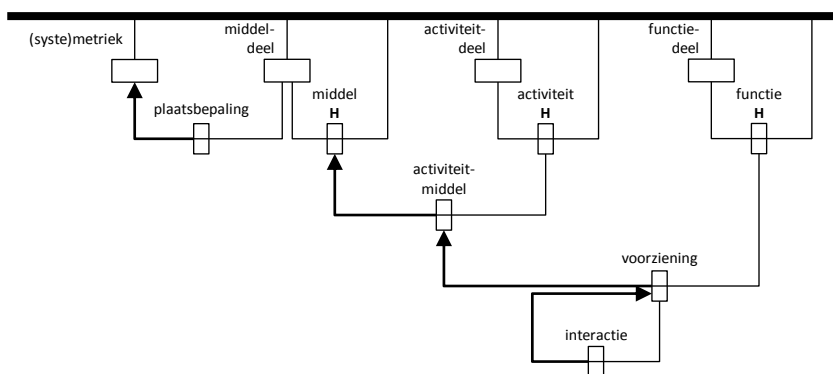
Stel dat je nogal traditioneel wil blijven denken en omgaan met middelen resp. activiteiten. Dan zijn de problemen die men thans onvermijdelijk ònopgelost moet laten, in één klap verdwenen met twee dienovereenkomstige homogene hiërarchieën, de ene voor middel en de andere voor activiteit. Het allereerste voordeel is dat per hiërarchie géén beperking voor het aantal niveaus geldt. Het gepers is dus voorbij om ‘het’ op vier resp. drie treden te parkeren. Ten tweede kan een willekeurig punt uit de ene hiërarchie verbonden zijn met een willekeurig punt uit de andere.

De aanduiding middel omvat dus het complete spectrum van, op z'n SAPs gezegd, functieplaats tot en met component. Ander woord voor middel? Ook goed. En zo omvat activiteit – als je wilt, noem het proces oid – het SAPse spectrum van hoofdproces tot en met activiteit. Is het een idee om een apart register(tje) op te zetten ter identificatie van zgn activiteitmiddelen? Die stop je dan onder de noemer van equipment in SAP/EAM, allemaal onder één en dezelfde functieplaats (méér functieplaatsen zijn dan niet nodig) en zonder gebruik te maken van assembly resp. component. En die SAPse equipments koppel je aan SAPse activiteiten (die op hun beurt allemaal onder één proces resp. één hoofdproces vallen; opnieuw, méér is niet

nodig). Ja, dat verband heb je reeds in het aparte registertje gevestigd. Maar door dat verband expliciet in SAP/EAM te herhalen, kan je dat systeem gewoon (lees: voortaan onproblematisch vwb classificering volgens wat/waarmee) blijven gebruiken voor beheer. Dat strookt met de vuistregel om steeds zo weinig mogelijk tegelijk te veranderen.

Met passende situationele verbijzonderingen kan het – op wat langere termijn – natuurlijk veel beter. Zie onderstaand voor een ontwerp dat voortbordurt op wat ik je onlangs stuurde.

Wat er hopelijk uitspringt, is dat onderscheid (!) tussen activiteit en functie nodig is om – zoiets als – voorziening te positioneren. En wat ik nu alweer wat scherper – minder vaag? – meen te herkennen, is dat het met ongewenste afwijkingen juist begint met een falende voorziening. Zo van, mijn activiteit is lezen en dáárvor biedt één of ander middel mij licht als voorziening. Ik merk dat er met dat licht iets mis is, zodra ik moeite met lezen krijg. Via ‘mijn’ voorziening resp. ‘mijn’ activiteitmiddel moeten ‘we’ dan terug naar middel en vandaaruit door, bijvoorbeeld, naar het activiteitmiddel volgens een onderhoudsactiviteit. Pas als er volgens die activiteit wederom sprake is van een werkende voorziening, kan ik ermee met mijn leesactiviteit verder. Ja, dankzij plaatsbepaling weet de onderhoudsmonteur waar zich het middel in kwestie bevindt gedurende de voor haar/hem relevante (onderhouds)periode (en wie weet wijzigt hij tijdelijk de plaats om de reparatie beter enz. te kunnen uitvoeren).

In [Oefenschema: basisregistraties enz.](#) heb ik functie zwaar(der) opgetuigd. Voor nadere verbijzonderingen maak ik er in dat model zóveel gebruik van, dat ik in de meeste gevallen zelfs afzag van expliciete lijnen. Anders raakt de aanblik rommelig; met een nummer – weet je nog, connector – suggereer ik verder verloop. Hoe rijker functie valt te structureren, des te ruimer is het bereik van andere knooppunten om verbijzondering ermee te ... produceren. Als je voorbeeldmodellen bekijkt die ik in de loop der jaren ontwierp, herken je vaak dat gebruik van functie. Een model blijft aldus zowel compact als veelzijdig.

54.51

Dat tikt inderdaad aan voor het contextspoor. Zo is het nu eenmaal. Dat spoor lijkt echter op een aannemelijke manier in te delen. Ontwikkeling is iets voor later! Alvast mijn idee is, dat het ene deelspoor reikt tot en met keuze van actor. Wie is bevoegd? Het tweede deelspoor begint dan met activiteit. Waartoe is z/hij als zodanig bevoegd? Wat mij betreft is – voorts – de logica, dat iemand achter elkaar eventuele verschillende activiteiten het vaakst verricht als dezelfde actor (lees ook: in dezelfde

hoedanigheid). Als je dat eerste deelspoor minimaliseert, blijft relevante oriëntatie behouden met het tweede deelspoor. Ook dat tweede deelspoor laat zich minimaliseren resp. het evt. geminimaliseerde eerste deelspoor wederom maximaliseren.

54.52

Uit je voorbeeld, met dank, maak ik op dat onder de noemer van functieplaats zgn categorieën vermengd geraakt zijn (wat filosofisch als conceptuele hoofdzonde geldt). Blijkbaar geldt een plaatsaanduiding als algemeenste element in wat jij en ik als een homogene objectenhiërarchie beschouwen. Daar hoort dat dus niet, nota bene als plaatsbepaling. Omgekeerd hebben elementen in zo'n hiërarchie elk een plaats, eventueel als veranderlijke eigenschap. Tja, als je homogeniteit meteen bovenin een hiërarchie al verprutst ...

Met je advies voor ontkoppeling ben ik het (dus) grondig eens! Wel beschouwd betreft het erkenning van reële verschillen volgens dienovereenkomstige verbijzonderingen. Zodra je geografische plaatsbepaling benut voor coördinatie, veronderstel je stelselobjecten waarvàn resp. plaatsbepalingen in hun resp. stelselprofielen staat; zie figuur 6 in [Stelselmatig overzicht via informatiesleutels](#).

Geef je een bepaald geometrisch bereik op, dan levert een zgn GIS een verzameling objecten die – volgens de geregistreerde plaatsbepaling – voldoen aan dat criterium. Opgevat als stelselobjecten voor een informatierotonde leiden per stelselobject bijbehorende – waarden van – informatiesleutels naar wat erover in overgeleverde registers staat. Nee, voor jou en mij is dat niets nieuws.

Waarom dringt “zoiets eenvoudigs” niet door? Dat moet te maken hebben met ònbegrip omtrent de verhouding van teken met wát het betekent. Nog afgezien van context, een teken is meestal willekeurig. Die willekeur heeft Ferdinand de Saussure (taalkundige, 1857-1913) aangewezen. Ik vermoed dat de meeste mensen daarentegen, en ook nog eens onbewust, tussèn tekens onderling een systematiek veronderstellen. Er zou dan een stelselmatige formule zijn om uit de sleutelwaarde voor het ene register àlle sleutelwaarden te berekenen en zo tevens objectinformatie uit andere registers beschikbaar te krijgen. En voor wie meent dat zo'n formule bestaat, is het maar nodeloos omslachtig om sleutelwaarden allemaal expliciet te registreren plùs het verband ertussen. ‘Ze’ kùnnen dat niet begrijpen, omdat ‘ze’ als het ware verblind zijn door de illusie van dè formule. Hetzelfde semiotische onbenul vormt de valse grondslag ervoor om van alles en nog wat in één en dezelfde conceptuele hiërarchie te willen proppen. Voor de zoveelste keer, er is dringend een paradigmawissel nodig ...

Tja, als je – nieuwe – baas een fundamentele kijk op informatie heeft, weet z/hij dat een teken betekenismatig willekeurig is (wat neerkomt op noodzaak van leren). Rara, hoe ken je het verband tussen twee willekeurige elementen? Per definitie betekent willekeurig, dat uit het ene element niets afleidbaar is over het andere. Dan zit er – dus – niets anders op dan – ook – de relatie apart te beschrijven. Klopt, met wederom een willekeurig teken, enzovoort.

Is het een idee om van integratiemodellen te spreken? Voor ontwerp & ontwikkeling stel ik twee dimensies voor: 1. blijf overal zoveel mogelijk van àf (handhaaf acontextuele registers) en 2. stelselmatige contextualiteit. Als je volgens 1. wilt integreren, blijven er weliswaar beperkingen, maar lukt het optimaal met informatierotonde(n). Volgens 2. moet je met Metapatroon aan de slag.

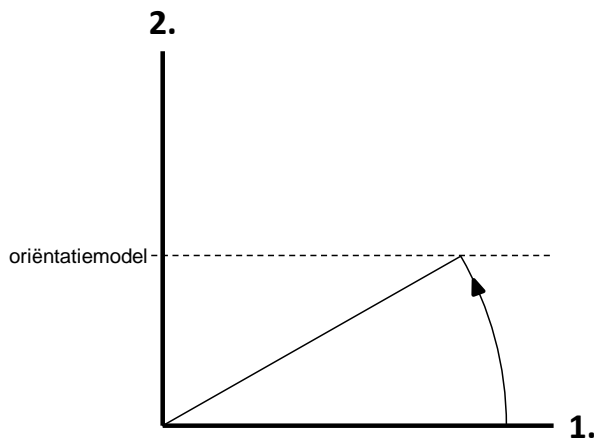
Het lukt natuurlijk nooit om àlles in één model contextueel verbijzonderd te krijgen. In

een bepaald model geeft de zgn horizon uitdrukking aan het beperkte bereik ervan. Intussen is dankzij contextuele verbijzondering de omgang met reële betekenissenvariëteit principieel (lees ook: paradigmatisch) gewijzigd. Precies dáárom is 2. een andere dimensie dan 1.

Wat je wilt, is tzt meer en meer lòskomen van louter 1. Door langs 2. zoiets als een oriëntatiemodel te ontwerpen krijgt eventuele ontwikkeling van bestaande registers stelselmatig richting.

Let wel, zolang je niet alle relevante informatie in één register gevat hebt, blijft 'een' informatierotonde noodzakelijk voor stelselmatig bereik (zij het niet optimaal vanwege deels ontbrekende contextualiteit). Omdat een enkel register onhaalbaar is, moet je steeds mikken op een punt ergens in het vlak dat 1. en 2. bepalen (maar een punt op 2. praktisch moet uitsluiten).

Het integratiemodel strikt volgens 1. staat wat mij betreft reeds geschetst in [Stelselmatig overzicht via informatiesleutels](#). Volgens 2. kan je allerlei noemers kiezen, met dienovereenkomstige horizonten. Daarvoor hadden wij overigens met [Stelselmatige impuls tot energieverkeer, deel 1: energiewereld in verandering](#) al een aanzet gemaakt, en zijn we alweer een tijdje bezig om een vervolgstap voor middelenbeheer te verkennen.

In de Werk-in-uitvoering reeks besteed ik ook nogal uitgebreid aandacht aan documentatie. Zie bijvoorbeeld par. 3 ([aflevering 1](#)) voor rapportage, waarop ik par. 9 ([aflevering 2](#)) voortborduur. In par. 15 en 16 ([aflevering 3](#)) illustreer ik dan de suggestie dat documentatie feitelijk overal relevant is/kan zijn.

54.53

Is het alweer zó lang geleden? Met [Vierkant](#) schreef ik ooit een kort commentaar op **Flatland** door E.A. Abbott. Ik zie geen aanleiding mijn oordeel erover te herzien, integendeel. :-)

54.54

Wat ik als basismodel tevens in aanmerking vind komen om, zeg maar, projectie te verkennen van standaarden zoals F(orum) S(tandaardisatie) ze bevestigt, staat toegelicht en geschetst in hoofdstuk 3 van [Informatieverkeer in publiek domein](#). Dat hoofdstuk telt slechts 6 pagina's, dus ook al lees je ze enkele malen zijn je tijd en moeite te overzien.

Mijn eerste suggestie:

1. Vergroot figuur 8 en hang een afdruk ervan aan de muur.
2. Maak een afdruk van de [lijst pas-toe-of-leg-uit standaarden](#) met de zgn verkorte naam per regel (en laat toelichting wèg). Knip de regels l0s van elkaar zodat je etiketten hebt.
3. Prik met een speld 0lk etiket op het element van het basismodel waarvoor de standaard in kwestie relevant is.

Zodra je de resp. standaarden aldus probeert te plaatsen, valt je hopelijk op hoe ze – bijna allemaal – stuk voor stuk feitelijk maling hebben aan overig noodzakelijke voorzieningen enz. voor informatieverkeer. Dat schiet uiteraard niet op, sterker nog, dat remt de noodzakelijke ontwikkeling van voorzieningen-door-samenhang. Verder zit er een hoop zgn techniek bij. Daarover hoef je je met een verkeersinsteek überhaupt niet om te bekommeren. Zodra werking in functioneel opzicht (wat) past, maakt techniek (hoe) niet of, vooruit, nauwelijks uit. Zie stelregel 2 in

Informatieverkeer in publiek domein (p. 41): “De elektronische overheid is functioneel samenhangend, technisch eventueel pluriform samengesteld.” Dat is ook de reden om adoptie op de schaal van voorzieningen te bevorderen. Met een voorziening associeer je functionaliteit. Op de techniek waarmee die wordt geleverd, moet je je zelfs niet willen vastleggen. Daarentegen moet de voorzieningenboer in kwestie de ruimte hebben voor technische verbeteringen ...

Zal ik beginnen? Als eerste staat **Aquo-standaard** vermeld (geraadpleegd op 10 maart 2016). Ik zou het dienovereenkomstige etiketje ‘op’ – het modelement – informatie prikken. De veronderstelde specialisatie met Aquo moet echter meteen de vraag oproepen naar ruimere samenhang. Want, bijvoorbeeld, waterkering is slechts 00n van talloze verschijningsvormen van een object. Voor wie verder dan de Aquo-neus moet kijken, stelselmatig dus, raakt overzicht gauw belemmerd door zo’n standaard. Klopt, zoiets als Aquo-standaard valt pas in het **altijd re0le** ruimere verband te integreren volgens Metapatroon met bijbehorend beginsel van zgn contextuele verbijzondering. Stelselmatig gezien, en daarop mikken ‘we’ toch met die standaarden, is het dus merkwaardig om Aquo-standaard op de lijst te plaatsen. Contraproductief klinkt minder vriendelijk. Destructief? De tegenspraak met de nota bene stelselmatige aanbeveling in [Semantiek op stelselschaal: issues en oplossingsrichtingen](#) is frappant. Er komt – gelukkig? – nooit discussie over waarom zoiets als Aquo-standaard op de lijst staat, omdat de partijen op wie hij van toepassing is hem stellig allang gebruiken (waardoor zij zich als sector blijven isoleren), terwijl hij voor 0lle overige partijen domweg niet van toepassing is. Met [Gids voor gids](#) schreef ik een fundamentele kritiek op conceptuele classificaties die onverminderd gangbaar zijn voor de zgn gebouwde omgeving (en waarvan er inmiddels enkele op de standaardenlijst van Forum Standaardisatie beland zijn). Naar zijn aard is die kritiek netzo geldig voor, herstel, tegen de Aquo-standaard; daarom verwijs ik er hier meteen naar.

BWB zou ik ‘op’ informatiewijzer prikken. Rara, hoe krijg je die specifieke verwijzingen ge0ntegreerd in een opzet met, geborgd en wel, stelselmatig bereik?

Tja, juist vanwege stelselmatigheid luidt de aanbeveling alsmaar: Metapatroon.

Hoort **CMIS** ook ‘op’ informatiewijzer?

Digikoppeling lijkt mij – een voorziening – voor infrastructuur berichtenverkeer.

DKIM zou ik ‘op’ autorisatie prikken.

Let ik wel, ik doe slechts eventjes v00r wat er gebeurt als je positionering van aparte standaarden in een stelselmatig verband overweegt. En als je een beter model voor

dergelijk verband weet dan het basismodel dat ik hier volg, moet je vooral dat gebruiken.

DNSSEC zit volgens mij ook – vooral – in de hoek van autorisatie.

Je merkt dat je jan en alleman kunt, nee, moet vragen om bijdragen aan dit ‘spel.’ Zo verzamel je uiteenlopende oordelen, elk met een zekere (on)geldigheid. Oeps, daar heb je – noodzaak tot – verbijzonderingen weer ...

Wat is een redelijke plek voor E-portfolio NL? Informatie? Of toch meer informatiewijzer? Dat moet je iemand vragen die de desbetreffende standaard goed genoeg kent. Dat doe ik dus niet.

ECLI: informatiewijzer. Voor de zoveelste keer, wees je bewust van het betekenismatig beperkte resp. beperkende bereik.

EML NL lijkt mij als standaard een open deur, maar vooruit. Informatie, met beperking van dien.

Geo standaarden zijn m.i. dermate veelomvattend, dat ontleding nodig is. Zgn Gis wordt alsmaar belangrijker als informatiewijzer en informatie. Juist van Gis vergt integratie met, zeg maar even, niet-Gis extra aandacht; o.a. daarover schreef ik [Stroomlijning tot informatiestelsel: samenhang in de openbare sector door variatie in maatvoering](#) (in: **PrimaVera**, working paper 2003-04, Universiteit van Amsterdam, 2003). Zonder visie enz. op bedoelde samenhang hangt zo'n standaard er dus maar bij. Voor verkeersdeelnemers ‘gebeurt’ standaardisatie volgens hun ervaringen van eenheid resp. samenhang. Dus, wat maakt een fiets een andere, vooruit, standaard, dan een auto? Op een fiets moet je trappen, evenwicht bewaren, sturen. Als je dat op de ene fiets kunt, is de kans erg groot dat je het op willekeurig welke andere fiets ook kunt. De kleur van de jasbeschermer doet er niet toe. Voor auto's geldt hetzelfde. Als iemand mij de sleutel geeft van een auto waarin ik nog nooit gereden hebt, kan ik er vrijwel zeker – vrijwel – meteen mee wegrijden. Nee, ik heb geen idee waar de accu precies zit.

IFC. Dat vind ik dus een dood spoor.

IPv6 en IPv4: infrastructuur berichtenverkeer.

JCDR: informatiewijzer, zij het gespecialiseerd. In [Wat is een semantische standaard en hoe kan College Standaardisatie die vraag \(anders\) beantwoorden?](#) (in: **PrimaVera**, working paper 2011-02, Universiteit van Amsterdam, 2011) kan je lezen waarom gespecialiseerde standaarden zelfs geweerd moeten worden van een lijst die een coördinerend orgaan opstelt met/voor samenhangend(er) bereik.

JPEG. Het zal wel ...

NEN-ISO/IEC 27001 en 27002. Als je naast het basismodel een blokje tekent en dat beheer noemt, kan je ze daar ‘op’ prikken. Het is me overigens een raadsel waarom ze op de FS-lijst staan. Want zo zijn er nog wel meer, véél meer ... Oh ja, toen ik een aanvraag deed om Metapatroon op de lijst te krijgen, luidde de afwijzing dat er géén plaats is voor, in mijn woorden, methoden/talen voor conceptuele informatiemodellering. Ik vind het een alsmaar grotere vergissing, maar dan horen zulke check-lists er natuurlijk al helemaal niet op.

NL LOM: informatiewijzer. Nee, een informatiewijzer met stelselmatig bereik ontstaat niet door nevenschikking van allemaal hoogstens – traditioneel – sectorale wijzertjes. Wat tot dusver onderdrukt blijft, is interdependentie. De apartheid van sectoren is een averechtse fictie.

NTA 9040. Ontleden en aspecten/onderdelen toewijzen aan resp. elementen van basismodel. Aan de andere kant is er evenmin sprake van een infrastructurele

voorziening, gelet op specialisatie.

OAI-PMH: informatiewijzer, maar dus beperkt door specialisatie. Moet ik herhalen dat dergelijke maatregelen te specifiek zijn voor het coördinatiebereik dat FS dekt? Het effect is dat de meeste mensen die de lijst raadplegen van de meeste standaarden terecht (!) menen dat ze voor hun opgave irrelevant zijn. Zo'n lijst werkt pas, zodra alles dat erop staat relevant geacht wordt. Anders raak je aandacht prompt kwijt, en krijg je die nooit meer terug.

ODF 1.2. Wat zal je je druk maken om een bepaald formaat, laat staan een versie ervan, wanneer alom conversiemiddelen bestaan? Voor voorzieningen resp. infrastructuur zijn zgn open standaarden trouwens niet of nauwelijks relevant. Dergelijke standaarden hebben een functie zolang verkeersdeelnemers slechts hun eigen, aparte middelen inzetten. Dan kom je niet onder gedetailleerde aanwijzingen uit waaraan hun resp. middelen moeten voldoen voor succesvolle interactie. Naarmate heuse infrastructuur een groter aandeel van interactie faciliteert, vervalt de behoefte aan c.q. noodzaak tot voorschriften voor deelnemers. Dat absorbeert de infrastructuur als het ware.

OWMS: informatiewijzer, beperkt.

PDF, met varianten. Als je voor archivering wilt standaardiseren, moet dat niet op formaat zelf gebeuren, maar op converteerbaarheid ervan. Daar moet je vast over nadenken ... Een bepaald formaat biedt geen toekomstvastheid, converteerbaarheid ervan al weer meer. Dan moeten 'we' dus blijven converteren van het ene naar het andere converteerbare formaat. Dergelijke beheerdynamiek is vooralsnog wezensvreemd voor – de meeste – archivariissen, maar ontwikkeling van digitale technologieën noodzaakt ertoe.

PNG. Doe me een lol ...

SAML: autorisatie. Wat mij betreft zsm ingekapseld in – ruimere – voorziening. Vervolgens doet het er niet langer toe of 'het' SAML is, mits de functionaliteit geborgd is.

Semantisch model e-factureren. Eerste ontleden? En dan verdelen over schakelwijzer, informatiewijzer, werkstroom en informatie. Of?

SETU-standaard. Je moet wel wanhopig zijn om de lijst gevuld te krijgen ... Daar lijkt mij niets stelselmatig aan.

SIKB0101 en 0102: (vooral) informatiewijzer. Hoezo gespecialiseerd!

SKOS heeft toch verdacht veel weg van een modelleermethode/-taal ...

SPF: infrastructuur berichtenverkeer, maar wat moet je met zo'n losse standaard? Wat is er verder allemaal nodig voor een daadwerkelijke 'voorziening'? Zonder zo'n integrale(re) voorstelling luidt het oordeel al gauw: Nee, niets voor mij.

STOSAG. Pfff ... Iedereen z'n hand opsteken die bezig is met informatiesystemen voor "container- en pasmanagement voor afval en grondstoffen." Zie jij iemand met z'n hand omhoog?

StUF. Voor wie ermee durft te werken, vooruit, ontleden, enzovoort ...

TLS. Over techniek gesproken, infrastructuur berichtenverkeer. Ajb, mik op voorziening! Dan ben je dergelijke 'standaarden' prompt kwijt, althans als onderwerp voor coördinatie door FS.

VISI: informatiewijzer, beperkt.

WDO Datamodel: informatiewijzer, beperkt.

Webrichtlijnen: ontleden en toewijzen.

WPA 2 Enterprise. Ik zou zeggen, autorisatie. Maar is – als voorziening – daar

eHerkenning niet voor, en later Indensys?

XBRL en Dimensions: informatiewijzer. Ook werkstroom? Hoe dan ook, beperkt. Tot zover wat mij betreft de complete lijst pas-toe-of-leg-uit standaarden. Nu jij! Ik moet nu snel weg, vandaar deze abrupte afsluiting. Je begrijpt dat ik met opmerkingen over de lijst nog maar aan het begin ben. :-)

54.55

Door directe(re) bemoeienis van deelnemers te faciliteren – wat met digitale technologieën aan de orde is – kan resp. moet de opzet van (werk)processen wijzigen. Wat in/voor nieuwe omstandigheden optimaal is blijft echter buiten zicht en is bijgevolg onbereikbaar, zolang de huidige opzet centraal staat. Ofwel, ga voor èchte verbeteringen niet klakkeloos van de eigen organisatie uit die dankzij digitale communicatie eenvoudiger, goedkoper e.d. kan beschikken over informatie die zgn externe partijen leveren. Op die manier verandert er structureel niets aan de processen in kwestie. Erger nog, andere partijen ervaren nauwelijks of geen voordeel. Daar lijdt deelname onder, en valt op z'n gunstigst ook het voordeel voor de eigen organisatie tegen. Door de impliciete ontkenning van reële variëteit is mislukking zelfs regel.

Daarentegen komen we een andere opzet pas op het spoor door van oriëntatie te wisselen. Zijn die andere partijen eigenlijk wel extern? Uitgaande van de eigen organisatie zijn ze dat wèl, maar procesmatig bekeken natuurlijk niet. Per definitie zijn alle deelnemers (lees ook: actoren) 'intern' wat het proces in kwestie betreft. Het woord deelnemer zegt het al ...

Dit leidt tot het verkeersperspectief, en zo door naar infrastructurele voorzieningen voor informatieverkeer.

De afgelopen weken heeft Information Dynamics doorgewerkt aan zulke, zeg ook maar, basisvoorzieningen. Een proefopstelling blijft de gebruiker eenduidig haar/zijn positionering tonen, vanaf oproep van een voorziening ter facilitering van deelname. Ik beseft dat het cryptisch klink (want het is anders dan je gewend bent). Je moet het inderdaad zien. Wat je 'ziet,' laat zich ook als audit trail bestempelen. Als je dat bewaart, beschik je over deugdelijk archief. Voor een schets van dergelijke samenhang, zie [A5 voor publiek informatieverkeer](#). Dat bedrieglijk korte tekstje is programmatisch onverminderd actueel voor implementatie van verkeersperspectief. Dankzij radicale oriëntatie op een op voorhand willekeurige gebruiker raakt herkenbaar welke – nieuwe – mogelijkheden geboden worden door authenticatie van identiteitsstelling. Klopt, dat is precies het plan van Martijn Houtman. Nu beginnen jij en ik het ook te snappen. :-)

Als een deelnemer 'langs' een zgn identity provider gestuurd wordt, en gesteld dat de deelnemer met verstrekte informatie voldoet aan het vereiste profiel, dan bevestigt de provider in kwestie niet alleen uniek haar/zijn identiteit met een zekere betrouwbaarheid. De provider kan tevens enige – verdere – informatie over de deelnemer verstrekken. Daarvoor geldt nota bene dezelfde betrouwbaarheid.

Vergeleken met de toestand waarvoor/-in een organisatie informatievoorziening volledig zelfvoorzienend regelt, althans, die valse illusie koestert, kan er dus nog méér veranderen dan uitbesteding van, populair gezegd, inloggen. Een identity provider kan immers óók 'meedoen' als geborgd register van bepaalde informatie over deelnemers. Het hangt van de provider af om welke informatie het gaat.

Verder moet je niet onderschatten wat voor moeite het kost om – noodzakelijke, toegespitste – machtigingen enz. in eigen beheer bij te houden. Ook dat is in één

moeite door aan een identity provider uitbesteed. En als X namens Y deelneemt, kan de provider eventuele extra informatie (lees ook: claims) over Y beschikbaar stellen. Tussendoor merk ik op, dat je je inderdaad kunt afvragen of consequent toegepast verkeersperspectief een eigen, aparte inlogvoorziening overbodig maakt. Ja. Waarom zou een medewerker ook voor haar/zijn 'interne' werk niet inloggen met, bijvoorbeeld, DigiD? Wat op termijn – slechts – telt, is afhankelijkheid. Kan het gebeuren dat de benodigde identity provider niet beschikbaar is? Zo ja, kan niemand dan haar/zijn werk doen? Maar waarom niet verschillende identity providers? Zo van, als DigiD onverhoopt uit de lucht is, dan eventueel via je (betaal)bank oid. Nou ja, dat zal nog wel even duren ...

Voor deelnemers buiten de eigen organisatie is er geen alternatief. Stel dat de deelnemer een – andere – organisatie is. In Nederlandse verhoudingen kan zij identiteit bevestigd krijgen door eHerkenning. Als register bevat eHerkenning per organisatie, indien van toepassing, tevens het nummer dat die organisatie volgens de Kamer van Koophandel uniek identificeert, het KvK-nummer.

Wanneer een deelnemer zich meldt inclusief KvK-nummer, kan dat nummer via een informatieronde dienen om relevante informatie uit andere registers te verzamelen (mits, uiteraard, datzelfde nummer daar als sleutelwaarde beschikbaar is). Het komt er praktisch op neer, dat óók de identity provider bijdraagt aan de – werking van de – rotonde.

Het mechanisme geldt algemeen. Voor zover bekend beschikken advocaten over een beroepspas. De dienovereenkomstige identity provider kan niet alleen de identiteit van iemand bevestigen, nota bene als advocaat, maar beschikt met dezelfde betrouwbaarheid over het zgn A-nummer. En zo door voor een informatieronde ...

Om de mogelijkheden van gebruik van zulke claims afkomstig van identity providers na te gaan, volstaat in dit stadium simulatie. Zo doen we met de proefopstelling vooralsnog alsòf er aansluiting op eHerkenning is. Waarom het voor samenhang ten principale gaat, is dat een deelnemer aan informatieverkeer zich door bevestigde identiteitstelling aandient met KvK-nummer. Of met wat voor claim dan ook die 'rotondig' relevant is en aldus helpt om – informatie uit – eigen register te vergaren, koppelen enz.

Afgezien van dergelijke samenhang op basis van een sleutelwaarde omvat de proefopstelling een voorziening die jij al een tijdje kent. De geïdentificeerde deelnemer (lees in dit verband ook: gebruiker) vervalt in verschillende hoedanigheden. Dat heet actor. Zulke hoedanigheden kunnen door onderlinge relaties desgewenst/zonodig worden verbijzonderd. Ook dat klinkt stellig cryptisch, omdat we er nog niet vertrouwd mee zijn. Op de schaal van heuse infrastructuur zijn kwalitatieve aanpassingen echter onontkoombaar ... Hoe dan ook, met de systematiek van zgn actoren kan tot en met complexe samenhang op z'n minst worden onderzocht/verkend.

Neem het voorbeeld van verschuldigd griffierecht. Als een advocaat optreedt als procesvertegenwoordiger, kan z/hij werken voor een kantoor dat voor griffierechten een landelijke rekening courant bij de rechtspraak heeft. Wanneer de advocaat een procedure aanhangig maakt, hoe is de relatie bekend met het kantoor dat de griffierechten in eerste aanleg voor zijn rekening neemt (om ze later door te berekenen aan de partij in kwestie)? Is er allang een register beschikbaar waarin de relevante relatie tussen advocaat en kantoor – betrouwbaar – wordt bijgehouden?

Zo ja, dan volstaat een informatieronde. Anders moet de relatie alsnog expliciet worden geregistreerd, en mogelijkheden daarvoor biedt de actorensystematiek.

54.56

Wellicht zit u helemaal niet te wachten om aan uw proefschrift te worden herinnerd. Ik waag een poging, omdat ik onlangs een exemplaar trof. Met de inhoud beantwoordt u aan mijn belangstelling voor grondslagen van zgn disciplines, en hoe we ze wellicht kunnen verbeteren. Als u me toestaat, ten opzichte van wat u voorstelt in **Kunst, geschiedenis, kunstgeschiedenis: methode en praktijk van een kunsthistorische aanpak op systeemtheoretische basis** (C.J.M. Zijlmans, uitgeverij Alpha Leiden, 1990) heb ik dan op mijn beurt een verdere suggestie.

Wat mij ook in uw toenmalige werk opvalt, is het nagenoeg ontbreken van expliciete verwijzing naar resp. toepassing van semiotiek. Wanneer u er voor uw doel inderdaad niets in zag, kan ik me dat prima voorstellen. Want het is precies zoals u aangeeft. Voor duiding telt de ontstaanssituatie, en de opvatting over semiotiek was destijds voorzover ik weet onder heersende invloed geraakt van formele logica.

Pakweg tien jaren na het uwe schreef ik – als academische buitenstaander alweer op wat hogere leeftijd :-) – een proefschrift waarin ik semiotiek ontwikkelde tot wat ik bestempel als subjectief situationisme (**Semiosis & Sign Exchange: design for a subjective situationism**, 2002). Het axiomatische kader is wat uitgebreider dan wat u als zodanig samenstelde voor **Kunst, geschiedenis, kunstgeschiedenis**. De winst zit 'm er voor uw aanbevelingen e.d. voor kunstgeschiedkundige wetenschap m.i. in, dat ze navenant samenhangender kunnen verschijnen. Hoe dat geldt voor uw latere tot en met huidige werk kan ik niet beoordelen, maar uw besef van noodzaak van deugdelijke grondslagen is ongetwijfeld nog gegroeid.

In het besef dat het gevaar van karikatuur dreigt, met onbegrip enzovoort van dien, geef ik hier graag een korte schets van, zeg maar, subjectief-situationistische semiotiek.

Als aanzet kunt u denken aan de triade die volgens C.S. Peirce kenmerkend is voor semiosis als actie-van-het-teken. Hij veronderstelde drie elementen (en ik gebruik zijn Engelse termen ervoor): sign, object en interpretant. In hun onlosmakelijk samenhang is sign het element dat als het ware bemiddelt tussen object en interpretant. Door nauwkeurige(r) bestudering van Peirce's werk ontdekte ik dat die triade niet volledig dekt wat hij verstaat onder semiosis. Voor tekenwerking vermeldt hij voorts: ground. Omdat hij zich echter onthoudt van structurele positionering, zo vermoed ik althans, heeft niemand er nota van genomen, laat staan er noodzakelijk principieel belang aan gehecht. Voor mij was herkenning eenvoudig, omdat ik jaren eerder al een methode had ontworpen voor eenduidige ordening van betekenissenvariëteit. Met methodische details wil ik u hier niet vermoeien. Hoe dan ook, daarvoor was – en is – mijn aanname dat context het verschil maakt. En zo kwam ik erop om Peirce's begrip van ground te splitsen volgens ... zijn triade. Dus elk oorspronkelijk element heeft een bijbehorende ground. Dat levert een hexade op. De oorspronkelijke elementen veranderen in evenzovele dimensies, met twee dimensies langs elk van die drie dimensies, als volgt:

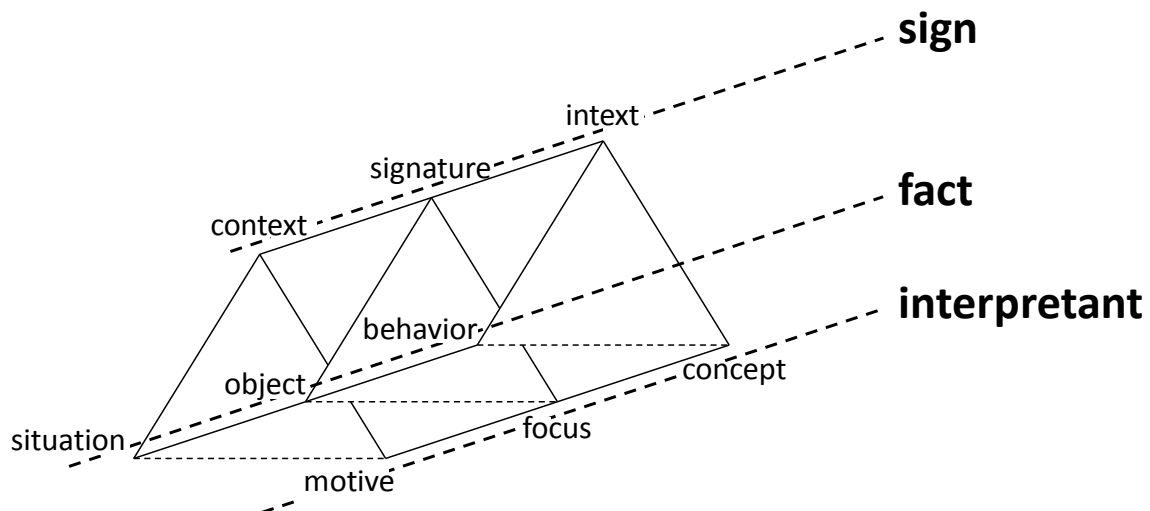
sign – signature in context
(f)act – object in situation
interpretant – concept in motive.

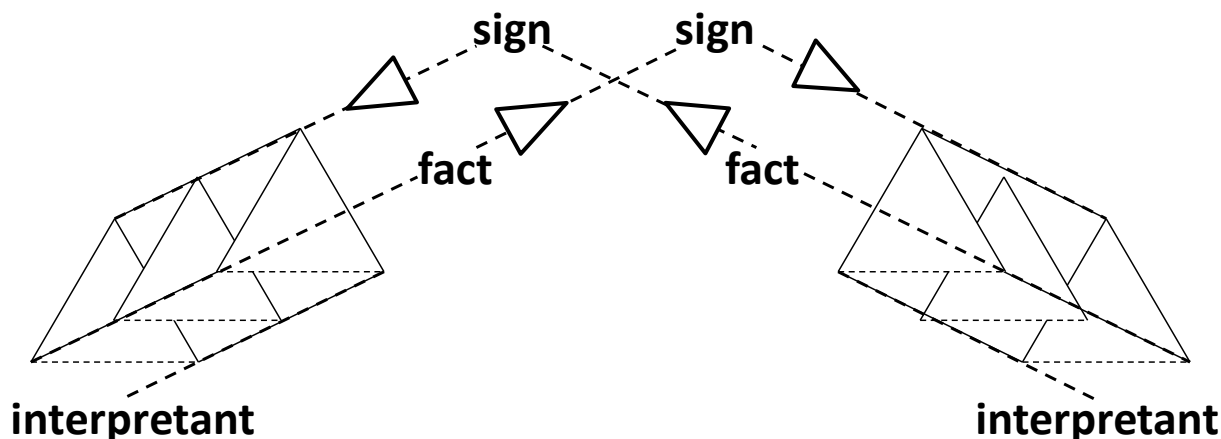
Nu had ik dankzij mijn werk aan modelleermethode al het inzicht dat zoiets als een scharniergelement nodig is voor flexibiliteit, recursiviteit enz. Door zo'n scharnier ook weer voor alle drie dimensies te veronderstellen – en wat te schuiven met namen voor elementen – breidde ik de hexade uit tot enneade:

sign – signature in context: intext
 (f)act – object in situation: behavior
 interpretant – focus in motive: concept.

Mijn 'afbeelding' van de enneade geef ik eveneens weer (en laat u het me aub weten indien zij per emailbericht onverhoopt niet doorkomt; ik stuur dan een aparte bijlage).

Volgens de semiotische enneade zijn o.a. – ik schakel terug naar Nederlands – context, situatie en motief onderling geordend. Dergelijk onderscheid maakt u vooral tussen context en situatie niet. Het lijkt erop dat u die termen als synoniemen benut. U plaatst intentie m.i. wèl apart (en daarvoor gebruik ik de term motief). Als u tot dusver geduld had met mijn verhaal, is het vervolg prompt stellig veel herkenbaarder voor u door explicitering van communicatie. Willekeurige communicatie, nota bene zowel intra- als intersubjectief, omvat een dia-enneadische opstelling. Dat heb ik ook geïllustreerd.

Wat zich uit beide figuren laat aflezen, is o.a. dat de differenties zoals u ze uit de theorie(ën) van Niklas Luhmann aanhaalt, nader gepreciseerd zijn. U ziet tevens de afwisseling van ego en alter. En aldus differentiële selectiviteit is zelfs inherent aan gemotiveerdheid van concept, en zo door naar gesitueerdheid van gedrag. Dat werkt natuurlijk specifieker dan louter negatie; elk motief is anders dan talloze andere, en motieven enz. wijzigen inclusief ontstaan en vergaan; per motief is het bijbehorend concept dan netzo louter ... positief.

Algemeen geldt volgens mij dat een teken een verzoek tot inschikkelijkheid is (Engels: every sign is a request for compliance). U verwijst naar de taalopvatting van Quentin Skinner, die er dichtbij komt. Alles wat u in **Kunst, geschiedenis, kunstgeschiedenis** aan voorbehoud maakt over welslagen c.q. mislukking van communicatie, is aldus onverminderd geldig. Dankzij enkele extra begrippen met axiomatische status laat zich bijvoorbeeld ook de receptiegeschiedenis van een teken eenduidiger ordenen. Zodra (maar) duidelijk is, dat context onlosmakelijk behoort tot teken, dat een teken bestaat als configuratie van signatuur en context, is het onmiddellijk helder dat het helemaal niet (!) hetzelfde teken is dat van moment tot moment en van subject tot subject wordt waargenomen. Hoogstens is een zgn signatuur een min of meer constante factor, maar door veranderende context resulteert telkens een ander teken, dus steeds een ander verzoek tot inschikkelijkheid. Dat laat zich ook voor kunst dia-enneadisch veronderstellen vanaf de allereerste aanzet 'in' een kunstenaar. U geeft een prachtig voorbeeld door te vermelden hoe Picasso soms een ontwikkelpunt in zijn eigen 'receptie' markeerde om ernaar te kunnen terugkeren voor een alternatieve ontwikkeling. Van zoiets als zuivere terugkeer kan overigens geen sprake zijn; semiosis werkt incrementeel, zodat de ervaring van voorgaande ontwikkeling meetelt, enzovoort.

De taalopvatting volgens welke elk teken een verzoek tot inschikkelijkheid is, kan en moet óók worden losgelaten op kunstbegrip. Wanneer iemand mij iets als kunst aanprijst, wat wil z/hij daarmee van mij?

Klopt, wat wil ik eigenlijk van u met dit bericht? Allereerst meen ik afgaande op **Kunst, geschiedenis, kunstgeschiedenis** een bijdrage te kunnen leveren aan grondslagenontwikkeling. Wat mij in uw benadering zeer aanspreekt, is dat u destijds op zoek ging naar grondslagen voor andere vakdisciplines, en ze inderdaad vond. Daar doe ik graag aan mee! Ten tweede besef ik terdege hoe van het ene concept – pas – het andere komt; dat lukt met dia-enneadische dynamiek, ofwel met

alsmaar bemiddelende tekens. Om conceptueel verder te komen, kan het daarom helpen om 'gewoon' met (op)schrijven te beginnen ... Dit (tussen)resultaat vind ikzelf zowel prikkelend als uitnodigend genoeg om u daadwerkelijk te sturen.

Ik hoop u voldoende intrigerend een versie van semiotiek, te weten subjectief situationisme, geschetst te hebben om uw belangstelling ervoor te wekken. Graag verschaft ik u verdere toelichting. Voor een eventueel gesprek fiets ik binnen het uur langs de Vliet naar Leiden. :-)

Naar uw reactie kijk ik uit.

54.57

Nav jouw probleemschets, gisteren telefonisch, heb ik een korte notitie geschreven om te kijken of ik 'het' volgens jou redelijk begrijp. Zonder kortsluiting verdwaaal ik wellicht. De crux is m.i. voor de zoveelste keer om met een algemeen begrip een concreet begin te maken. Daarmee valt zelfs op korte termijn veel, zo niet het meeste, te verbeteren. En dan kan je altijd nog verder kijken. Daarvoor moet dat algemene probleem- annex oplossingsbegrip dus wèl aardig kloppen ... Zo ja, dan omvat de volgende stap om eens goed te overwegen welke opties de rubrieken van resp. elementen in betrokken informatieverzamelingen zoal bieden.

54.58

Tja, wat is standaardisatie wat zgn datamodellen betreft? Uitgaande van atomaire informatiedragers, is standaardisatie nodig èn voldoende geborgd door onderling afwijkende dragers? Dat geldt slechts, indien elke drager precies één betekenis ... draagt. Alleen 'op' die voorwaarde laat uniciteit zich van atomaire dragers tot netzo atomaire betekenissen doorzetten, vice versa. Zodra die simpele verhouding tussen taal en betekenis ongeldig is, schiet standaardisatie van informatiedragers echter tekort. Helaas is het ondoenlijk om iemand ervoor te waarschuwen, wanneer z/hij zich niet eens bewust is van verschil enz. tussen drager (lees ook: teken) en betekenis. Daar moeten we dus nog steeds iets op verzinnen ...

54.59

Je begrijpt dat ik he-le-maal vóór patronen ben. Vandaar ... Metapatroon. :-)

54.60

Ongeveer tweemaal jaarlijks spreken hoofd BFS en ik in een café af. Dat is altijd gezellig. Naar aanleiding van ons laatste gesprek ben ik er vorige week toch even voor gaan zitten om de FS-lijst met pas-toe-of-leg-uit standaarden alvast wat nader te analyseren[; zie aantekening 54.54]. Veel tijd had ik niet nodig. Ja, dat verslag stuurde ik hem prompt op. Nee, daarop kreeg ik nog geen reactie. Hopelijk maakt hij onderscheid tussen boodschap en boodschapper.

Natuurlijk zag ik van meet af aan niets in zo'n lijst. Ik was destijds echter vooral blij met de ruimte die (B)FS daarnaast wel degelijk gaf voor erkenning van betekenissenvariëteit resp. voor Metapatroon als modelleermethode/-taal voor eenduidige ordening op de reële schaal, maatschappelijk dus, van informatieverkeer. Kortom, op stelselschaal. Over die lijst heb ik me nooit zo druk gemaakt (want voor kritiek erop, haha, over open standaarden gesproken, stond niemand ... open; het is inderdaad de vraag of daaraan iets is veranderd).

En nu, na een nauwelijks meer dan oppervlakkige blik op wat in de loop der jaren de desbetreffende FS-lijst heeft gehaald, vind ik de boodschap nòg schokkender dan verwacht. Die lijst heeft werkelijk niets om het lijf. En binnenkort bestaat (B)FS

alweer tien jaar ... In die periode is het erin geslaagd om contextuele verbijzondering te agenderen en te schrappen van haar agenda. En verder? Tja, die lijst is als het ware de belichaming ervan, dat 'ze' niets begrijpen van – de noodzaak van – infrastructurele voorzieningen voor informatieverkeer. Onbegrip werkt averechts. Intussen raakt geld verspild. Alsmar averechter voor steeds meer geld. Vanuit het café, alle gezelligheid ten spijt, blijk ik daarop evenmin gunstige invloed uit te oefenen.

54.61

Ter voorbereiding van ons a.s. gesprek haalde ik o.a. [Uit het moeras van stam- en basisgegevens](#) er nog eens bij. Ook in dat korte opstel stel ik geometrische plaatsbepaling aan de orde; zie aldaar paragraaf 3. Dat was ik vergeten. Vandaar dat tot dusver mijn verwijzing ernaar ontbrak, sorry. En nu besef ik, dat het conceptuele model(letje) dat ik je onlangs stuurde – zie emailberichten dd. 29 februari en 3 maart jl. met object allereerst verbijzonderd tot proces- annex activiteitsmiddel, en activiteitsmiddel vervolgens tot functievoorziening – alweer veralgemenisering biedt van wat figuur 2.b in **Uit het moeras ...** toont.

54.62

Ik doe weleens pogingen om me voor te stellen welke voorstellingen iemand anders zou kunnen hebben over wat haar/zijn baas zich voorstelt bij een oplossing. Kortom, op welk probleem mikken we überhaupt? Of juist niet? Inderdaad, dat veronderstelt ook en vooral een voorstelling van de desbetreffende baas.

Het veranderkundige (min)punt is uiteraard dat het daar meestal schort aan een serieuze voorstelling. Dat is ook de reden waarom je geen enkele leidraad voor bijdragen meekrijgt, nooit. Het zwijgen bedoelt te suggereren dat de baas er wel degelijk over beschikt. Als het ware mysterieus, dus van een hogere orde waar jij nu eenmaal niet bijkunt. Het bewijs ervoor is dat hij je baas is ipv andersom. Oh, snap je dat ook al niet? Precies, zo stom ben je dus ...

En wanneer hij later jouw werk kortweg afwijst, als hij er zelfs maar de minste aandacht aan schenkt, moet jij (dus) maar denken dat hij – het – allang beter weet. Wat? Maar als hijzelf een prima plan heeft, zo doet hij het tenminste voorkomen, waarom gebeurt er dan nog steeds niets? De ware toedracht is, helaas, dat hij nog steeds geen idee heeft, maar slechts verhindert dat een medewerker eer krijgt, hem positioneel enz. bedreigt. Daar ben je als vakman helemaal niet op uit, integendeel, maar ja, weet hij veel?

Maar als je het nooit goed kunt doen, waarom houdt de baas je eigenlijk in dienst? Zolang hij jouw salaris niet betaalt, krijgt hij goedkoop zijn gevoel van superioriteit gevoed. En iets doet hij natuurlijk onnavolgbaar bekwaam, te weten ervoor zorgen dat hij middelpunt blijft. Dat is alweer zoveel gemakkelijker door ook eromheen niets te laten veranderen, althans niet wèrkelijk.

54.63

Eerder begon jij over allerlei functies. Daarop borduurde ik voort. Wat vind je ter aanvulling resp. koerswijziging van het volgende? Je weet dat zoiets als organisatie m.i. geen productief uitgangspunt is voor ordening van betekenisvariëteit. Maar wellicht vergis ik me schromelijk als het gaat om wat jij onder de noemer van patroon kunt verkopen. Ofwel, laten we aannemen – als je je lachen niet kunt inhouden, lukt het niet – dat 'de' organisatie de door-en-door rationele uitkomst is van werkverdeling. Zo van, waarom is x een organisatorische eenheid? Dat is gedaan

vanwege y als een taak met een specifiek bereik. Serieus, daar zit iets in. Aldus correspondeert organisatiestructuur keurig met ontleding van taken. Is de ratio van een organisatorische eenheid dan enig specialisme dat als functie bijdraagt aan de levenscyclus van bepaalde objecten? Ik bedoel, is organisatiestructuur niet tegelijk functiestructuur. Dus, wat 'zie' je als je het huidige organisatieschema neemt en primair leest als functieschema? Herken je als patroon dat verschillende organisatorische eenheden hun functioneel navenant verschillende bemoeienis hebben met hetzelfde object? En komt het vraagstuk van de verhouding tussen organisatorische eenheden dan neer op dat van functionele betrekkingen? Maar is dat niet hetzelfde als verband leggen tussen voorzieningen (als functionele verbijzonderingen van proces- annex activiteitmiddelen)? Daar waren we al. Nota bene, in de Werk-in-uitvoering reeks blijft o.a. organisatie verscholen achter actor. Voor onderhavig patroon beschouwen we organisatie dan voorlopig (ook) als apart aanknopingspunt. Je kunt een organisatorische eenheid zo tot eigenaar van een object verklaren. Of eigendom geldt ook maar weer als taak, enzovoort. Nou ja, ik wilde maar even zeggen dat functies aansprekend zijn.

54.64

Het lijkt wellicht een proef(opzet) van niets, maar Martijn Houtman heeft zojuist een werkstuk geplaatst dat m.i. het fundament biedt voor facilitering van stelselmatig informatieverkeer. Met de aanduiding als fundament wil ik meteen maar zeggen, dat informatieverkeer nooit deugdelijk kan verlopen wanneer je denkt dat dergelijke voorzieningen pas als sluitstuk aandacht enz. verdienen. Ja, er valt in Martijns optiek van alles en nog wat aan dit werkstuk te verbeteren. Maar dat komt eventueel later (hoop ik :-). Zó is het al prima om dóór gaan met proeven zoals voor variëteit van informatieverkeer. Daar zit jij immers op te wachten.

Om een indruk te krijgen, nadat je de opgegeven url activeerde:

1. kies 'in' het getoonde venster <geïdentificeerd>.
2. kies voor <ldip> als identity provider. Dat is een inlogvoorziening die Information Dynamics voor deze proef beschikbaar stelt, ofwel Information Dynamics Identity Provider.
3. geef als gebruikersnaam <nnnn> op (dus die scherpe haken weglaten); het wachtwoord is <pppp> (wederom zónder scherpe haken); klik 'op' aanmelden. Linksboven zie je nu een extra deelvenster(tje) verschijnen. Dat dient om de tot dusver gemaakte stappen te tonen. Als zodanig heet het: contextspoor. Daardoor kan de gebruiker altijd (!) precies (!) nagaan wat z/hij tot dusver gedaan heeft. En z/hij kan op haar/zijn schreden terugkeren door 'op' de gewenste mijlpaal langs het contextspoor te klikken. Dat verkleint de kans op desoriëntatie sterk. Intussen zijn (identificatie)parameters zoals de identity provider, in dit geval dus ldip, ze bijhoudt vergeleken met wat als zodanig in eigen, zeg maar, kring bekend is; zie [Samenhang tussen identificatie, autorisatie en authenticatie in theorie en praktijk](#) voor toelichting. Op die manier zijn aan de ene gebruiker (volgens de relevante identity provider) eventueel zgn actoren gekoppeld. Een actor is een hoedanigheid waarin 'iemand' daadwerkelijk deelneemt aan informatieverkeer. Vooral autorisatie en audit noodzaken tot onderscheid tussen hoedanigheden. Het resultaat van <aanmelden> is een lijst van actoren annex hoedanigheden die herleidbaar zijn tot de ene gebruiker.
4. kies één van de getoonde hoedanigheden.

Merk op dat het controlespoor uitgebreid wordt met de gemaakte keuze. Vervolgens kan de gebruiker in de door haar/hem verkozen hoedanigheid aan de slag met een bepaalde activiteit.

5. kies één van getoonde activiteiten. Het contextspoor wordt dienovereenkomstig langer. Voor zo'n activiteit zelf zijn nog geen voorzieningen getroffen. Tot zover reikt dit werkstuk dus.

Zoals gezegd, je kunt 'spelen' met de mijlpalen in het contextspoor. Wanneer je naar een eerdere mijlpaal terugkeert, kan je dáárvandaan een ander spoor volgen ...

Het belang van dit fundament gaat – veel – verder dan bedieningsgemak. Want het contextspoor heeft tegelijk het karakter van een zgn audit trail (lees ook: controlespoor). Van bepaalde informatie is het zelfs voor louter raadpleging wenselijk resp. nodig om bij te houden wie zich er in precies welke hoedanigheid, en uiteraard wanneer, toegang tot verschaft. Voor registratie inclusief wijziging tot en met verwijdering van informatie is nog vaker behoefte aan compleet controlespoor ter reconstructie.

Als je de bedrieglijke eenvoud van het fundamentele werkstuk op je wilt laten inwerken, graag!

54.65

Ik legde wat ideeën vast over de verhouding van identity providers en 'eigen' administratie van zgn hoedanigheden, zie [In hoedanigheid, beginsel van verkeersdeelname](#).

54.66

Vooraf verband tussen – plaatsbepalingen volgens – rdnap en steeds een strikt plaatselijk raster hebben we prachtig gevangen.

54.67

Hij noemt wel eens een onderwerp in de hoop dat iemand anders – in dit geval heeft hij daarvoor mij dus weer eens op het oog – op onderzoek gaat en hem voorlicht ... Klopt, nu doe ik hetzelfde als hij door op mijn beurt jou er voor raad over te benaderen. :-)

54.68

Heb je mijn bericht ontvangen? [Zie aantekening 54.54 hierboven.] Hopelijk begrijp je dat ik zéér benieuwd ben naar je reactie. Verwar de boodschap ajb niet met de boodschapper! Indien mijn beoordeling zelfs maar enigszins hout snijdt, verkeren 'we' met zgn adoptie van standaarden kennelijk in een schemergebied. Vrijwel iedereen kan immers luidkeels beweren dat hij de pas-toe-of-leg-uit standaarden gebruikt, althans, uiteraard voor zover ze voor hem van toepassing zijn. Die toevoeging van voorwaardelijkheid spreekt hij echter liever niet uit. Tja, wanneer ze allemaal **niet** van toepassing zijn, is adoptie strikt logisch geredeneerd ... compleet. Zulk theoretisch gelijk is natuurlijk praktische onzin. Er is een aflevering van de fameuze televisieserie **Yes, Minister** waarin de minister ervoor pleit om een gloednieuw, volledig uitgerust ziekenhuis inclusief personeel eindelijk in gebruik te nemen, voor echte patiënten dus. De secretaris-generaal krijgt zowat een fit van dat voorstel. Zijn argument om het vooral ongebruikt te laten luidt dat de perfecte doelmatigheidsscore geen gevaar mag lopen. Wat haalt de minister in z'n hoofd?! Nota bene, het ministerie in kwestie is dat van "administrative affairs." En, houd je vast, is het met de FS-lijst zelfs niet èrger? Dat komt door het grote aandeel van

overwegend technische standaarden (ipv functionele); techniek is doorgaans verouderd voordat een dienovereenkomstige standaard op de lijst staat. Kortom, is tien jaren FS wellicht een gunstig moment om met die lijst op te houden? Het heeft tot dusver toch een hoop tijd en geld gekost. Of kan jij me overtuigen dat ik de plank mis (en dus het hout ervan allesbehalve snijd)? Hoeveel rondjes gaat mij dat kosten? :-)

54.69

Zoals ik je al aankondigde, de programmatuur is nu klaar om je een proef van [Samenhang tussen identificatie, autorisatie en authenticatie in theorie en praktijk](#) te tonen. Beknopte toelichting kan je in [In hoedanigheid, beginsel van verkeersdeelname](#) lezen.

54.70

Ik kan nu wel denken dat ik hem op zijn gevoel voor humor probeer aan te spreken, maar maak ik daarop überhaupt enige kans met zo'n boodschap die zo eenvoudig confronterend op te vatten is? Als het effect is dat hij geen rondjes meer aangeboden wenst te krijgen, bespaart mij dat in elk geval wat geld.

54.71

Zeer bedankt voor je telefoontje, jouw opmerkingen over afwijkende verhoudingen tussen eiser/verzoeker en procesvertegenwoordiger (en partij) helpen aan groei van noodzakelijk besef van wat als reële variëteit van rechtspraak geldt. Doordenkend over jouw opmerkingen kwam ik op een vergelijking met teamsporten. Aanvankelijk leg ik de nadruk op de opstelling 'van de ene kant.' Opzettelijk hield ik daar eerder de keuze van (rechts)sector en eventuele nadere (rechts)categorisering buiten. Ofwel, ik nam aan dat er een algemeen geldige opstelling is, dus ongeacht civiel, bestuur enz. Jij hebt die aannahme onmiddellijk gefalsificeerd. Dat is sterk, nogmaals bedankt, want als het moet, haal een voorstel dan liefst zo snel mogelijk onderuit. Ontwerpen is nu eenmaal trial-and-error. Hoe kortcyclischer, des te beter. Uit jouw opmerkingen volgt algemeen, en ik pak de vergelijking weer op, dat er verschillende sporten zijn en dat de opstelling van een team van sport tot sport kan verschillen.

Stel dat we allereerst om een opstelling vragen. Die kan vervolgens strijdig blijken met de tak van sport. Als je elf spelers met hun veldposities voor voetbal opsomt, gaat het mis voor een honkbalwedstrijd (zowel getalsmatig als positioneel). Volgt daar uit, dat niet de opstelling maar de tak van sport voorop moet staan? Dat werkt alleen voor wie al overzicht heeft. Zomaar een burger – en voor de vergelijking moet je je voorstellen dat z/hij nooit eerder aan sport deed, of toeschouwer was – begeeft zich echter naar een sportcomplex zonder besef dat de opstelling waarin z/hij opgenomen raakt, varieert al naar gelang de tak van sport die, klopt, reeds besloten ligt in de reden waarom hij aanklopt bij het sportcomplex. Er is dus géén opzet universeel goed of fout. Het ziet ernaar uit dat we naar hoedanigheid van gebruiker moeten variëren (en daar komt 'ie nadrukkelijk van pas, hoedanigheid). Wie aan informatieverkeer voor rechtspraak deelneemt in de hoedanigheid van een procesvertegenwoordiger, kan op dienovereenkomstige deskundigheid (lees ook: overzicht) aangesproken worden. Dan ligt het voor de hand om met de keuze van de tak van sport te beginnen.

Zou een burger – in die hoedanigheid – dan vanwege zijn/haar dienovereenkomstige ondeskundigheid met vermelding van opstelling moeten beginnen? Dat kunnen we

m.i. nog niet concluderen. Dat hangt ervan af, of de burger als zodanig in takken van sport verdeeld kan raken waarvoor alsnog verschillende opstellingen gelden. Als dat zo is, dreigt het opstellingsbegin haar/hem juist – later – te verwarren (en o.a. zó heb ik jouw opmerkingen opgevat).

Volgens mij kunnen we pas conclusies over opzetvarianten trekken vanuit overzicht over enerzijds opstellingen, anderzijds takken van sport en de relaties ertussen. Zo tellen teams bij zowel handbal als waterpolo elk zeven spelers. Maar komen ook de opstellingen overeen, dwz de posities van de spelers? Zo ja, dan is er één opstelling voor – in dit voorbeeld – twee takken van sport. Zo nee, dan zijn er verschillende opstellingen, te weten één voor handbal en een andere voor waterpolo.

Hier zijn we, vermoed ik, zo snel niet uit. Ik wilde een uitgesponnen aanloop vermijden, maar kortsluiting werkt evenmin. Gaandeweg kunnen we die aanloop verbeteren, en naar analogie van takken van sport met passende teamopstellingen weten we alweer beter waar we het daarvoor moeten zoeken. Interessant!

54.72

Tegen het verstrekken van ooit nog een opdracht aan Information Dynamics zijn daar dubbele beschermingsmaatregelen getroffen, allebei helaas structureel van aard. In de eerste plaats is ID geen zgn mantelpartij, en kan dat gelet op de eraan gestelde voorwaarden ook nooit worden. Daar valt voor een aparte opdracht onderuit te komen indien deskundigheid verlangd is waarover – medewerkers van – mantelpartijen niet beschikken. Overigens heeft de (overheids)opdrachtgever in zo'n geval het liefst dat één van de mantelpartijen desondanks opdrachtnemer is; langs die weg kom je pas als onderaannemer aan de bak. Daaraan doe ik om allerlei redenen niet mee. En eerlijk is eerlijk, ID wordt er ook niet voor gevraagd. Zeg het maar wat oorzaak resp. gevolg is. Maar stèl ...., de opdrachtgever zou dan voor inschakeling van ID, gelet op deskundigheid waaraan bij/via een mantelpartij dus niet valt te komen, een specifiekverklaring moeten opstellen. Daarmee vrijwaart de opdrachtgever zich van klachten enz. van de mantelpartijen die in beginsel immers als zodanig een alleen-leveringsrecht hebben. Dat kan echter allemaal achterwege blijven, en hier zie je de tweede beschermingsmaatregel, omdat zelfs het beleid is om géén bemoeienis meer te hebben met het onderwerp waarover ID over specifieke deskundigheid beschikt (en wat daar als semantiek bekend staat). Het is dus niet eens het punt van zulke deskundigheid, dwz of ID er vergeleken met mantelpartijen al dan niet specifiek genoeg over beschikt, maar dat de vraag ernaar domweg geëlimineerd is. Dan blijft er weinig anders over dan af en toe het café in ... En je kunt zelfs niet zeggen dat ik mijn eigen glazen ingooi. Want in die relatie ligt zakelijk gezien de complete gevel enz. van ID er allang uit. Wat ik gooi, wordt veronachtzaamd als een stofdeeltje. Ik krijg er zelfs niet het minste krasje mee getekend in het vuistdikke bord waarvan ik dan weer vind dat zij het voor hùn kop hebben. Overigens denk ik niet alleen “puur theoretisch,” met dank je zeer voor je opbouwende suggestie, maar zelfs ook heel praktisch wel degelijk aan opdrachten. Ooit krijgt de bierdrinkende ambtenaar een volgende baan, en wie weet ... Daarop wil ik echter niet vooruit lopen. En de café-bezoekjes moeten vooral op zichzelf leuk zijn en blijven.

54.73

Ik koester geen enkele illusie dat iemand zich door mij ook maar iets laat afpakken. Wacht maar tot jouw kinderen – wat – ouder zijn ... Het hoogst haalbare heb ik reeds

bereikt, te weten dat jij in mijn opmerkingen toch iets van een redelijke waarschuwing herkent. Ik besef uiteraard dat stoppen-met-de-lijst geen reële optie is, zeker niet op korte termijn. Sterker nog, van een lijst kan zeker gunstige invloed uitgaan. Ik vrees dat het met de lijst in zijn huidige opzet echter niet lukt. Als eerste voorzet voor een m.i. aansprekender opzet zou je je een stelsel volgens drie assen kunnen voorstellen. Van wiskunde ken je de x-, y- en z-as. Bijvoorbeeld langs de x-as positioneer je spreiding van technisch naar functioneel, langs de y-as de mate van samenhang (van los, apart onderdeel via module naar deelsysteem en zo door naar heuse stelselmatigheid) en langs de z-as geef je aan of de doelgroep ervan bestaat uit interne (ontwikkel)medewerkers via ingehuurde externe (ontwikkel)medewerkers tot en met externe programmatuurleveranciers. Je kunt dimensies naar behoefte en inzicht ook anders vullen en/of toevoegen, maar voor een beleidsidee heb je aan deze drie volgens mij even genoeg. Je kunt zien dat het zwaartepunt met de lijst tot dusver lag op technische standaarden voor onderdelen van programmatuur om in eigen beheer, dus met interne medewerkers, te ontwikkelen. Het gaat met die medewerkers al mis, want overheidsopdrachtgevers huren voor ontwikkeling sinds jaar en dag vooral externe medewerkers in. Die hebben er geen boodschap aan en de opdrachtgever heeft geen benul (en is dus niet in staat om te sturen). Het gaat voorts mis, omdat de maat voor ontwikkeling enz. allang niet meer het aparte onderdeel is, maar een deelsysteem (lees ook: voorziening). Liefst zou ik het meteen over stelselmatigheid hebben, maar daartegen bestaat kennelijk nog altijd onoverkomelijke weerstand. Enfin. zo'n voorziening – als thans uitgebreidste eenheid van ontwikkeling enz. – omvat reeds talloze onderdelen, bestrijkt talloze aspecten enz. Daarvoor valt zinnig slechts systeemfunctionaliteit te specificeren. Hoe de leverancier in kwestie dat technisch oplost, is van ondergeschikt belang en verdient het beslist niet om onderwerp van standaardisatie te zijn. Nou ja, ik schrijf het hier maar vlot op. Wat hopelijk beklijft, is dat je dankzij zo'n assenstelsel zoiets als een strategisch pad van/voor FS kunt aangeven. Zo van, destijds zaten 'we' met standaarden begrijpelijkerwijs nog in die ene hoek en inmiddels zijn 'we' dús onderweg naar ... En wat functioneel betekent, valt niet los te zien van bewegingen langs andere dimensies. Met de huidige opzet doe je slechts méér van hetzelfde ... dat steeds minder relevant is (en dan druk ik me vriendelijk uit :-).

Wat mij betreft gaan we spoedig met tekeningetjes aan de slag. Dat blijft goedkoop voor mij, want als je te veel drinkt lukt het natuurlijk niet. :-) Mijn agenda biedt alle ruimte.

54.74

We moeten ook weer niet te veel nadruk op nieuw leggen; dat maakt maar kopschuw, vrees ik.

54.75

Ik zou het uiteraard prachtig vinden wanneer je er een opgave van informatieverkeer in ziet, met mogelijkheden van dien.

54.76

Ik voel me alweer wat minder onwetend na ons uitgebreide telefoongesprek van zoëven. Laat me ajb weten, als mijn begrip je nav onderstaande opmerkingen tegenvalt. Zonder je voorafgaande toestemming, maar gelet op de aanloop tot ons contact resp. de implicaties van mijn opvatting voor wat – niet – geldt als relevante

standaarden, :-) stuur ik graag meteen afschrift aan Marijke Abrahamse/BFS. De aanleiding tot m.i. noodzakelijke verkeersoriëntatie voor informatievoorziening vind je toegelicht in o.a. de eerste alinea's van [Zie het als verkeersmiddel!](#) Ook het zgn lerarenregister is zelfs op voorhand mislukt, indien het traditioneel opgezet is, dwz als zoveelste zelfvoorzienend digitaal dossier. Wat ik me er als infrastructurele voorziening wèl bij kan voorstellen, prima zelfs, is louter die van gespecialiseerde identity provider. Wie erin slaagt om zich langs die weg als deelnemer aan digitaal informatieverkeer aan te melden, krijgt tevens een maatschappelijke hoedanigheid bevestigd, in dit geval kennelijk van bevoegde leraar. Als zodanig staan haar/hem bijbehorende gebruiksmogelijkheden (lees consequent ook: verkeersopties) van 'aangesloten' informatiesystemen ter beschikking. Dergelijke toegangscontrole bestaat reeds voor leden van andere beroepsgroepen, zoals advocaten. Oók een voordeel is, dat per beroepsgroep géén aparte programmatuur nodig is. Elke gespecialiseerde identity provider, mits functioneel toegespitst gehouden, komt uit met – eventueel – karakteristieke parameters.

Voldoet een leraar – nog – aan de formele eisen voor – bepaalde – lesbevoegdheid? Het is de vraag, of het lerarenregister tevens die informatie moet bevatten. Ik zou zeggen van niet. (Want) ik kan me o.a. voorstellen, dat de relevante variëteit te groot is voor een enkel systeem. Daarin is met een federatie van aangesloten zgn ePortfolio's stellig kwalitatief beter en tegen lagere kosten voorzien (en bestaat praktische ruimte voor verdere ontwikkelingen die een centralistisch systeem gauw remt). Juist omdat één en dezelfde leraar (lees algemener: wie dan ook ...) wellicht informatie verspreidt c.q. verspreid krijgt over verschillende ePortfolio's, is overdrachtelijk gesproken een scharnier nodig. Dát is wat het lerarenregister-als-identity-provider bij uitstek borgt. Voor wie-dan-ook als Nederlandse burger zou dat DigiD kunnen – moeten? – zijn.

Haha, je zou naar de Berichtenbox kunnen kijken. Ik moet me al sterk vergissen, of dat komt neer op de allerplatste 'inrichting' van een ePortfolio. Kortom, is allang klaar ..., en geschikt voor méér.

Ik betrek het, zeg maar, advocatenregister er nog even bij. In eerste aanleg ben ik geneigd er in dát geval begrip voor te hebben, dat opleidingsinformatie per advocaat wèl in datzelfde register wordt bijgehouden. Zowel het aantal advocaten als de verscheidenheid van desbetreffende opleidingen zijn veel kleiner. Maar wacht even ... Schrijf ik dat goed, opleidingen? Volgens die insteek gaat het gewoon om een zoveelste ... ePortfolio. Dan klopt het idee van een federatieve opstelling, en klemt evenmin wat al dan niet tot 'opleiding' gerekend wordt.

Nota bene, bedoelde aansluitingen zijn er niet voor uitwisseling tusschen verschillende exemplaren van ePortfolio. Nee, daarvoor zijn ook geen zgn standaarden nodig. Wat telt, is dat relevante uit verschillende ePortfolio's samenhangend gerapporteerd kan worden. Wat daarvoor nodig is, noem ik informatieronde. Verwijzing naar documentatie met uitleg bespaar ik je. Doordat het object van standaardisatie mééverandert met verkeersoriëntatie, zijn bestáánde systemen/registers juist langer houdbaar.

Dankzij verkeersoriëntatie verdwijnt prompt een paradox. Hoe minder informatie met het zgn scharnier gepaard gaat, des te ruimer is het bereik met verschillende systemen (lees ook: registers) met informatie 'van' de deelnemer in kwestie. Wat een zure appel lijkt, is dat helemaal niet ... De werkelijke smaak ontgaat helaas wie zich blijft vastbijten in – de achterhaalde voorstelling dat – het lerarenregister dat

compleet gevuld moet zijn.

Wat registermacht betreft bevestig ik dat artikel 1 van [Manifest voor informatieverkeer](#) tegenstrijdig is. Daarom opent de zin “Informatie over de individuele (rechts)persoon is eigendom van diezelfde (rechts)persoon” ook als slogan een manifest. Retoriek troef. Inderdaad, informatie ‘ontstaat’ echter veelal door maatschappelijk verkeer. Rara, welke deelnemer is eigenaar van welke informatie? Naar aandelen valt onmogelijk zuiver te splitsen. De enige die eerder de vinger op dat punt legde, en indertijd zelfs meteen, is Jan van Til. Jouw voorbeeld van een leraar die een werk van een leerling met een cijfer beoordeelt, is treffend. Met – een vertegenwoordiger van – de registermacht als beheerder blijft het relationele karakter bewaard. Over paradox gesproken, er zijn als het ware netzoveel eigenaren als deelnemers aan de verkeersbeweging in kwestie. Ik èlk geval naar derden toe hebben zij de bevoegdheden zoals verder in het manifest zijn aangegeven. Op hun eventuele onderlinge geschillen over informatiegebruik gaat het manifest niet expliciet in; dat blijft verborgen ‘in’ de mede daarvoor veronderstelde registermacht. In die zin is het manifest tòch volledig. Met artikel 1 is overigens iedereen het desgevraagd eens. Maar het moet gaan om evenwichtiger verhoudingen van deelnemers aan maatschappelijk verkeer, waardoor dat verkeer gunstig wordt bevorderd, enzovoort. Oh ja, wat rechtsvorm betreft, zoals rechtspraak als aparte macht m.i. ook apart recht behoeft, geldt dat ook voor registermacht. Registerrecht, dus. De Archiefwet lijkt me een mooie start.

54.77

Ik heb mijzelf opgehouden -:) door onderzoek naar achtergronden en vergelijkingen, deels productief. Tja, dat je er niets aan hebt, moet je altijd ook maar weer ontdekken.

54.78

Tjonge, je laat me mijzelf ontmoeten, reuze bedankt, ik was dat tekstje helemaal vergeten, mooi dat **Automatisering Gids** [Open standaarden zijn infrastructureel](#) raadpleegbaar houdt, knap gevonden, wat mij betreft is het dringende verzoek voor beleidswijziging actueler dan ooit, het probleem vind ik onverminderd dat overheid m.i. vooral gaat over infrastructuur voor maatschappelijk verkeer maar dat verreweg de meeste politici tot en met ambtenaren – als ze het woord al hebben leren uitspreken, en dat dan graag doen – feitelijk nog geen benul van infrastructuur hebben.

54.79

Zoals gebruikelijk hebben we het werk reeds grotendeels uitgevoerd. Wat is planning? -:) Wij willen ook graag weten dat 't wèrkt.

54.80

Ik ben het ‘politiek’ vooral met de één eens, maar in het verhaal van de ànder herken ik terechte aandacht voor variëteit. Dat kan niet een kwestie van gevarieerde tarieven blijven, maar vergt m.i. ook passende timing op het spectrum van volledige bijdrage vóóraf tot en met àchteraf. Zo ben jij voor bewindvoeringszaken op tegenstrijdigheid gestuit: iemand moet betalen, terwijl je – vaak – nog niet weet wie dat is ...

Je zou griffierecht als de noemer voor vóóraf kunnen beschouwen en

proceskostenveroordeling – die de ànder ook vermeldt – voor àchteraf. Dan gaat het steeds om het optimale mengsel. Of schrijf ik onzin?

54.81

De informatierotonde is een middel voor samenhangende(r) rapportages zònder wijziging van informatiesystemen die specifieke(re) taken dienen. Inderdaad, blijf overal zo veel mogelijk van àf. Vlotte ‘aansluiting’ van zulke systemen op de rotonde lukt door – in eerste aanleg – de dienovereenkomstig aparte databases gedeeltelijk te kopiëren. Wat elke kopie (lees ook: download) als zgn nodig en voldoende omvat, moet uiteraard bepaald zijn door de bijdrage(n) aan de verlangde samenhangende(r) rapportages. Voor actualiteit van rapportages via de informatierotonde telt voorts de frequentie van de kopieerslag.

54.82

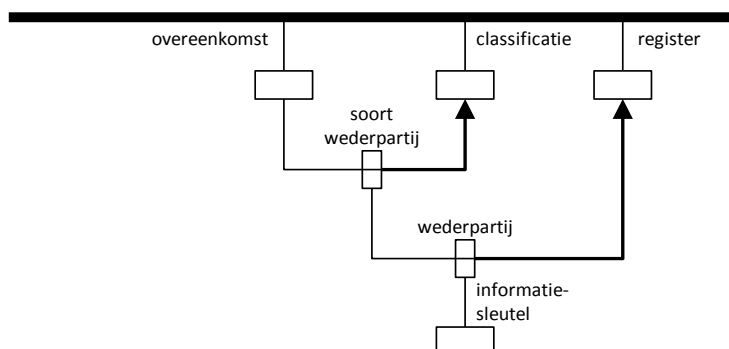
Stellig krijg je de indruk dat het eigenlijk niets voorstelt. Ik beken echter behoorlijk geworsteld te hebben om tot een insteek te komen die m.i. leidt tot een balans tussen o.a. maximaal hergebruik van bestaande registers, optimale voortzetting van verkenning van variëteit en zo door naar ruimste opening voor toekomstige middelen. Achteraf lijkt het eenvoudig ...

54.83

Op basis van een informatierotonde kan informatie optimaal aan bestaande registers worden ontleend. Dit voorkomt – verdere – duplicatie (en er komt in één moeite door een middel beschikbaar om de integriteit van afschriften na te gaan). Op deze manier is het resulterende register vergaand virtueel. Nogmaals, onder de noemer van een rotonde blijft extra benodigde registratie minimaal. En zo’n virtueel register vergt géén ingrepen in bestaande registers (afgezien, uiteraard, van een voorziening voor toegang tot relevante informatie).

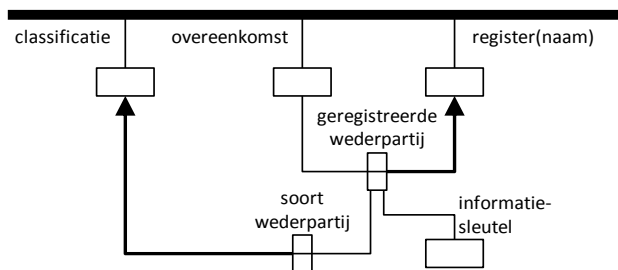
Omdat het uitgangspunt is om bestaande registers te benutten, moeten ze – vooralsnog eventueel in afschrift – via de rotonde bereikbaar zijn. Dat gaat dan gepaard met aanwijzingen over wàt aldaar geregistreerd staat en hoé de informatie in kwestie kan verschijnen in de integrale rapportage.

Gemodelleerd volgens informatietypen – met Metapatroon als modelleermethode/-taal – ziet dat er vanuit rotondeperspectief uit zoals figuur 1 toont.

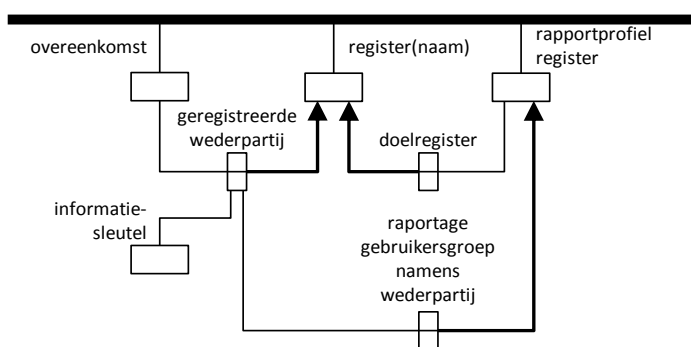
figuur 1

Een alternatief, nog wat strakker model laat figuur 2 zien. In dááropvolgende modellen is de classificatie weggelaten.

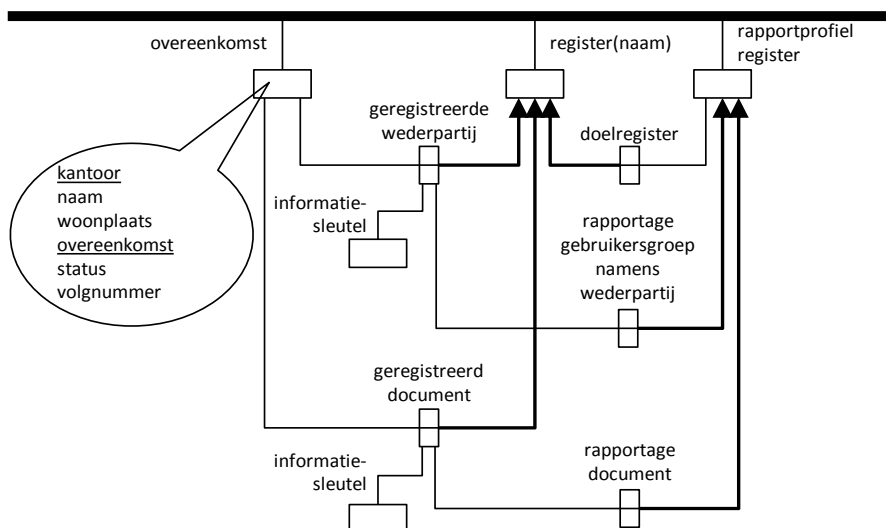
figuur 2

De informatierotonde kan het in dit geval zonder verdere informatie stellen, omdat een beroepsgroepregister tevens vermeldt wie medewerker is van welke wederpartij. Zo is met de informatiesleutel via de rotonde toch het medewerkersbestand van een wederpartij raadpleegbaar, dwz de – groep – feitelijke gebruikers van de per overeenkomst geregelde voorziening. Zie figuur 3 voor het dienovereenkomstig uitgebreide model vanuit rotondeperspectief.

figuur 2

Via de informatierotonde laat zich ook nadere documentatie raadpleegbaar maken, zoals aanvraagformulier (eventueel in achtereenvolgende versies als behandelingsformulier) en – afschrift van – daadwerkelijke overeenkomst. Gelet op het uitgangspunt om de informatierotonde zelf zo leeg mogelijk te houden, blijkt vrijwel hetzelfde ontwerppatroon toepasselijk, te weten met unieke verwijzing naar – inhoud van – een ànder register; zie figuur 4.

figuur 3

Van het aanvraagformulier kan de inhoud van enkele rubrieken worden overgenomen om 'op' de rotonde naar een overeenkomst te zoeken (om vervolgens gericht verder te kijken ...). Daarvoor komen naam en woonplaats van wederpartij in aanmerking.

Naam plus woonplaats van wederpartij borgen geen unieke identificatie van een overeenkomst. Een volgnummer kan uitkomst bieden (default: 1).

Ook van afgewezen aanvragen moet informatie beschikbaar blijven. Dat vergt een extra rubriek, te weten ter vermelding van de status van de overeenkomst (met nadere informatie in documenten waarnaar staat verwezen); zie eveneens figuur 3. Een zo virtueel mogelijk register van overeenkomsten voor het verschaffen van de voorziening is dankzij een informatierotonde minimalistisch en flexibel. Er zijn nog meer redenen dan optimaal hergebruik van bestaande registers om daarvoor te kiezen. Zo is de huidige opzet van de regeling nogal star. De regeling heeft ook in de toekomst bestaansrecht resp. is aantrekkelijker voor gebruikers ervan, als zij zelfs wisselende omgang faciliteert. Dan is deze voorziening één van de opties die een gebruiker namens een wederpartij heeft. Z/hij maakt steeds een keuze naar bevindt van de zaak in kwestie. In die positie komt de gebruiker door voortschrijdende digitalisering; met haar/zijn hoedanigheid komen bevoegdheden overeen en aldus werkt z/hij 'in' de voorheen strikt intern gevoerde administratie. De ervaring heeft alvast geleerd dat met méér factoren rekening moet worden gehouden dan tot dusver gebeurd is. Met een informatierotonde valt variëteit realistisch te verkennen zonder nodeloze investeringen.

54.84

Graag geef ik toelichting op mijn duiding van zgn homogene hiërarchie. Daarvoor vóóronderstel ik een verzameling, tja, wat zijn de elementen ervan eigenlijk? Laat ik ze om te beginnen bouwstenen noemen. Je kunt dan met Metapatroon van boven naar beneden dienovereenkomstige hiërarchieën 'bouwen.' Stel dat je de eerste hiërarchie begint met exemplaar nr n uit de bouwstenenverzameling. Nota bene, daarmee is dat ene exemplaar niet, zeg maar, verbruikt. Elke bouwsteen kan daarentegen op willekeurige positie in willekeurige hiërarchie worden gebruikt resp. hergebruikt (zolang voor alle elementen in de desbetreffende hiërarchieën uit

dezelfde bouwstenenverzameling geput is, wat die hiërarchieën homogeen maakt en houdt). Het zijn daarom niet zozeer bouwstenen, maar veeleer patronen (mallen). Er laat zich naar behoefte steeds een daadwerkelijke bouwsteen mee vormen, steeds opnieuw. Dat gebeurt als het ware door aanwijzing van een patroon voor een bepaald element ergens in een bepaalde hiërarchie. En het is pas als zo'n element, dat situationele verbijzondering meestal wèrkelijk telt.

Dat geldt wat mij betreft ook en vooral voor plaatsbepaling. (Want) voor een bouwsteen-als-patroon is plaatsbepaling – nog – zinloos. Omdat van patroon n meerdere elementen kunnen zijn 'afgeleid,' resulterend in evenzovele elementen op verschillende posities in eventueel verschillende hiërarchieën, is plaatsbepaling aan de orde per element-van-hiërarchie.

Ook andere verbijzonderingen laat ik daarom doorgaans wèg voor bouwsteen-als-patroon. Zo blijven parallelle verbijzonderingen achterwege. Dat houdt het model in kwestie ook nogeens strakker.

Zoiets als een uitgesproken afwijking tref je aan [Werk in uitvoering - 3](#); zie figuur 17. Die verbijzonderingen betreffen "aanknopingspunten voor sjablonen" en voor een (document)sjabloon ligt het juist wèl voor de hand om van bouwsteen-als-patroon uit te gaan, vandaar.

Voor zover sprake is van verwarring, draag ik zeker schuld. In een model dat ik je stuurde – zie aantekening 54.50 – 'gaf' ik plaatsbepaling 'aan' middeldeel ipv aan middel-als-element-in-homogene-middelenhiërarchie. Excuus!

In de serie modellen die jij me vervolgens stuurde zou je steeds één verbijzondering kunnen schrappen, te weten waar één van de uitgangsknooppunten voor verbijzondering een 'deel' is. Mocht je toch verbijzondering volgens een lès deel relevant achten, stel dan een één-elementige hiërarchie 'samen' en volg vandaaruit voor desbetreffende verbijzondering de enkele algemene regel ...

54.85

De ondertitel van – het concept voor – ons artikel luidt middelenbeheer in verandering. Het gaat dus om middelenbeheer en de noodzakelijke verandering betreft vestiging van extra stelselmatigheid. Dat zijn niet toevallig twee van de reeds geschetste aandachtspunten. Met focus daarop lukt het om een beknopt èn flexibel model op te stellen. Dat gebeurt daarom eerst. Vervolgens gaan we na of infrastructuur voor energieverkeer volgens zo'n model tevens tegemoet komt aan overige aandachtspunten.

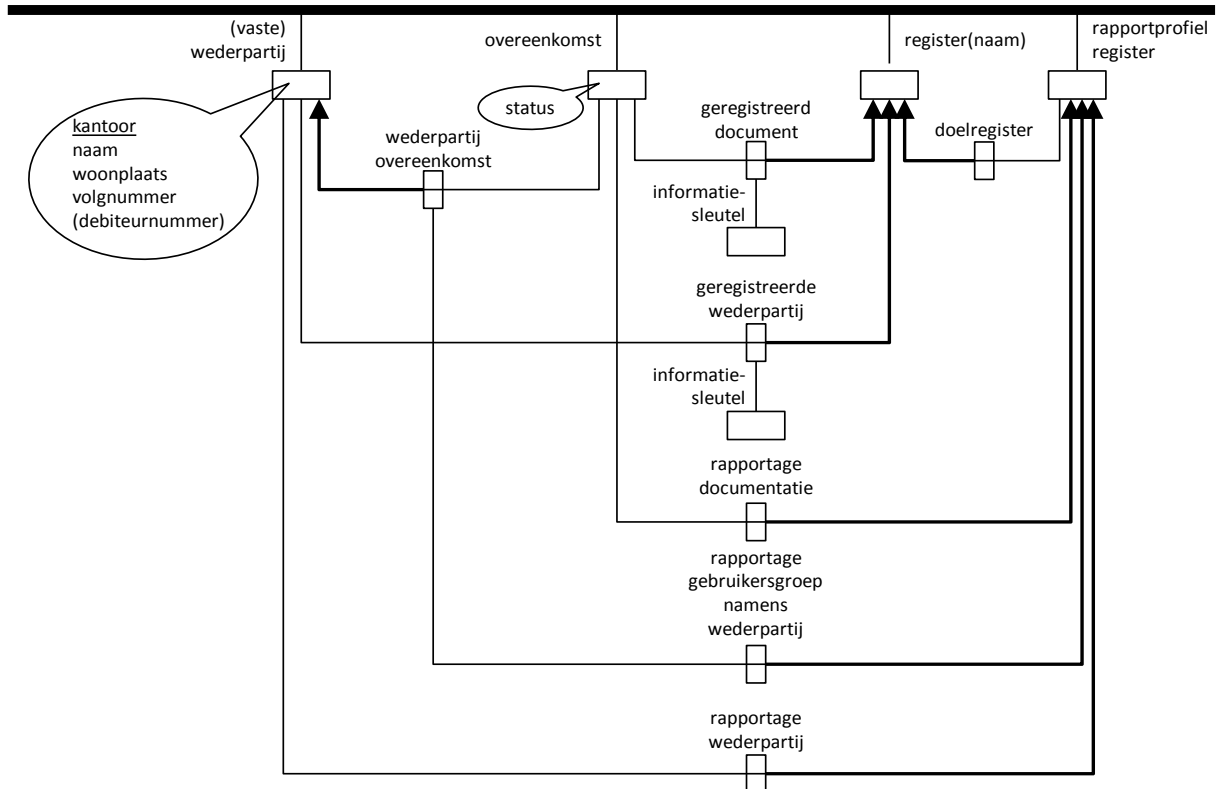
54.86

Oh ja, identificatie & autorisatie betreffen zelfs een extra dimensie, zodat [Professionele factoren](#) leiden tot een verhouding 1:81 (terwijl Brooks voor destijds relevante programmatuur, nota bene lang vóór het Internet, op 1:9 uitkwam). Een informatieronde is een hulpmiddel om voor een bepaalde opgave qua inspanningen steeds tòch zo dicht mogelijk die 1 te benaderen (maar dan telt dáárvóór de moeite en tijd niet mee om het, zeg maar, platform voor de rotonde te maken).

54.87

Nav jouw telefonische opmerkingen heb ik het volgende model toegevoegd. Dat model 'begint' niet met een overeenkomst, maar met een (vaste) wederpartij. Een eventuele overeenkomst is dan altijd met zo'n wederpartij, enzovoort. Die figuur maakt – dus – nog meer opties voor relatiebeheer inzichtelijk (met

dienovereenkomstig consistente keuzes :-). De volgende – en ultieme – veralgemenisering vergt wijziging van debiteur/wederpartij in een stelselobject. Over informatierotonde gesproken, dan zijn we – terug – bij de opzet volgens [Stelselmatic overzicht via informatiesleutels](#). Hoe dichter we dáárbij beginnen, des te beter. Die noodzakelijkerwijs abstracte presentatie is echter òngeschikt voor iemand die concreet – en terecht – verwacht dat debiteurenbeheer verbetert.

54.88

Wie nog niet beseft, over interpretatie gesproken, dat

no act of interpreting or translating can be described as 'exact' or 'precise,'

zou e.e.a. kunnen opsteken van **Forensic Linguistics: An introduction to Language, Crime and the Law** (Continuum, 2004) en **Word Crime: Solving Crime Trough Forensic Linguistics** (Continuum, 2009) door John Olsson. Het bovenstaande zinsdeel ik citeer van p. 13 in laatstgenoemd boek, waar Olsson als uitleg laat volgen, dat

[o]ne of the key problems [...] occurs when the context is not understood of given. We little realize how much we rely on circumstances of a particular situation to understand what people are saying to us or to each other.

Voor de modelleermethode/-taal Metapatroon (Engels: Metapattern) geldt context als situatiebeschrijving. Het situationeel verbijzonderde gedrag van een object kan – pas – dankzij nodige en voldoende context eenduidig uitgedrukt zijn. Zie ook [Metapatroon, handboek stelselmatic informatieverkeer](#).

Het communicatie- annex taalbegrip dat aan Metapatroon ten grondslag ligt, vat ik samen met de kenschets 'Elk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid' (Engels: Every sign is a request for compliance; zie [Semiosis & Sign Exchange](#)). Als dat

inderdaad voor elk teken geldt, lijkt me die slogan zeker geschikt voor forensische taalkunde. Overigens geef ik dan de voorkeur, want m.i. algemener, aan etikettering als forensische semiotiek. Als Nederlandstalige aanduiding kon ik 'm op het ww web niet vinden, maar op z'n Engels – dus: forensic semiotics – wèl (geraadpleegd op 17 mei 2016). Zij het verwant is een ànder vak dan [Gerechtelijke informatiekunde](#). In beide boeken behandelt Olsson tevens plagiaat. In **Forensic Linguistics** is het een tragikomische vondst, dat hij rapporteert hoe vele universiteiten op hun resp. websites een gelijkkluidende omschrijving van plagiaat tonen, echter zònder ... bronvermelding. Nu is ook mijn eigen ervaring dat niemand tegen m.i. evident plagiaat wil optreden, alle retoriek ten spijt (zie **Zwartboek consortium E.**, deel 1: [Hoofd op hol](#) en deel 2: [Met klachten over integriteit enzovoort moet je blijkbaar geen haast hebben](#)).

54.89

Buytendijk zit al helemaal op de lijn van situationele gedragsverbijzondering; voor mijn bespreking, zie [Semiotische bewegingsleer voor maatschappelijk informatieverkeer](#). Maar hij is zeker niet de eerste. Zou hij het werk van Dewey niet hebben gekend? Buytendijk verwijst er in elk geval niet naar.

54.90

Tot dusver zijn talloze pogingen mislukt. En dat gaat maar door.

Stelt u zich eens voor, dat u een idee heeft om een probleem met maatschappelijke strekking deugdelijk, evenwichtig, verantwoord enz. opgelost te krijgen. Eindelijk!

Sterker nog, u werkte dat uit tot een heuse methode.

Het is als zodanig een probleem dat ook en vooral àndere mensen aangaat.

Oplossing lukt u dus nooit op eigen houtje. Die methode moet overgenomen worden, mensen opgeleid, noem maar op. Tja, indien u toch wilt, dat daadwerkelijke verbetering optreedt, heeft u er zomaar een probleem bij. Want u heeft hulp nodig, alles bij elkaar véél hulp. Daarom vraagt u zich af, wie in een positie verkeert om zich dat probleem aan te trekken en wèl invloed heeft, al is het maar om alweer iets verder te komen.

Dit gaat natuurlijk over mijzelf en Metapatroon. Dan zijn er mensen waarvan ik uit hun – wetenschappelijk – werk de indruk heb, dat zij besef van variëteit hebben. Is z/hij een potentiële bondgenoot? Zonder iemand die een introductie verzorgt, moet ik zèlf contact zoeken. Met iemand die een academische aanstelling heeft, is dat betrekkelijk simpel. De onderwijsinstelling heeft doorgaans een website waar o.a. emailadressen van medewerkers staan vermeld. Maar wàt schrijf ik?

Het ene uiterste is dat ik mijn boodschap beperk tot het werk van die ànder, en ook nog eens uitsluitend in positieve zin; ik meld me als aanbieder. Het andere uiterste is dat ik het over niets anders heb dan mijn eigen werk; òmgekeerd zou die ànder mij maar moeten aanbidden.

Het leidt allebei tot niets. Maar ook dosering levert geen opbouwend resultaat op. Ik probeer op het werk van de ànder aan te sluiten. Ik geef er volgens Metapatroon resp. subjectief situationisme enig commentaar op met de netzo beredeneerde suggestie dat zelfs méér mogelijk is. Geef ik aldus kritiek op dat werk van die ànder. Ja, dat is onvermijdelijk. Maar het is opbouwende kritiek. Is dat niet wat academici belijden als (sub)cultuur?

Dat valt tegen. Soms krijg ik antwoord. Wat de ànder van mijn bericht begrepen blijkt te hebben, is slechts de waardering die ik uitte voor haar/zijn werk. En de enige

reden waarom z/hij moeite voor – korte – reactie neemt, is stellig dat ik ondertekende als doctor. Ofwel, het is van die ànder met exclusieve voorrang kennelijk een kwestie van het vermijden van het risico om ooit het verwijt van oncollegialiteit oid te krijgen. Nu ben ik geen collega, want een academische aanstelling heb ik niet, ook nooit gehad. Dat heeft die ànder echter niet eens uitgezocht.

Het is me nog nooit, herhaal, nooit overkomen, dat de ànder is ingegaan op wat ik volgens mij als zorgvuldige argumentatie aanbood voor verdere ontwikkeling van ook haar/zijn theorie. Vindt u dat voorspelbaar? In dat geval klopt er niets van wetenschapsretoriek.

Er is nòg een doelgroep. Terwijl academici verantwoordelijk zijn voor – bevordering van – kennisontwikkeling, nou ja, dat zou je toch zeggen, zijn politici, bestuurders & ambtenaren verantwoordelijk voor infrastructurele voorzieningen. Wie heeft er nu eigenlijk een probleem?! Daar klop ik dan eveneens maar aan met mijn verbetervoorstel. Voor beoordeling is echter enige ... kennis nodig.

Met een vernieuwend idee lukt het nergens, maar zònder zo'n idee verbetert er niets. Ik weet het ook niet meer. Herstel, ik heb het blijkbaar nooit geweten ...

54.91

Beste mevrouw Heilbron,

Een goede vriend van mij blijkt geabonneerd op **De Groene Amsterdammer**. Toen ik hem onlangs bezocht, liet hij me uit het nummer van 5 mei 2016 het artikel **De droommachine** lezen dat Thomas Muntz en u schreven.

Als ik getuige uw Investico-dossier in kwestie met een compliment mag beginnen, prijs ik u voor de zelfs aanhoudende aandacht die u schenkt aan problemen met zgn elektronische overheid.

Uw kritiek acht ik echter voor sterke verbetering vatbaar. De noemer van onderzoeksjournalistiek verbaast mij nogal. Wat mij betreft mist u allerbelangrijkste punten. Wat u schetst, blijft beperkt tot bestuurlijke onmacht. Maar u mikt toch op iets anders dan een roddelrubriek, zo mag ik hopen? Het gaat om opgaven van informatieverkeer op maatschappelijke schaal. Als u daarvoor voorbijgaat aan informatiekundige analyse, oefent u helaas geen wèrkelijke resp. werkzame kritiek uit.

Uw blinde vlek acht ik verwant aan die van de Algemene Rekenkamer. Daarop leverde ik commentaar met [Wondermiddel](#) (In: Digitaal Bestuur, 11 januari 2008), [Aanspreekpunt voor infrastructuur voor informatieverkeer, open brief aan de president van de Algemene Rekenkamer, 28 juni 2008](#) (in: Digitaal Bestuur, 2 juli 2008) en [Reële verhoudingen](#) (tweede brief aan de president van de Algemene Rekenkamer, 29 augustus 2008). Zie ook [Infrastructuur op een briefje](#) (in: PrimaVera, working paper 2010-04, Universiteit van Amsterdam, 2010).

Graag licht ik e.e.a. opbouwend toe. Doet u een concreet voorstel voor plaats en tijd van een gesprek?

Ik kijk naar uw reactie uit, met vriendelijke groet,
Pieter Wisse

ps

Ter verdere oriëntatie verwijs ik u naar www.wisse.cc. Over GBA zie o.a. [Diagnose van een spilzieke overheid](#) (2003), [Strijders tegen stelselmatige modernisering](#) (2005), [Basispuzzel met stelselmatige registerstukjes](#) (in: PrimaVera, working paper 2009-03, Universiteit van Amsterdam, 2009) en [Willen de èchte basisregistraties...?](#) (2009). Onverminderd geldig is eveneens de nota die ik ooit in opdracht

van een Ictu-programma opstelde, [Informatieverkeer in publiek domein: schetsboek over architectuur en ontwikkelpaden voor de elektronische overheid](#) (2004).

[22 mei 2016]

54.92

Je wordt dus weer bedankt ... toen je mij dat artikel liet zien zat ik eraan vast om me daar met weerwoord te melden ... dat leidt wederom stellig nergens toe, maar zo lijkt het in elk geval voor mezelf dat ik m'n best blijf doen ... burgerplicht enzo ... helaas, zonder iemand tegen de schenen te schoppen kan je het tegenwoordig kennelijk schudden met een oproep ... ik hoop dat ik zowel confronterend – haha, een zgn onderzoeksjournalist het verwijt van een roddelrubriek maken leek me in dat opzicht wel geschikt – als intrigerend, hulpvaardig e.d. genoeg schreef ... enfin, hele kleine kans ... of domweg nul? ...

54.93

Opgegeven? Nee! Wat denk je zèlf? Schit-te-rend vind ik je modellenreeks plus toelichting. Je geeft met achteloze beheersing een toegankelijke inleiding tot resp. samenvatting van o.a. onze eerdere intermediaire metasystematiek en de reeks over werk-in-uitvoering.

Over **H** gesproken, haha, hoe eenvoudig kan een symbool voor een homogene hiërarchie zijn, prachtig. In het boek **Metapattern: context and time in information models** is het, vergelijkbaar minimalistisch, een stip met een cirkel eromheen; zie ook [The pattern of metapattern: ontological formalization of context and time for open interconnection](#). Achteraf ligt het met de rechthoekige ipv gestipte notatie zo voor de hand, zoals jij doet, om 'gewoon' die H in de rechthoek te zetten. Ja, zo deed ik dat met **IS** voor intermediaire systematiek in [Werk in uitvoering - 5](#). Maar op het idee om dat ook met **H** te doen kwam ik niet. Ik heb, met dank, meteen [Metapattern, development of notation](#) dienovereenkomstig gewijzigd: daar sta je vermeld als bron van deze vereenvoudiging.

Het past in zulke maatregelen ter verbetering van leesbaarheid enz. van modellen, dat jij ook àndere, zeg ook maar heterogene, samenstellingen abstraheert. In dergelijke gevallen verdwijnt daardoor echter zicht op samenhang (die volgens eerder uitgewerkte verbijzonderingen wèl bestaat). Indien we overzichtelijkheid daar het zwaarst laten wegen – waarvoor met het beoogde artikel veel, zo niet alles voor te zeggen is – moeten we ergens melden dat daardoor e.e.a. aan het zicht onttrokken raakt.

54.94

Je kwam [Wereldbeeld met modelleermethode: metapatroon](#) dus op het spoor ... Gelet op je beslommingen alom onthield ik me van actieve attendering. Je hebt het druk genoeg, dacht ik. Met het idee voor deze beknopte opzet voor overzicht resp. het zo direct mogelijk aanknopen aan wereldbeeld loop ik trouwens alweer jaren rond. Wat mij betreft moet je zo o.a. de zgn landkaart schetsen die Forum Standaardisatie wilde – laten – opstellen voor semantische interoperabiliteit. Dat is niet gebeurd met wat er destijds wèl als zodanig verschenen is, nog afgezien van de m.i. stuitende poging tot verdoezeling van Metapatroon. Ach, daar kijkt toch niemand naar.

Nu jijzèlf over een recent opstel begint, volgens mij kan ik je voor een tekst die ik kort ervóór schreef, dat is [Verschilmakersverkeer](#), beslist niet enthousiast krijgen. Jij zult er in opbouwende zin niets nieuws kunnen ontdekken (en dan ook nog eens al die

Duitstalige citaten; ik had wederom geen zin om ze te vertalen). Dergelijke analyses zijn m.i. toch belangrijk voor – ontwikkeling van – informatiekunde. Er wordt ook in informatiekundige studies immers met instemming naar werk van socioloog Luhmann verwezen. Dat geef ik als dwaalspoor aan. Wie helaas nog steeds niet weet welke kant z/hij wèl op moet, waarschuw ik graag voor wat in elk geval een verkeerde richting is. Maar ook en zelfs vooral daarvoor geldt ... dat niemand ernaar kijkt. Maar dan heeft het aan mij niet gelegen ...

Het opstel [Semiotische bewegingsleer voor maatschappelijk informatieverkeer](#) lijkt me dan weer wel aan je besteed. Ditmaal toon ik aan de hand van werk van Buytendijk aan, dat – wat wij noemen – situationele verbijzondering niets nieuws is. Wat hij beweert, is toch volkomen plausibel? Wat echter ook bij hem nog ontbreekt, is ruimere systematisering, dwz tot en met semiotiek. Maar Buytendijks erkenning, met zoveel woorden, van reële gedragsvariëteit is evident. Waarom is het zo moeilijk, blijkbaar zelfs onmogelijk, om mensen dat voor levensvatbare informatiekunde aan hun verstand te peuteren?

54.95

Beste mevrouw Heilbron,

Uw “excuses” acht ik volstrekt overbodig, althans voor wat u uw “late reactie” noemt. Neemt u van mij aan, dat voor mij het uitblijven van enige reactie eerder regel is. Dat verbaast u niets, denkt u wellicht. Ik maak het hier nog erger. :-) Leest u aub verder. Maar dus eerst, wat mij betreft zelfs hartelijk dank voor uw uitzonderlijk snelle antwoord!

Zorgelijk vind ik dat u meent reeds tot “de meest toereikende analyse” te zijn gekomen. Dat resultaat, zo stelt u, heeft u bereikt “na veel onderlinge discussie.” Wat mij betreft schrijft u met zoveel woorden, dat u vèrdere discussie afwijst. Zo ja, dan klinkt uw frase – zie ook [Fopvatting](#) – weliswaar beleefder, maar komt op hetzelfde neer als domweg géén antwoord geven ...

Nee, ik geloof er – nog – niets van, dat u mijn “kritiek mee[neemt] in een volgend onderzoek.” Uw zgn redenering doet mij denken aan de afgezaagde mop over de dronkaard die onder een straatlantaarn naar zijn verloren sleutels zoekt. Weliswaar is hij ze ergens anders kwijtgeraakt, maar hier kan hij tenminste wat zien. Zo heb ik de indruk dat voor u èn uw geaccepteerde discussiepartners slechts licht valt op politiek & bestuur(lijke verhoudingen). Daarbuiten vindt u het allemaal kennelijk te donker. Het helpt echter niet om dat, het eufemisme “academisch” ten spijt, prompt te diskwalificeren.

Integendeel, bijvoorbeeld wanneer een brug instort, een tunnel lekt, enzovoort, is het onzinnelijk om civiele techniek buiten de orde te verklaren. Wanneer u met “journalistiek” bedoelt, dat er voor fysieke sterkteberekeningen e.d. geen plaats is in een publicatie bestemd voor het algemene publiek, ja, dàt ben ik dan grondig met u eens. En wanneer u voorts bedoelt, dat van u niet verwacht kan worden vakinhoudelijke overwegingen te begrijpen, hmm, dan vind ik dat u als onderzoeker op z’n minst aan een vakvrouw/-man om uitleg moet vragen. Vervolgens heeft u als publicist, dat woord zegt het al, de taak om juist de kern van het probleem algemener begrijpelijk te krijgen. Dat vergt serieuze samenwerking. Heus, ik vind aandacht voor bestuurskwaliteit prima. Zònder redelijk inzicht in de werkelijke problemen valt echter onmogelijk de verantwoordelijkheid van betrokken bestuurders deugdelijk te ... analyseren.

U stelt “concreter [...] te werk te gaan.” Het ontgaat mij wat er “concreter” is aan het,

nota bene, abstraheren van het, zeg maar, primaire object van besturing. Als u dat object opvat als louter de verzamelde bestuurders, tja, wàt analyseert u eigenlijk? Ook uit uw antwoord kan ik nergens opmaken dat u en collega's zich überhaupt informatiekundig oriënteerden. Als ik dat verkeerd zie, reken ik erop dat u mij terecht wijst; dan ben ik u èchte excuses verschuldigd, die ik u ook zal maken. Wat "semantische discussies" betreft, die uitdrukking ken ik helaas als dooddoener. Juist een journalist èn onderzoeker zal toch beseffen hoe onontbeerlijk enz. de uitdrukkingsvariëteit van taal is. Als ù dat niet duidelijk aan het publiek kunt uitleggen, wie dan wel? Ik geef ronduit toe dat het mij niet lukt, terwijl het om inzicht gaat dat onmisbaar is voor adequate voorzieningen voor maatschappelijk informatieverkeer inclusief, uiteraard, bestuur ervan. Waarom helpen we elkaar niet? Indien u meent, dat ik overdrachtelijk nogal ruw tegen uw schenen schop, ja, dat probeer ik wèl. Ik weet helaas ook geen andere manier om eraan bij te dragen dat "volgend onderzoek" op z'n minst een spijker aanwijst. Als u die meteen op z'n kop kunt slaan, is het helemaal mooi. Ik hoor het wel als u hulp wenst bij zoeken – nee, haha, niet op laag water; merkwaardige uitdrukking eigenlijk – en mikken. Met vriendelijke groet, Pieter Wisse

ps

Mijn geabonneerde vriend volgt graag onze correspondentie. Daarom stuur ik hem hierbij afschrift.

[25 mei 2016]

54.96

Met je snelle retourzending ga ik a.s. week aan de slag. Ik moet eerst bijkomen van verdere bemoeienis met enig werk van Christopher Alexander, ja, daar is 'ie weer even. Van het één kwam het ànder ..., zie [Metapatroon als enkelvoudig stelselpatroon](#). Ik vond het weer een moeizame klus om door de opschepperij e.d. heen te ploegen om te ontdekken waaruit zijn methode bestaat. Daar zit dan best wat in. Maar zo oorspronkelijk als Alexander het wil doen geloven, vind ik het allemaal niet (inclusief zijn openbaringsboodschap). En volgens mij heeft hij niet door, dat voor reële stelselschaal een methodische òmslag nodig is. Zoals ik hem begrijp, trekt hij echter een methodische lijn van klein- naar grootschalig klakkeloos door. Zeg ook maar dat voor methodische standaardisatie – àlles is situationeel objectgedrag – méér van hetzelfde atomisme niet werkt, hoezeer Alexander dat met retoriek van relaties en differentiatie ook tracht te ... differentiëren. Hij kàn er niet uitkomen zònder van beginsel te wisselen (en pas dån lukt het door-de-schalen-heen). Nou ja, dankzij dergelijke vergelijkingen blijft in elk geval mijn inzicht groeien in wat er kwalitatief ànders aan Metapatroon is.

54.97

Uit het verband tussen schaal en variëteit volgt, dat algeméén geldige eigenschappen verdwijnen naarmate bereik groeit. Met een referentiekader voor louter kleinschalig bereik is dat contra-intuïtief, zelfs een regelrechte tegenspraak. Stelselmatig is pas consistent, dat eigenschappen altijd bepèrkt gelden, te weten situationeel resp. contextueel. Vandaar dat Metapatroon zgn. contextuele verbijzondering als beginsel benut.

54.98

Ik ben tòch meteen maar doorgegaan voor de volgende versie. Je zult zien dat ik mijn ergerlijke werkwijze voortzette door nergens te laten blijken wat ik tov de vorige

versie verwijderde, wijzigde, toevoegde ... In het voordeel van die benadering vind ik spreken, dat niets àfleidt van de tekst als geheel. Hopelijk schroom jij op jouw beurt evenmin om tekstueel in te grijpen zoals het jou goed dunkte voor dat geheel. Volgens mij waren we het er al over eens, dat de modellenreeks het hoofdbestanddeel uitmaakt van deze tweede aflevering van **Stelselmatige impuls tot energieverkeer**. Inmiddels meen ik dat we het daarbij voor deel 2 vooral ook moeten laten. Voor die opzettelijke beperking volstond het om hier en daar een zin te verplaatsen. Voor zelfs meerdere verdere afleveringen heb jij voldoende (aandachts)punten opgeworpen. En omgekeerd beschouwd lijkt het me verstandig om voor het model-op-hoofdlijn naar een aparte publicatie te kunnen verwijzen. Klopt, wellicht het allergrootste voordeel is, dat wij in een reeks het tot en met zowaar de tweede aflevering geschopt hebben. :-) Als dat niet naar méér smaakt! Het is moeilijk om over stelselmatig perspectief te communiceren, zo gewend als we – alledaags moeten – zijn aan enger bemeten situaties. Wanneer we daar al te principieel over doen, raken we de lezers – als ze er trouwens al zijn – subiet kwijt. Als nadeel geldt, dat we zonder deugdelijke voorlichting niemand ooit het vereiste perspectief kunnen aanpraten. Om alvast een redelijke dosis stelselmatigheid komen we dus niet heen. Wat ik echter maar zo'n beetje in het midden liet, is m.i. verraderlijk taalgebruik. Zo heb jij het als voorbeelden van object over o.a. leiding en auto. Als aanduidingen van object zijn zulke termen op stelselschaal echter gauw verkeerd. (Want) wat we ermee tot uitdrukking brengen is vrijwel altijd – pas – een voorziening; dat is meestal als het ware vanzelfsprekend duidelijk doordat we een situatie 'lezen' als context met betekenisverbijzondering van dien. Maar ja, hoe noemen we een object dan? Ik heb er met een voetnoot op gezinspeeld. Hoe ruimer de schaal, des te beperkter de passende eigenschappen. Wat ik daar maar weglief, is vermelding van de aanname dat er qua relevante gedragsbeschrijving 'absoluut' ... niets overblijft en vandaar de kunstgreep van de nul-identiteit. Dat gaat – veel en veel, jammer genoeg – te ver voor onze inleiding tot een stelselmatig bemeten model.

Voor wetenschappelijke artikelen is het regel om figuren te nummeren. Dat dient eenduidige verwijzing. Per figuur verzong ik tevens een onderschrift. En in de figuren heb ik open pijl(punt)en vervangen door gesloten. Ik hoop dat je mij die esthetische voorkeur toestaat. Verder koos ik voor de term plaatsbepaling; die kan een lezer m.i. eenvoudiger ... plaatsen. In figuur 7 heb ik het aanknopingspunt voor (her)objectivering bewust verlegd naar het etiket (object) om voor de onvoorbereide lezer te bedrukken dat daar toch iets extra bijzonders (lees ook: verbijzonderends) gebeurt. De overige details die ik in slechts enkele figuren wijzigde, vallen je als het goed is niets eens op.

Ik merk wel hoe geschoffeerd jij je voelt door mijn ruwe redactieslag. :-) Laat ajb gauw iets horen, want ik ben benieuwd.

54.99

Naar de noot die jij nog op je zang had, heb ik graag geluisterd. :-) Verder heb ik de tekstpassage verwijderd die op software betrekking heeft. De gepresenteerde modellenreeks staat zeker in eerste aanleg immers los van ondersteuning van informatieverwerking met computers. Het gaat met voorrang om menselijk in- en overzicht. Wat mij betreft vermijden we daarom elk handvat om de ict-lade waarin men ons gretig zou willen stoppen, ook nog eens potdicht te schuiven.

54.100

Haha, over patroon gesproken, ja, met dezelfde opzet als van [Stelselmatige impuls tot energieverkeer, deel 2: middelenbeheer in verandering](#) schiet het op! Of dóór? :-)
Voor een aflevering over document(en)beheer ben ik vlot te porren. Ik heb jouw eerdere opsomming van “[m]ogelijke elementen die nog op de één of andere manier om model-aandacht vragen” nagekeken. Daar heb je al helemaal bovenaan gezet “dat niet alleen objecten, maar ook een deel van de projectdocumentatie overgedragen moet worden aan de beheerorganisatie.” Ook daarvoor biedt de reeks **Werk in uitvoering** m.i. bruikbare aanzet, want daar is expliciet gemikt op facilitering van – variëteit van – documentatie. Nog algemener dan in afleveringen van die reeks vind je document(en)beheer behandeld in [Stelselmatige ontknoping van richtlijn](#).

54.101

Dit is een boodschap van mijn vertwijfeling e.d. Die verdween niet door na eerste lezing van [Grond onder informatiemodellering](#) (geraadpleegd op 2 juni 2016) op de fiets wat uit te waaien. Toen ik je tekst begon te lezen, raakte ik er gaandeweg steeds enthousiaster over. Dat ging door tot de alinea waarin je een ijzersterke kritische analyse als het ware op de spits drijft met een vraag. Die vraag luidt “Waarom ... waarom komt eigenlijk niemand op het idee het absolute karakter van betekenis van informatie eens onder een vergrootglas te leggen?” Door je vervolg raak(te) ik echter subiet in opperste verwarring, gefrustreerd, enzovoort. Wat ik redelijkerwijs èn verantwoordingsvol meen te kunnen, dus zelfs te moeten, verwachten, staat er helaas niet, integendeel. Hoewel jij het antwoord kent, blijft het daar compleet uit. Afgezien van wetenschappelijke nalatigheid, begrijp ik niet wat jij probeert te helpen bereiken door volkomen ònvermeld te laten, dat iemand zo’n idee allang had, sterker nog, dat iemand dat allang tot heuse methode annex taal voor informatiemodellering uitwerkte, allemaal alweer ruim vijftwintig jaar geleden met sindsdien verduidelijking in talloze publicaties (allemaal vrijelijk beschikbaar, inclusief – over verwijzingen gesproken – de rubriek [variëteitspioniers](#) in **Metapatroon, handboek stelselmatig informatieverkeer**), dat jij ook alweer pakweg tien jaar – of zijn het er intussen vijftien? – met Metapatroon bezig bent, dat ... Neem er ook en vooral ajb nota van dat jij de analyse tot aan je vraag uitsluitend kunt uitvoeren en zo helder presenteren, omdàt jij het antwoord erop reeds kent. (Want) anders dan vanuit relativiseringsperspectief is kritiek op verabsolutering onmogelijk. Daar ben je, kortom, onmiddellijk schatplichtig aan het ... antwoord. Voor optimaal effect van je verzoek tot inschikkelijkheid kan ik de keuze billijken om dat antwoord vooralsnog impliciet te laten. Maar als je het zelfs wèglaat, voel ik me blootgesteld aan belemmeringen zoals consortium Essence ze parasitair opwierp tegen noodzakelijke methodische vernieuwing van informatiekunde, en zo door van daadwerkelijke – infrastructurele – voorzieningen voor informatieverkeer. Ofwel, ik heb kennelijk geen ... idee waarop jij met je verzoek mikt. Doordat jij die vraag ten onrechte ònbeantwoord laat, zet jij m.i. hoe dan ook de deur wagenwijd open voor plagiaat, fraude, beunhazerij enz. waarvan ik heus mijn bekomst heb. Zoals jij weet, is het moeilijk genoeg om zelfs maar enige aandacht te verkrijgen voor àndere informatiekundige grondslagen tot en met dienovereenkomstig passende modelleermethode/-taal. Maar dat lukt natuurlijk helemaal nooit door te verzwijgen wat allang beschikbaar is. Dat remt feitelijk zelfs, werkt averechts. Je doet er informatiekunde mee tekort, inclusief mij èn ... jezelf. Ik beseef dat jij me dat niet wilt aandoen. Kan jij beseffen dat het laatste gedeelte van jouw tekst wèl zo aankomt?

Bijvoorbeeld, nog afgelopen weekeinde heb ik me uit de naad gewerkt voor òns artikel. Als jij meent, dat wij daarin eveneens nog steeds géén idee van het antwoord hebben, laat staan een heuse modelleermethode ..., nou ja, dan weet ik het niet meer. Waarvoor doe ik, nota bene geheel voor eigen rekening risico, eigenlijk al die jaren zoveel moeite? Denk ajb ook aan je eigen vrijwillige inspanningen. Die verdienen erkenning, en dóór naar daadwerkelijke veranderingen. Help!

54.102

Helaas, helaas moeten we ons allereerst afvragen, waarover we ons eigenlijk druk maken. (-: Want) helemaal niemand leest de teksten die jij schrijft, helemaal niemand leest wat ik schrijf en helemaal niemand leest wat jij en ik samen schrijven. Dat is echter precies, waarom Essence is weggekomen met wat feitelijk neerkwam op obstructie van innovatie, nota bene gefinancierd met ... innovatiesubsidie. Wat Essence valselijk voorspiegelde, was dat het zgn idee nieuw was. Vooruit, qua idee wilde Novay-medewerker O.L. namens TNO in de subsidieaanvraag nog wel toegeven – overigens pas nadat ik bezwaar maakte; erkenning bleef ter verhulling van bedrog minder dan spaarzaam – dat hij het niet zèlf verzonnen had. Maar als je práktisch iets wilt bereiken, tja, dan moet er een heuse methode komen. Stellig hield hij vol, dat zo'n methode er beslist nog niet was. Zachtjes uitgedrukt is dat een opmerkelijke verklaring van iemand die kort ervoor een passende methode, dwz Metapatroon, nota bene gunstig beoordeelde (als onafhankelijke deskundige in betaalde opdracht van Forum Standaardisatie). Ik sluit niet uit, dat hij dàcht het methodisch beter te weten en kunnen. Ik wist beter (en daarom had ik me eerder van zijn consortiumproject gedistantieerd). In elk geval verkreeg hij steun van mensen/organisaties die zijn beweringen klakkeloos aannamen; zie verderop over geruststelling van beslissers. Dat Essence aldus een dwaalspoor opging, met pogingen om dat met plagiaat te maskeren, is nog tot daar aan toe. De steun verdween daardoor prompt om langs het reële spoor enige – verdere – voortgang te boeken (en ook wat ik meende daar als terugvalpositie voor de vernieuwing te hebben ingenomen, ging verloren doordat ik me – dilemma! – genoodzaakt zag formele klachten in te dienen; daardoor had Forum Standaardisatie nèrgens meer zin in).

Over dat idee ... Ik weet dat de resultaten ervan je minder interesseren, maar ik bestudeer literatuur – en documenteer bevindingen uitvoerig met nauwgezette bronvermeldingen – om te ontdekken dat het thema van variëteit oud is, dat subject en/of situatie met zoveel woorden allang geopperd zijn als differentiërende factoren. Hoewel ik het idee destijds zònder kennis van dergelijke bronnen kreeg, kan ik dus niet claimen dat het oorspronkelijk mijn idee is. Dat doe ik ook niet. Mijn oorspronkelijke bijdragen – voor zover ik weet, althans – zijn wèl 1. de formalisatie tot methode volgens recursieve contextuele verbijzondering met grenswaarde (horizon) en vervolgens 2. formalisatie van grondslagen met semiotische enneade. Als jij de – retorische – vraag stelt, waarom niemand op dat idee komt, klopt het domweg niet. Je wekt ermee de suggestie dat we voor de opgave staan iets radicaal nieuws te bedenken, enzovoort. Zoals ik met (literatuur)onderzoek steeds opnieuw aantoon, had menigeen dat idee reeds.

Ik vermoed dat jij bedoelt, dat het idee hier en nu voor relevante besluitvormers wel degelijk nieuw is. Als ik je toelichting goed begrijp, ben jij ervan overtuigd dat hùn begripsvermogen daarvoor allereerst rijp gemaakt moet worden. Zonder zo'n ploegbeurt, zo leid ik uit je bericht af, heeft zaaien geen zin, laat staan dat er ooit valt

te oogsten.

Volgens mij hebben we het er vaker over gehad dat voor een heuse paradigmawissel een ander ... paradigma geldt. De vergelijking met organische groei gaat niet op. Het is een kwestie van springen. Druk, redding, ...

Daarentegen meen ik dat jij met jouw voorstelling mensen nodeloos afschrikt. Inzake vernieuwing zijn de meeste mensen kuddedieren. Ofwel, bijna niemand durft het aan om als eerste een andere richting te kiezen. Wat ik – daarom – voorstel, en terecht, is dat die koers helemaal niet nieuw is, integendeel, iedereen kan reële variëteit aan eigen gedragingen ervaren en talloze denkers hebben daarop sinds mensenheugenis ... praktisch gewezen. Als zodanig is er helemaal geen paradigmawissel aan de orde. Het enige dat wèl degelijk anders is, vooruit, nogal nieuw, zijn hulpmiddelen voor informatieverkeer. De omgang ermee op reële verkeersschaal, van ontwerp tot en met vervanging, vergt een methode die afgestemd is op dienovereenkomstige variëteit. Dat is nota bene variëteit die als zodanig reeds vertrouwd resp. bekend is. Hoewel de, zeg maar, intensiteit van variëteit mede door groeiend gebruik van digitale verkeersvoorzieningen ... groeit, is er kwalitatief niets nieuws aan de hand. De enige vooringenomenheid die de meeste mensen moeten overwinnen, betreft het toepassingsbereik van digitale technologieën. Dat bereik was ooit beperkt, zeg ook maar voor homogeen verkeer op minieme schaal. Het gaat mis door extrapolatie van die beperkte benadering. Is dat moeilijk in te zien? Het zou niet mogen. Laat ajb ook deze tekst aan je collega lezen. Z/hij zal toch grif erkennen dat haar/zijn gedrag varieert al naar gelang van a. wat z/hij probeert te 'bereiken' en b. omstandigheden. Over omstandigheden gesproken, waarom handelt hij niet naar zulk variëteitsbesef als het gaat om voorzieningen voor informatieverkeer? Haha, dat zit 'm dus in wat z/hij wil bereiken, inclusief vermijden. Zodra z/hij zich bewust is, van de noodzaak van facilitering van variëteit, dient z/hij als professional naar dat inzicht te handelen. Het excuus dat er nog geen methode bestaat, geldt niet. Maar waarom doet z/hij het dan nog steeds niet? iets anders dan dat iemand bang is om haar/zijn nek uit te steken, met spreekwoordelijk nadelige gevolgen van dien, is het doorgaans niet. Vraag ajb niet van me om waardering op te brengen voor wie tegen beter weten in handelt (inclusief nalaat). Maatschappelijk verantwoord is het natuurlijk niet, maar dan weer wel voor man/vrouw en kinderen waarvoor z/hij o.a. financieel moet zorgen. Tja ... Veranderen kan ik dergelijk gedrag niet door mensen erop aan te spreken, laat staan alsmaar luider. Dat leidt er vrijwel altijd slechts toe, dat de kop dieper in het zand verdwijnt. Wat eventueel helpt, is het aanreiken van een boodschap waarmee hij haar/zijn baas tot gewijzigd inzicht kan brengen. Dàt is pas moeilijk! Maar laten we het dan niet, nogmaals, nodeloos nòg moeilijker maken door te doen alsof die baas volkomen geïsoleerd een totaal onbekende koers moet kiezen. Zo is het pertinent niet. De baas kan juist prima worden gerustgesteld. In langer bestaande disciplines is de traditie gevestigd van variëteitbeheer. Het is niet meer dan logisch – nietwaar? – om die benadering tevens voor voorzieningen voor informatieverkeer te gaan volgen, zeker nu aparte toepassingen verleden tijd zijn. De thans relevante discipline heet dan zoiets als informatieverkeerskunde. Daarvoor moeten 'we' inderdaad wat anders tegen informatie aankijken, zoals elders al gebeurt. Ook is daarvoor een rigoreuze methode beschikbaar als houvast voor modellers, enzovoort. Met wat jij en ik voor argumenten houden, laat een moderne baas zich niet overtuigen (uitzonderingen – wellicht – daargelaten; nee, ik heb zo'n uitzondering

nooit ontmoet). Het enige dat m.i. werkt, is geruststelling. En de gedachte dat z/hij géén risico loopt, ontleent de baas uitsluitend aan referenties. 'Het' moet bestaan. Nieuw, prima, zolang het maar oud is. Zonder de(r)gelijke verwijzingen trekt z/hij zich er niets van aan (en raak je door haar/hem juist als zonderling bestempeld, over risico gesproken).

In je column ontken je feitelijk het bestaan van zowel idee als methode. Daardoor heb jij die tekst volledig ontdaan van geruststellingspotentieel. Dat is m.i. naïef en werkt van weersomstuit averechts. Zo is de boodschap kansloos bij elke baas èn, zo mogelijk belangrijker zelfs, bij elke collega die bang is voor de baas. Tja, wie is dat tegenwoordig niet? Je collega beseft donders goed, dat z/hij ònverantwoord bezig is door ontkenning van reële variëteit. Blijkbaar heeft z/hij echter géén ruimte om zelfstandig te beslissen over methode. Anders zou z/hij iets kunnen dóen en het geruststellend resultaat laten spreken. Het zij zo, maar hoe krijg je haar/hem zover dat z/hij zich gerust genoeg voelt om voor het verkrijgen van toestemming voor daadwerkelijk gebruik naar de baas te stappen? De boodschap luidt dat het anders moet en nota bene ook eenvoudig kàn voor 1. kwaliteit, 2. beheersbaarheid, 3. kosten, noem maar op.

Essence was destijds een bijzonder geval ... en toch weer niet. Voor subsidie klopte het consortium aan bij de instelling die innovatiesubsidies verschaft. Wat dáár geruststellend klinkt, is dat het voorstel iets ... nieuws betreft. De geldpot moet immers leeg. Verder presenteerde Essence zich met deelnemers die voor de subsidieverstrekker geruststellend overkwamen. Door Novay werd bewust TNO als formele aanvrager opgevoerd. Feitelijk besliste TNO zèlf over de aanvragen die zij voor zulke subsidies indiende ... Ach, O.L. kon wel wat, maar ontwikkeling van informatieverkeerskunde heeft hij grondig gefrustreerd. Toen hij zijn bedrog inzette, bevroedde ik dat niet.

Gelukkig kunnen jij en ik het over en weer wel van argumenten hebben. Zelfs mijn hoofdargument is dat bij uitstek vrijwillige samenwerking op vertrouwen gebaseerd is. Om samenwerking gaande te houden moeten bijdragen wederzijds worden erkend. Zo wijzigde ik onlangs prompt [Metapattern, development of notation](#) en vermeldde jouw naam bij het notatie-element dat jij m.i. invoerde. Jij kunt dat overdreven vinden, maar ga ajb je reactie erop na. Waarom zou de één verdere moeite doen, in ons geval ook nog eens vrijwillig, als de ànder zich resultaten toeigent? Ter bevordering van hoofdwerk is plagiaat niet voor niets gekwalificeerd als ernstigste inbreuk. Ook al vind je verwijzing afbreuk doen aan de effectiviteit van een boodschap, dan nòg kom je er voor voortgezet vertrouwen niet omheen het wèl te doen (of het moet een afwijking zijn waartoe in overleg besloten is; daarvan was met Essence géén sprake).

De nota bene publieke erkenning van verschillende bijdragen verschaft voorts de terechte indruk dat daadwerkelijk wòrdt samengewerkt en dat versterkt communicatief momentum zowat exponentieel, zeker in pioniersfase. Er komt kennelijk beweging (in). Daarom is juist herhaling vitaal. Ik verzette me niet uit ijdelheid tegen de eigen naam die Essence op Metapatroon plakte.

Wat effectiviteit betreft, kortom, dienen adequate verwijzingen om geruststelling te bereiken. Ik vrees dat er geen andere voorwaarde gerealiseerd moet zijn om een moderne manager tot een veranderbesluit te bewegen. Hetzelfde geldt voor een moderne medewerker, wie weet inmiddels nog sterker, in haar/zijn geval om een voorstel voor verandering te – durven – doen.

Waarom gebruik je je column niet om tevens tot lezing van ons laatste artikel op te roepen? Aan waar nu die vraag staat, gaat het zinnetje vooraf: “Dat gaat keer op keer fout.” Daar zou je op kunnen laten volgen:

Die fout is zeker vermijdbaar. Voor voorzieningen van doorslaggevend maatschappelijk belang, zeg ook maar op reële verkeersschaal, moeten we gericht op een andere manier te werk gaan. Dat laat zich overtuigend o.a. met energie illustreren. Daarvoor verwijs ik graag naar een artikelenreeks onder de noemer van Stelselmatige impuls tot energieverkeer. Een inleidend artikel, [Energiewereld in verandering](#), is gevolgd door modellering van infrastructurele voorzieningen voor energieverkeer, [Middelenbeheer in verandering](#).

Het is en blijft uiteraard jouw column, maar de alinea met de bewuste vraag kan je wat mij betreft het beste schrappen. Wat je daar zaait, na je zo vruchtbare ploegwerk ervóór, is m.i. verwarring. Stel dat je na toevoeging van – zoiets als – de alinea die ik hierboven voorstel dóórgaat met de alinea die begint met “Waar vele mensen,” dan zou je iets verderop de zinsnede “loont het wellicht de moeite uit te zien naar een manier” kunnen verduidelijken/-strakken tot “loont een manier.” Aldus neem je herkenbaar(der) stelling voor wat bestaat, werkt, enzovoort. Laat de lezer niet raden, want daarvan is z/hij niet gediend (en kan je wachten op de fopvatting). Verder zou ik niets veranderen (dus evenmin een nawoord toevoegen, met dank voor je aanbod).

54.103

Ik vind dat er allerlei redenen zijn om zo duidelijk mogelijke voorlichting te geven, dus consequent met vermelding van bereikte resultaten met grondslagen en methode. Wellicht heb ik echter, als het ware omgekeerd, nog niet duidelijk genoeg gemaakt, waarom ik zo hamer op het – vermijden van het – risico dat ontstaat door die voorlichting af te zwakken.

Wat – zo iemand als – O.L. op basis van jouw vraagstelling kan doen, en m.i. stellig daadwerkelijk doet wanneer hij er bedrieglijk belang bij ziet, is erop wijzen dat een vooraanstaand bepleiter van Metapatroon toegeeft nog niet eens een idee te hebben. Kijk, lees maar, daar staat het ... In tegenstelling tot zulke onwetendheid, zo kan hij dan benadrukken, had en heeft hij dat idee voor hoe het wél moet dus zeer beslist. Kortom, zo kan hij concluderen, alle beweringen door Wisse over plagiaat van Metapatroon en subsidiefraude ermee zijn uit de lucht gegrepen, volslagen onterecht. Wie weet gaat hij voor een herstart (en daar leek het met dat contact met het I&M-ministerie al verdacht veel op; louter denkbeeldig is het risico kennelijk niet). Denk je dat mensen, indien hij zo'n opnieuw flagrant misleidende boodschap tot ze richt, open staan voor jouw eventueel volgende, zorgvuldige verklaring dat in jouw column voor de belangstellende lezers toch echt iets anders staat? Met zoveel woorden geef je immers aan, dat het idee er wel degelijk is. Je probeert een uitnodigende draai aan je formulering te geven. En voor wie hopelijk aanklopt om meer te weten komen, heb je de blijde boodschap dat nota bene ook de passende modelleermethode allang beschikbaar is.

Voor zoveel retorisch vernuft is niemand ontvankelijk, zeker niet uit de kring waartoe O. L. zich zou richten. Wat hij en soortgelijk parasitair volk kunnen en ook prompt zullen doen, is medeplichtigen aan het Essence-debacle ... geruststellen dat ze nog altijd nergens op in hoeven te gaan voor een veilige doofpot. Op mijn gefundeerde klachten heeft ook nooit iemand inhoudelijk gereageerd, integendeel. Zo handhaven ze allemaal bijelkaar wat noodlottig neerkomt op een hindernis voor hervorming van

informatiekunde. Alsjeblieft, gun ze die kans niet.

Ook jij ervaart dagelijks hoe moeilijk het is om opbouwende verandering te bevorderen. Klopt, om weerstand enz. komen we helaas niet heen, dat hoort er bij, dus gewoon stug volhouden. Maar dan moeten we op z'n minst vermijden dat we het onszelf moeilijker maken door bruikbaar hindernismateriaal aan te dragen.

Nogmaals, het is al moeilijk genoeg.

Voor mij geldt dat ik alweer de langste tijd – en vergeet geld niet; ook een vrijwilliger moet eten en drinken; ik financier mijn bijdragen aan informatiekundige vernieuwing door op enig geërfd vermogen in te teren; ja, een pure luxe, maar ook dáárvan nadert gauw het einde – heb gehad om aan opbouwwerk te besteden. Tegelijk vind ik het te laat om ermee te stoppen. Valse hoop? Naarmate ik ouder word, stel ik mij alsmaar indringender de vraag: Hoe verder? Metapatroon maar proberen te vergeten en, voordat ik blut ben, voor mijn gezin financieel nog zien te redden wat er te redden valt? In dat geval maakt het mij natuurlijk niets meer uit wie wat schrijft. Wat mij betreft is het zover nog niet. Ik herhaal, help!

54.104

Met dank, ja, zo vind ik de opbouwende strekking van [Grond onder informatiemodellering](#) zowel – helemaal mooi, dus – versterkt als òngevoelig gemaakt voor eventueel misbruik.

Wat mij betreft hoeft de vermelding van Metapatroon overigens niet – altijd :-) – zo nadrukkelijk. Mede daarom deed ik de suggestie om aandacht te vestigen op onze artikelenreeks **Stelselmatige impuls tot energieverkeer**. Dat maakt immers al duidelijk, dat er in positieve zin wel degelijk allang iets 'is,' en via deel 2 kom je tòch nader uit op o.a. Metapatroon.

Wat algemene verwijzing naar Metapatroon betreft, heb ik nog een verzoek voor de toekomst. Ik zie dat jij daarvoor de url van Information Dynamics gebruikte. Sinds ik **Metapatroon, handboek stelselmatig informatieverkeer** opzette èn bijhoud, verwijs ik 'onder' Metapatroon daar meestal naar, dus: [Metapatroon](#). Daardoor lijkt mij de drempel veel lager voor nadere oriëntatie. Afgezien van de m.i. intrigerende opmaak, blijft aldus wellicht afstotende associatie met bedrijfsreclame e.d. vermeden. Metapatroon is vrijelijk voor gebruik beschikbaar! Daarvoor hoeft niemand een zakelijke overeenkomst met Information Dynamics af te sluiten. Zeg maar op de achtergrond borgt ID zoiets als kwaliteitsbewaking (en verzet zich daarom naar vermogen tegen plagiaat e.d.). Nogmaals bedankt!

54.105

Heb je geduld voor wat verdere beschouwingen? Laten we er ajb geen wedstrijd van maken, maar wanneer je het alsmaar doen van moeite volgens "goede bedoelingen" met opbouwende redelijkheid "naïef" wilt noemen, okee, dan ben ik wellicht zelfs nog véél naïever dan jij ... Als zgn ondernemer heb ik bij ontbrekende markt c.q. vraag naar betaald aanbod immers geen materieel vangnet. Nota bene, voor de keuze om een bedrijf te voeren ben ik helemaal zèlf verantwoordelijk. Had ik beter kunnen weten? In voortgezette loondienst had ik waarschijnlijk geen Metapatroon bedacht. Tja, van het een komt het ander, enzovoort. Met groeiend besef komt dito verantwoordelijkheid.

Wat mij betreft velt een cynicus over iemand ànders het berekenende oordeel van naïviteit om zijn eigen verantwoordelijkheid te ontlopen. Van weersomstuit is naïef

zowat een eretitel.

Waarover jij en ik het m.i. grondig eens zijn èn gelukkig ook altijd zullen blijven, is dat wij bijdragen aan opbouwende veranderingen zo redelijk mogelijk willen maken.

Klopt, ik druk me herhaaldelijk pleonastisch uit. Zonder redelijkheid is niets opbouwend, vice versa. Daarvoor doen wij – dus – ons best. Maar wat is opbouwend resp. redelijk?

Aan vóóronderstellingen (lees ook: aannames, axioma's, grondslagen e.d.) valt niet te ontsnappen. Haha, kijk maar naar het woord op-bouw.

Zo niet onredelijk, zijn aannames principieel willekeurig. Dat wijst erop, dat er – in elk geval – twee kanten aan rede(lijkheid) zitten. De ene betreft de omgang met de aannames, de andere de resultaten van die omgang. Zolang omgang onzorgvuldig is, blijven passende resultaten uit. En wanneer zorg(vuldigheid) onverhoopt – bij voorkeur reeds door simulatie, proefondervindelijk enzovoort – leidt tot ongewenste resultaten, zijn prompt gròndige veranderingen nodig, te weten van aannames. Wat wij alweer concreter ook zoal delen, als je mij veroorlooft dit namens jou te opperen, is de aanname van wat telt als relevante resultaten: infrastructurele voorzieningen voor informatieverkeer. Op zijn beurt houdt dat onderwerp allerlei andere opvattingen in, o.a. over evenwichtige maatschappelijke verhoudingen, persoonlijke levenssfeer, noem maar op. Daartoe behoort tevens een opvatting over onze eigen beroepsmatige positionering. De materiële opbrengst voor onszelf staat niet voorop, laat staan dat wij exclusief streven naar eigen voordeel. Als vakmensen zijn wij met voorrang ten-dienste-van mensen, zeg ook maar hulpverleners met bijbehorende beroepsethiek. Dankzij onze professionele bijdragen zou het vooral beter moeten gaan met àndere mensen. Mede dankzij de evenwichtige(re) verhoudingen die we bevorderen, hopen we voldoende materiële beloning te ontvangen – want van louter lofuiting kan niemand leven – om ermee dóór te gaan en al lerende steeds verbeterde bijdragen te leveren. Met zóveel naïviteit lukt dat als ondernemer niet, mij althans niet, maar vooruit. Zeg niet dat ik geen (over)moedige poging deed. Intussen leveren op hùn beurt andere mensen allerlei bijdragen waardoor het ook jou en mij wat beter kan gaan. Alles bijelkaar, met dynamiek van dien, heet beschaving.

Helaas neemt menigeen daarmee een loopje voor strikt eigen belang. Door zo'n louter particulier belang – met welhaast onvermijdelijk navenante schade aan belangen van anderen – te verhullen met een valse boodschap van algemeen belang, raakt de opbouwende cyclus van aannames, redelijke omgang en redelijke resultaten ondermijnd. Er komt een aperte schijnvertoning voor in de plaats. De voorgespiegelde resultaten komen er nooit. De aannames zijn misbruikt en de ene piraat heeft omgang verminkt tot verovering van de beoogde buit. De schade die hij berokkent, vindt hij zijn zaak niet. Denk aan een dief die een woning met inventaris kort en klein slaat, terwijl hij er met een briefje van vijftig euro vandoor gaat. En aan militaire coalities die bevolkte steden bezet houden, met weer andere coalities die ze bombarderen. Helaas voorbeelden genoeg ...

En de omstanders? Vervolgens is het publiek, om over eventuele medeplichtigen maar te zwijgen, gauw netzo onzorgvuldig c.q. pleit zich graag vrij van enige schuld door nalatigheid e.d. In plaats van het feitelijke misbruik te erkennen, tja, om dat te duiden vergt ... zorg, veroordelen ze gemakshalve de misbruikte aannames. Nee, ik vrees dat ik geen cynisch beeld schets, maar een realistisch.

Wantrouwen mag uiteraard niet de overhand krijgen. Beschaving gedijt bij

vertrouwen met naïviteit van dien, maar vergt tegelijk beschermende maatregelen. Al doende heb ik geleerd, dat mijn vertrouwen in toenmalig hoofd Bureau Forum Standaardisatie (BFS) ongefundeerd was. Parafraserend, verleende diensten in het verleden zijn geen garantie voor de relatie in de toekomst. Ik wist dat O. L. op z'n minst onzorgvuldig omging met Metapatroon. Nav de concepttekst van een artikel dat hij mij voor commentaar stuurde, heb ik hem dringend verzocht Metapatroon niet te plagiëren. Afschrift van die waarschuwing stuurde ik aan hoofd BFS, dwz aan zijn eerdere opdrachtgever voor de evaluatie van Metapatroon, en ik meende daarmee een afdoende maatregel te hebben getroffen ter borging van erkenning van Metapatroon. Daarbij rekende ik voorts op wetenschappelijk-ethisch besef bij O. L. (wat mij nog steeds redelijk lijkt om van een medewerker van een zgn onderzoeksinstituut resp. iemand met een academische doctorstitel te verwachten). Mis! Naar bleek was hij daarop totaal niet aanspreekbaar. Ook kwam het niet in mij op dat iemand die ingeschakeld was geweest als onafhankelijke beoordelaar, daar vervolgens zakelijk van zou willen profiteren.

Nog altijd heb ik geen idee in hoeverre hoofd BFS inhoudelijk op hoogte was van de frauduleuze opzet van consortium Essence, of wie weet O. L. zelfs aanspoorde. Ik houd het erop, dat hoofd BFS dat consortium domweg op z'n beloop liet vanwege de belofde – voor hem kennelijk aantrekkelijke – resultaten en later zijn nalatigheid niet durfde toe te geven. Over de opzet en programma van het consortium werd ik pas daags voor de start ervan ingelicht; ik neem aan dat O. L. mij liefst totaal onwetend gehouden had. Door volgehouden partijdigheid, aanvankelijk van hoofd BFS en naarmate ik met klachten hoger en breder mikte van diverse ambtenaren van nota bene drie ministeries, kreeg O. L. de gelegenheid voor misleidende verklaringen. Of kreeg hij met zoveel woorden opdracht om aandacht van inhoud af te leiden? Hoe dan ook was de onmiddellijke uitkomst dat Metapatroon geassocieerd raakte met ophef en ik kreeg het etiket 'lastig;' dichter kan een toegangsdeur niet slaan. Op talloze andere deuren had ik in de loop der jaren weliswaar geklopt, maar nergens had ik – en heb ik sindsdien – een deur zelfs maar op een kier zien openen. Door Essence is, kortom, het enige spoor subiet afgesloten geraakt waarlangs tot dusver sprake was van enige voortgang met verspreiding van Metapatroon. Dat is allemaal wèg. Ik blijf het de verdienste van hoofd BFS vinden (en van directeur GBO.Overheid – later Logius – die er als leidinggevende functionaris toestemming voor verleende), dat hij de aanzet gaf voor een 'forum' voor Metapatroon. Ik vind het echter schandelijk, hoe Metapatroon er door bedrog vanaf is gekegeld. Mochten de personen die destijds hoofd BFS en directeur Logius waren – nota bene, laatstbedoelde is thans directeur Informatiesamenleving en Overheid, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – beseffen dat er voor beheersbare ordening van reële betekenissenvariëteit géén alternatief voor Metapatroon is, en dat inzicht leken zij destijds wel degelijk te hebben, dan benadelen zij ten gunste van hun eigen positie(verbetering) ons allemaal bewust voor een vermogen aan belastinggeld, elk jaar opnieuw (en dan laat ik gemiste kansen met stelselmatig informatieverkeer nog in het midden).

Hoe die verbanning van Metapatroon (na)werkt, is volgens mij nogeens gebleken toen jij belangstelling voor Metapatroon wist te wekken van een medewerker van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Nadat jij hem nader voorlichtte over mogelijkheden voor o.a. de zgn Laan van de Leefomgeving en ik hem vervolgens bezocht had, zag hij zich blijkbaar genooddaakt eveneens O. L. te raadplegen. Ook

op onze navraag heeft hij nooit meer iets laten horen ... Hoe jammer ook, opmerkelijk is daaraan zeker niet dat de voorkeur blijkbaar naar een andere, gangbare modelleermethode uitgegaan is (wat mislukking van dat kostbare project overigens eenvoudig voorspelbaar maakt). Die ene medewerker zou een leger collega's enz. overtuigd moeten hebben. Daardoor zakt de kans voor iets nieuws praktisch tot nul. Het afbreken van contact doet vermoeden dat de man verder niets ondernam, omdat hij Metapatroon besmet achtte. Het wekken van die indruk bij mede-initiatiefnemer Forum Standaardisatie en potentiële deelnemers was eerder het beproefde recept dat O. L. toepaste om ruimte voor Essence te scheppen. Dat smooit elk initiatief met Metapatroon in de kiem.

Toen Essence begon, was het verzwijgen van Metapatroon overduidelijk. Welke wending dat zou nemen, wist ik uiteraard nog niet. Had ik wat kunnen vermoeden? Het complete plagiaat van Metapatroon, pakweg driekwart jaar later als zgn resultaat, verraste me toch. Naïef?

Bijdragen met stelselmatig bereik, dus voor infrastructurele voorzieningen, vergen onderling vertrouwen. Zonder – zulke – naïviteit komen we er nooit. Daarom is kwetsbaarheid professioneel door het initiatief aan te durven van gunning van vertrouwen. Tot professionaliteit behoort echter óók om zsm te toetsen of iemand dat vertrouwen verdient. Dat maakt duidelijk of het al dan niet loont om met bepaalde samenwerking dóór te gaan. Zo moet je erop kunnen vertrouwen stelselmatig resp. infrastructureel perspectief te delen. Dat botst vaak meteen. De meeste mensen houden zichzelf voor de gek dat we nog steeds systeempje voor systeempje, projectje voor projectje verder kunnen komen. Wie is er werkelijk naïef?

54.106

Enkele jaren geleden hebben wij elkaar gesproken na een introductie door [hoofddirecteur Financiën Management en Control], destijds evenals jij werkzaam bij I&M. Wat ik opbracht, is dat informatieverkeer op zgn stelselschaal een kwalitatief andere aanpak vergt voor borging van eenduidigheid van betekenissen; vanwege inherente variëteit op de relevante – maatschappelijke – verkeersschaal dient tevens context consequent uitgedrukt te zijn en onlosmakelijk méégeregistreerd. Onder de noemer van interoperabiliteit had Forum Standaardisatie (FS) eerder mijn desbetreffende voorstel onderzocht en ook op waarde geschat; zie o.a. [Semantiek op stelselschaal](#) (FS, 2009).

Nu maak ik uit [Digiprogramma 2016/2017](#) (titel: **Succesvol digitaal: stel mensen centraal**, maart 2016, Bureau Digicommissaris) op, dat voor de zgn generieke digitale infrastructuur (GDI) nog steeds géén stelselmatig perspectief geldt wat betreft reële betekenissenvariëteit.

Uiteraard besef ik dat je eventueel niet gediend bent van zo'n abrupt kritisch oordeel. Dat risico neem ik. Per saldo vertrouw ik op professionaliteit, met nieuwsgierigheid van dien.

Het probleem resp. de oplossing dat/die ik aankaart blijft niet beperkt tot de GDI-cluster gegevens. De overige clusters stoelen immers vergaand op gegevens. Het woord stelselmatig bedoelt trouwens al te zeggen dat met wisselwerking rekening moet zijn gehouden.

Ik zou je een sloot literatuurverwijzingen kunnen opgeven, van analyse van averechts apartheiddenken voor informatieverzamelingen tot en met synthese van een door-en-door maatschappelijk begrip van infrastructuur. Zeker als aanzet geef ik

echter voorkeur aan een vòlgend gesprek.
Als je mij je voorstel voor plaats en tijd wil laten weten, graag.

ps

Wellicht kan je toch al een blik werpen op [Metapatroon, handboek stelselmatig informatieverkeer](#).

[emailbericht dd. 7 juni 2016 aan directeur Bureau Digicommissaris]

54.107

Ik heb het meteen – op hoofdlijn – al gezien, ja, zeer interessant, althans, ik meen dat je e-betekening bedoelt. Natuurlijk ben ik vooringenomen, :-) maar ik zie daardoor de algemene opzet van de proef bevestigd, te weten van buiten naar binnen. Dat begint dan met zoiets als depot van geschil(verslag); zie het overzichtsmodel **verkeersprofiel voor passende variëteit in rechtspraak** (28 november 2014) voor het idee dat in/voor rechtsgang alles draait om verslagen. Volgens mijn theorie van [Pentas politica](#) komt dàt verslag onder beheer van de zgn registermacht. Haha, dat zijn staatsrechtelijk – of zoiets – nog vele bruggen te ver. Onder beheer van de rechtsprakelijke griffie, dus. Het stukje griffierecht dat daarvoor verschuldigd is, kortom, is slechts depotrecht. De vòlgende stap zou dan kunnen zijn om als het ware vanuit het depot in kwestie de wederpartij(en) er dienovereenkomstig mee aan te spreken. Voilà, e-betekening. Voor zover dat – nog – een èxtra tussenpersoon vergt, en dat zou dan een deurwaarder zijn, kost dat ook weer geld.

De moeilijkheid zit 'm m.i. vooral in de gevallen waarin de rechtzoekende aanspraak maakt op financiële ondersteuning tijdens rechtsgang. Het opsplitsen qua verschuldigde rechten/kosten zou echter ook daarvoor wat nader houvast kunnen bieden. Bijvoorbeeld, om te vermijden dat iemand met een stortvloed aan (geschil)depots komt, zou het griffierecht daarvoor principieel voor eigen rekening moeten zijn. Tja, dan mag het ook weer niet te hoog zijn. Hoe dan ook, wanneer iemand het depot – vooralsnog, dwz afgezien van eventuele latere kostenveroordeling – zèlf betaalt, hoeft de beslissing over toewijzing van een vergoeding voor kosten van rechtsbijstand pas later getroffen te worden (en hoe later, des te meer relevante informatie beschikbaar is).

Strookt het bovenstaande enigszins met jouw ideeën?

54.108

Ja, je hebt gelijk, het zijn allemáál probeersels wat ik schrijf (en teken) ... Dit keer mik ik met [Study in context, part I](#) dus zelfs èxtra op interpretatievariëteit.

54.109

Zeer bedankt voor je sportieve, uitnodigende antwoord! Ik kijk naar zo'n gesprek uit. Ach, intelligentie ... Dat zou weleens op een enorme teleurstelling kunnen uitlopen, :-) want ikzelf kom opzettelijk niet verder dan enig gezond verstand. Ik geef alvast graag wat toelichting. Wie door een woordenboek bladert, moet al nattigheid voelen of zelfs alarm slaan. Eén en hetzelfde woord kan allerlei betekenissen tellen, die ook nog eens kunnen veranderen. Hoe haal je ze consequent uit elkaar?

Standaardisatie, soms? Nee, alsjeblieft, juist niet! Daardoor gaan die andere noembaar-op-hoeveel relevante betekenissen immers niet wèg. Wie gezond verstand inruilt voor specialisatie, zendingsdrift e.d. met absolute waarheidspretentie van dien, kan alle goede bedoelingen ten spijt zijn gaan denken van wèl. Wie nuchter in een woordenboek èn om zich heen blijft kijken weet echter beter. Van weersomstuit

raken onderdrukte betekenissen met ondergrondse voorzieningen beheerd, wat uiteraard van kwaad tot erger leidt (terwijl burgers hoofdschuddend – en betalend – toekijken hoe o.a. zgn basisregistraties op dezelfde manier voor de zoveelste keer problemen geven). Daarentegen moet er stelselmatig gewoon steeds wat informatie bij, ofwel context. Let op, dat kan weer wèl overal op dezelfde manier (zolang het om tekstueel gestructureerde informatie gaat). Zeg maar, de methode moet gestandaardiseerd zijn ter borging van reële betekenisverschillen. Ja, dat is inderdaad even wennen. Dat vergt besèf van wat we vooral dankzij gezond verstand ‘natuurlijk’ doen, van jongs af aan. In onze intermenselijke communicatie voorzien wij dag-in-dag-uit àlles, herhaal, àlles dat wij zeggen, gebaren, schrijven, enzovoort van context. Denk aan de witte jas van de arts, het uniform van de politieagent. Of aan elke letter, elk woord van dit bericht. Zonder de àndere letter(teken)s, woorden e.d. blijft het ene onbegrijpelijk. Voor deugdelijke infrastructurele voorzieningen voor maatschappelijk informatieverkeer moeten we met voorrang een passend taalbegrip hanteren. Dat begrip heeft prompt iederéén die stilstaat bij hoe z/hijzelf communiceert. Nu de computerspecialisten nog ... De begripsdrempel bestaat er uit, nogmaals, dat wij zó goed zijn in contextualisering, en het gaat zó snel, noem het maar intelligent, dat wij het ‘gaandeweg’ niet eens beseffen. Dat kan gerust zo blijven voor deelnemers aan informatieverkeer, maar voor bijdragen aan succesvolle infrastructuur is zulk besef onmisbaar.

[emailbericht dd. 9 juni 2016 aan directeur Bureau Digicommissaris]

54.110

Stel je [Study in context - part I](#) ajb voor als een ouderwetse schoolplaat (maar zonder ouderwetse schoolmeester ervoor). Mijn onbescheiden verzoek luidt, of jij die afbeelding op zo groot mogelijk formaat – als praktisch in je buurt lukt – afdruckt en vervolgens prominent zichtbaar aan een (muur)wand prikt, plakt oid. Wat mij betreft is het vergaand een lezerstekst (een genre dat Roland Barthes ooit als tegenstelling van zgn schrijversteksten opperde). De lezer resp. toeschouwer moet er vooral zèlf van alles en nog wat van vinden. Klopt, ook zo’n plaat blijft onherroepelijk een verzoek tot inschikkelijkheid ..., dus te vertrouwen is een auteur nooit die beweert met een lezerstekst te komen. :-) Ik ben benieuwd of jij er bruikbaar materiaal in ziet voor een beginnersles ter bevordering van besef van context. Mocht je een afdruck op je werkplek ophangen, dan ben ik overigens nòg nieuwsgieriger naar eventuele commentaren door passerende collega’s, enzovoort. Omdat jij het allemaal allang weet, maak jij immers geen deel van de doelgroep uit, maar zij wèl. Raak je erover in gesprek? Nemen ze zelfs initiatief om je erop aan te spreken? Wat gebeurt er als ze er van een afstandje naar kijken?

Ik kan me voorstellen, herstel, ik ben ervan overtuigd dat jij (een) veel betere pla(a)t(en) kunt maken. Voorzover je ze àfleidt van **Study in context - part I**, neem ajb steeds een verwijzing ernaar op. Dankzij verwijzingen over en weer ontstaat een samenhangend corpus lesmateriaal.

In het kader van deze studies heb ik – een plaat met – deel 2 over context in voorbereiding ... Als het uitkomt zoals ik thans voor ogen heb, gaat dat tegelijk ook al over taal(gebruik) voor inschikkelijkheid (dat m.i. het vòlgende hoofdthema moet zijn, en dan dóór naar enneadische semiosis). Ik mik bijelkaar op zoiets als een – korte – basiscursus Informatieverkeersparticipatie (ondertitel: beginselen van taalgebruik), geschikt voor àlle leerlingen in het voortgezet onderwijs (en, wie weet, nòg wat

strakker opgezet, in het lager onderwijs; want hoe het jonger is, des te opener een kind stellig – nog – staat voor begrip van zijn eigen reële gedragingsvariëteit; met alsmaar verdere opleiding volgens het oude stempel wordt het steeds moeilijker, zo niet onmogelijk, om bewust te raken van variërende hoedanigheden voor deelname aan maatschappelijk verkeer). Dergelijk onderwijs – waarover ik je eerder schreef – zal er helaas niet van komen, maar alvast het idee helpt om passend lesmateriaal te ontwerpen/-wikkelen.

Tja, als dat materiaal er tóch is, zou het verplichte kost moeten zijn voor iedereen die feitelijk als informatiekundig ontwerper aan de slag wil. Anders blijft veel geld verspild, blijven nodeloze ongelukken gebeuren ...

54.111

De semiotische enneade telt motief als één van negen elementen.

Zie figuur 4.5.2 in mijn boek [Semiosis & Sign Exchange, design for a subjective situationism](#) (Information Dynamics, 2002). De naam van het element in kwestie luidt daar overigens nog, in het Engels, background interpretant. Vanaf het opstel [Dianeadic framework for information concepts](#) (2003) benoem ik het als motive (Nederlands: motief). Voor actuele versie, zie [Enneadic Semiotics, axiomatic models](#).

Dat strookt met Aristoteles' veronderstelling van finale oorzaak, dwz doelstelling.

Aristoteles onderscheidt vier oorzaaksoorten: materieel, bewegend, formeel en finaal. Zie o.a. Wikipedia, [Aristoteles](#).

Het Griekse woord voor doel is telos (τέλος) en daarom staat een verklaringkader volgens finale (lees ook: eindelijke) oorzakelijkheid bekend als teleologisch. Kortom, enneadische semiotiek is teleologisch. Dat geldt óók voor psychology volgens Joseph F. Rychlak (1928-2013) zoals uiteengezet in zijn boek **Logical Learning Theory, A Human Telology and Its Empirical Support** (University of Nebraska Press, 1994). Rychlak gebruikt kortweg LLT als aanduiding. In hoeverre komen LLT en enneadische semiotiek (ES) overeen resp. verschillen zij?

Mijn indruk is dat Rychlak voor LLT voortborduurde op het begrip formele oorzaak. Hij beschouwt (**Logical Learning Theory**, pp. 12-13)

formal causation [a]s a necessary aspect of final causation.

Ik heb dat voor ES ... niet gedaan, integendeel. Volgens Rychlak is een beroep op formele oorzaak aan de orde (p. 7)

[when] explaining the thing or event based on its "essence[.]"

Volgens mij is – als onveranderlijk verondersteld – wezen zelfs onverenigbaar met teleologie, althans bij motivationele dynamiek (en dat is de reden om teleologie te opperen). Overigens is het ook maar weer, wat telt als ding of gebeurtenis. Zodra wezen feitelijk als precies hetzelfde geldt, dus niets meer of minder als het ding resp. de gebeurtenis in kwestie, is er zelfs geen sprake van bijdrage aan verklaring (maar komt een tautologie tot uitdrukking).

Metapatroon is de methode/taal voor modellering volgens de grondslagen van ES. Uitgebreide documentatie is beschikbaar in/via [Metapatroon, handboek stelselmatig informatieverkeer](#). Het betreft modellering van gedrag. De nadruk ligt op reële variëteit van gedragingen. Eenduidig bepaalbaar gedrag betreft principieel samenloop van object en situatie. Een object met vermogen tot doelstelling heet ook wel een subject. Eén en hetzelfde object kan zich in verschillende situaties – zeer – uiteenlopend gedragen. Daar past de veronderstelling van – zoiets als – hèt wezen

van dat object niet bij. Voor samenhang tussen verschillende objectgedragingen biedt Metapatroon de kunstgreep van nul-identiteit. Wat gemeenschappelijk is, moet voor optimale teleologie gedragsmatig zelfs leeg zijn. Met andere woorden, er is helemaal geen wezen als – bron van – formele oorzaak.

Rychlak associeert formele oorzaak met patroon, en dat verschaft z.i. (p. 13)

the basis on which to begin postulating how a “for the sake of” addition to the formal cause pattern is possible.

Volgens mij spreekt hij allereerst zichzelf tegen. Hij zet zich m.i. terecht àf tegen mechanische verklaringen voor psychologische verschijnselen. Op die manier blijft er een onoverbrugbare kloof met wat teleologische uitleg behoeft. Maar waarom staat hij aan formele oorzaak wèl een productieve intermediaire status toe?

Ik bepleit sterk formalisme in/voor uitdrukking. Maar zo'n formalisme staat niet apart. Daarentegen kan resp. moet voor èlk axiomatisch schema een dienovereenkomstig uitdrukkingsformalisme worden ontwikkeld. Het is dus niet zo, dat teleologie ergens ànders een passend formalisme kan opdoen. (Ook) teleologie is **sui generis** en vergt daarom een 'eigen' formalisme.

Wellicht wil Rychlak zijn voorstel verteerbaar(der) maken voor aanhangers van een beperkter paradigma door het formalisme waarmee zijn vertrouwd zijn te benutten. Aan de hand van zijn boek kan ik dat niet beoordelen (maar ik vermoed dat hij formele oorzaak wel degelijk serieus neemt voor LLT). Stel dat hij er een communicatieve concessie mee doet, dan is dat ronduit een slecht idee. Dat helpt heus niemand om er tòch eens wat nader naar te kijken. Voorspelbaar luidt de onmiddellijke reactie, nee, dus niets nieuws, weet ik allang ...

Dat is de reden waarom ik voor Metapatroon altijd weiger om het met een notatie te presenteren die reeds bekend is van àndere modelleermethoden/-talen. Want daardoor is het prompt ... géén Metapatroon meer. Wat zulke verzoekers – nog - missen, zijn de kwalitatief àndere grondslagen. De kans dat zij die ooit wèl – willen – vatten, verdwijnt zelfs helemaal zodra zij zich bevestigd zien in de behoudende, vaak nalatige opvatting dat er eigenlijk niets nieuws is. Zie ook [Fopvatting](#) (2008).

Als ik met de naam iets zeg die ik aan de passende modelleermethode gaf, Metapatroon, blijkt dat ik niets tegen het begrip patroon heb. Ik ben het eens met Rychlak, dat de opgave is (p. 13)

how [...] to understand final causation working in this [...] realm of patterns, interlacing into other patterns.

Voor hoe dat wèrkt, veronderstelt Rychlak predicatie exemplarisch. Hij bedoelt die term niet syntactisch, waarvoor de Nederlandse term is: gezegde. De betekenis waarop hij ... doelt, (p. 15)

is semantic in nature[.]

Waarom zet hij niet dóór, en mikt op pragmatisch? Allereerst probeer ik hem te volgen. Voor zijn opvatting van predicatie stelt Rychlak, dat (pp. 14-15)

it is important to appreciate that everything hinges on meaning.

Hij voegt eraan toe, dat (p. 15)

[m]eaning is patterned intention[.]

Het patroon dat hij erin herkent, betreft (p. 15)

a logical relation [...] between the identity [...] expressing this intent and the end (telos) being intended[.]

Als voorbeeld geeft hij (p. 15)

when we hear someone say "I am going home."

Degene met het voornemen is de spreker in kwestie, en volgens Rychlak is zijn – korthedshalve gebruik ik slechts mannelijke voornaamwoorden – doel (p. 13)

"being at home[.]"

Met hetzelfde voorbeeld kan ik aangeven wat er aan Rychlaks referentiekader zoal ontbreekt. Ik ben het nog met hem eens, dat er pas zinvol over betekenis valt te redeneren als 'sprake' van een teken is. Maar dan is er niet alleen de spreker (algemeen: tekenvoortbrenger). De spreker mikt ermee op interpretatie door een hoorder (algemeen: tekenopnemer).

Voor duiding van betekenis moet de analist samenhangende keuzes maken voor wat èn wie hij aanneemt als oorspronkelijk(e) 1. teken, 2. spreker en 3. hoorder.

Alles bijelkaar is dat voor de analist weer een ... teken, waarvan in eerste aanleg hijzelf zowel spreker als hoorder is. Hij kan erover in gesprek raken met andere analisten, voor een algemener publiek uitleg verschaffen in een opstel, enzovoort.

De uitleg die Rychlak geeft, lijkt mij slechts passend voor iemand die 'in' zichzelf sprak. Maar ook in dat geval hangt het er maar vanaf. Waarvan? Wil de spreker werkelijk alleen maar naar – zijn – huis? Of wil hij vooral wèg? Bedoelt hij met "home" vooral overal-behàlve-hier?

Zulke betrekkelijkheid van betekenis is alweer duidelijker, indien de spreker zich tot een ànder richtte. Heeft hij zojuist een uitputtende tocht gemaakt? Weet hij zich nu veilig? Kan hij ontspannen? Verheugt hij zich op het weerzien met familie en vrienden? Maar waaròm zegt hij dat met zoveel woorden tegen iemand ànders? Of was het teken tòch vooral aan hemzelf geadresseerd?

Wie weet hebben spreker en hoorder ruzie. Met zo'n zinnetje wil de spreker aan de hoorder te kennen geven, dat hij er genoeg van heeft, dat de hoorder het niet in zijn hoofd moet halen hem naar huis te volgen, enzovoort.

Kortom, er zijn talloze betekenissen denkbaar. Voor de spreker is er de betekenis die hij met het teken bedoelt. Die sprekerbetekenis is afhankelijk van de situatie die de spreker ervaart en wat hij er door de hoorder eventueel aan wil laten wijzigen. Indien er daadwerkelijk een hoorder is, is het nog maar de vraag wat hij als teken opvat. Er bestaat dus onderscheid tussen spreker- resp. hoorderteken. Ook voor hoorderteken geldt afhankelijkheid van situatie, in zijn geval van wat hij op zijn beurt als zodanig ervaart, en zo door naar de hoorderbetekenis van hoorderteken. Ook hoorderbetekenis komt vervolgens met een teken tot uitdrukking. Dat is dan in eerste aanleg een sprekerteken met hemzelf als hoorder.

Ik heb van Rychlak reeds zijn stelling aangehaald dat "everything hinges on meaning." Volgens Charles S. Peirce (1839-1914) draait met betekenis alles om teken; semiosis. Dat uitgangspunt heb ik overgenomen voor een precisering van Peirce's triadische samenhang: semiotische enneade; zie hoofdstukken 2 en 4 in **Semiosis & Sign Exchange** voor ontwikkeling van triade via hexade tot enneade.). Het geniale idee van Peirce is en blijft wat mij betreft dat hij teken consequent expliciet positioneert en oppert als bemiddelend element. In het triadische schema houdt teken enerzijds object, anderzijds interpretant als het ware uit elkaar. Voor de

enneade veranderde ik Peirce's drie elementen in evenzovele dimensies, met èlk weer drie elementen.

De prominente positionering van teken door Peirce bracht mij in combinatie met dito positionering van wil door Arthur Schopenhauer (1788-1860) tot de m.i. enig zinnige opvatting van taal resp. taalgebruik: elk teken is een verzoek tot inschikkelijkheid (Engels: every sign is a request for compliance; **Semiosis & Sign Exchange**, hoofdstuk 8). Dat klinkt aanvankelijk nodeloos radicaal. En klopt het wel? Wel beschouwd is het de enige opvatting die teleologisch houdbaar is. Zoals Peirce al opmerkt, is er altijd een grond. Waaròm zegt iemand dat hij naar huis gaat? Rychlak geeft er nergens blijk van, dat hij aan taal die ... betekenis geeft. Wellicht is hij vooringenomen tegen bemiddeling. Hij stelt zijn theorie volgens predicatie immers voor als kwalitatief ànders dan (p. 13)

mediation in psychological explanation[.]

Zijn bezwaren gelden m.i. terecht mechanisme bemiddeling, dus volgens de Aristotelianse oorzaaksoorten van materie en beweging. Ik zou daar echter nooit een term als "mediation" voor gebruiken. Hoe dan ook, Rychlak maakt er voor – semantische – predicatie kwalitatief onderscheid mee.

Ik beken dat ik ernstig twijfel aan mijn begrip van Rychlaks uitleg van predicatie. Hij spreekt van (p. 15)

patterned order.

Is dat een pleonasme? Wat zich aan zo'n orde resp. patroon dan laat herkennen, is (p. 15)

the precedent-sequacious extension of meaning.

Ik zou zeggen, dat – Rychlak bedoelt dat – waar betekenissen aan de orde zijn, de uitbreiding van de ene tot een andere betekenis steeds hetzelfde patroon vertoont. Vòlgt mag ik kennelijk niet zeggen, want Rychlak vindt (p. 15)

[t]ime's passage [...] irrelevant to a logical ordering of meaning.

Wat is er logisch aan? (p. 15)

A **precedent** occurs first in logical order, and the term **sequacious** refers to those extensions of meaning that occur second – that are, indeed, "slavishly compliant" (logically necessary) on what has gone before in logical order.

En een (p. 15)

predication process [...] involves the logical act of affirming, denying, or qualifying precedently broader patterns of meaning in sequacious extension to narrower or targeted patterns of meaning. The target is the point, aim, or end (telos) of the meaning extension.

Dus, nee, ik vergiste me, Rychlak associeert patroon niet met een uniforme verhouding tussen – ik maak er maar van, wie weet opnieuw per abuis – veronderstelling en gevolgtrekking. Ik houd het erop, dat Rychlak verstrikt blijft in een logica volgens formele oorzaak. Daar valt onmogelijk een nette knoop van te maken, om vervolgens een teleologische theorie aan op te hangen. Rychlak maakt zo'n knoop daardoor alleen maar Gordiaanser. De orde(ning) van betekenissen voor variëteit van gedragingen is helemaal niet logisch op een manier waaraan ook Rychlak kennelijk vasthoudt. Er bestaat helemaal geen wezen, laat staan opperwezen, dat bepaalt hoe gevolgtrekkingen slaafs veronderstellingen dienen.

Er is wel degelijk een volgorde aan de ... orde. Die betreft gedrag. Een subject leert gedragingen door situationele verbijzonderingen. Met steeds een patroon voor gedrag in een bepaalde soort situatie, is er één ... metapatroon voor verbijzondering. Daarbij verbijzondert het subject niet louter uit zichzelf, maar voor elke gedraging uit samenloop met situatie. Dat is teleologische logica.

Ik veronderstel zgn recursiviteit van verbijzondering. Een subject kan voor gedrag niet slechts 'kiezen' uit meest gedetailleerde verbijzonderingen. Alle intermediaire verbijzonderingen komen eveneens in aanmerking, al naar gelang zijn duiding van situatie.

Ook Rychlak erkent voor predicatie dat het (p. 281)

always involves the taking of a position relative to the circumstances in which the person is contextually situated.

Dat noemt hij een "telosponse." Hij had zijn boek kortweg de titel Telosponsivity kunnen geven. In zijn theorie laten zich allerlei semiotische elementen aanwijzen, maar synthese onder die noemer ontbreekt. Dat maakt het verhaal m.i. nodeloos ingewikkeld. Wie geïnteresseerd – geraakt – is, zou op basis van ES méér tijd kunnen besteden aan een opknopbeurt van LLT dan ik hier bereid ben om te doen. En omgekeerd valt er van Rychlaks LLT van alles en nog wat te ... leren, op z'n minst bevestiging van noodzakelijk teleologische oriëntatie.

54.112

Ik vrees dat je gelijk hebt. De passende plaats voor een schoolplaat is een ... schoolklas. Waar anders kan je nieuwsgierigheid verwachten?

In je korte tekst over data als nieuwe olie meen ik te bespeuren dat ook jij worstelt met een Engelstalige aanduiding van informatieverkeer. Af en toe probeer ik het eveneens met "information traffic," maar traffic vind ik deels ... verkeerd (vanwege allerlei betekenissen die dat woord nogal afwijkend van verkeer kan hebben). Of ik gebruik als samenstellend deel het woord exchange, dat ik echter evenmin helemaal vind kloppen. Zo heb ik ook nog steeds geen optimaal Engels woord ontdekt voor stelsel. Oeps, hoe moet het dan met verkeersstelsel? Bedoel je olie overigens, haha, context ..., als brandstof (fuel) of smeermiddel (lubricant)? Waarom roep je overigens de vergelijking met olie op? Wil je ermee zeggen dat – functioneren e.d. in – onze samenleving door-en-door afhankelijkheid is van een en ander? En dat het heus niet alleen van olie is, maar – dus – ook van informatie?! Wil je beseft van het belang van informatie bevorderen? Ja, mee eens! Juist van jou had ik dan een, zeg maar, groenere vergelijking verwacht. :-) Je begrijpt, dat ik nauwgezet verder las om te zien of jij met die vergelijking tevens de eenduidige betekenissenordering op stelselschaal volgens contextuele verbijzondering verduidelijkt. Van brandstof noch smeermiddel verklaar jij daar echter een nadere structuur, die dan tevens voor alom benodigde informatie zou gelden. Wat mij betreft vermeld je het kritieke punt in de laatste alinea. In mijn woorden, psychologische gedragsbepaling is door-en-door situationeel georiënteerd. Dienovereenkomstig is taal(gebruik) door-en-door contextueel. Dat beseft is nog steeds niet doorgedrongen voor de opzet van digitale infrastructuur voor informatieverkeer. Hoe schrijf je dat wervend en duurzaam overtuigend op?

54.113

Op de agenda voor ons a.s. gesprek staat dus in elk geval: documentatie. En dat is ook 'gewoon' weer ... informatie. Kortom, wandel(ing)stof genoeg.

Excuus, de afbeelding was me niet eens opgevallen ... Wil je ermee 'zeggen' dat je olie vooral als vervuiling opvat? Dat – onder andere – lijkt jij in je bericht te bevestigen, maar kan ik uit je oorspronkelijke tekst niet opmaken. En geldt dan de vergelijking c.q. waarschuwing dat we met informatie vervuiling veroorzaken, tenzij we tijdig fouten vermijden die we met olie helaas wèl maakten en blijven maken? Wat mij overigens evenmin opgevallen was, is eerder en elders de slogan "data is the new oil." De verklaring is stellig dat ik de fora niet 'volg' waarop zulke beweringen verschijnen. Zeker als je zo'n bewering overneemt, ik begin er maar weer over, vind ik dat je moet verwijzen naar wat jou als bron bekend is. Dat is geen loze omgangsvorm. Je helpt de lezer met oriëntatie. (Want) als schrijver kan je je tekst opzetten als commentaar. Ik wist dankzij je nadere bericht pas waarnaar ik moest zoeken, dàt er al iets moest zijn ... Uit de reclame-achtige tekstjes van andere auteurs die informatie-is-olie opperden, blijkt nergens een serieuze analyse van informatie. Zodra je dat expliciet vaststelt, heb je een – hopelijk – herkenbaarder vertrekpunt voor nòg maar eens een keer uitleg van het door-en-door contextuele karakter van informatie, onlosmakelijk verbonden met situationele gedragsoriëntatie ... dat ook helemaal geen nieuw idee is, maar waarvan het de hoogste tijd is dat het óók doordringt tot mensen met invloed op voorzieningen voor informatieverkeer ... waarbij het verkeersbegrip al 'staat' voor de noodzakelijke heroverweging. Ikzelf heb het woord verkeer voor het eerst in verband met informatievoorziening gehoord van Jaap van Rees. Dat was in 1979. Een jaar ervoor was ik afgestudeerd en Van Rees was nog hoofddocent aan de TH Delft, alwaar ik hem bezocht om iemand aan hem voor te stellen. Ik meen dat Van Rees het jaar eròp zijn nota bene, **informatiekundig** advies- en opleidingsbureau startte. Als ik het me goed herinner, gebruikte Van Rees de vergelijking met verkeer louter om informatiekunde – een Nederlandstalige aanduiding die hij destijds introduceerde – te positioneren als een àndere discipline dan informatica. Zijn stelling luidde dat informatica tot informatiekunde in verhouding staat als autotechniek tot verkeerskunde. Voor zover ik weet, hield het voor hem met de verwijzing naar verkeer daarmee op. Nogmaals, hij wilde informatiekunde vestigen – geïnspireerd door Zweedse voorlopers zoals Langefors – als een vak dat verschilt van informatica. Daarin had èn heeft hij uiteraard volkomen gelijk. In het werk van Van Rees heb ik echter nergens ontdekt dat hij informatiekunde inhoudelijk **àls een verkeerskunde** zag en wilde helpen ontwikkelen. Ik vermoed dat hij aan erkenning van infrastructurele schaal niet toekwam doordat hij zijn idee van informatiearchitectuur – en in dat verband afwijkend van systeemaannemerij; zie ook onze latere gezamenlijke publicaties – vooral ontleende aan zijn ervaringen met de nieuwbouw van zijn eigen bungalow. Zulke volgehouden kleinschaligheid beperkt zicht op resp. ontkent reële betekenisvariëteit in maatschappelijk (informatie)verkeer. Ik heb hem helaas nooit kunnen overtuigen van de noodzaak van samenhang door-de-schalen-heen. Nu vond hij het volgens mij niet eenvoudig om iets van een ànder aan te nemen, laat staan om een analyse zorgvuldig te documenteren. Voor opbouwende samenwerking zijn over en weer redelijke af- en overwegingen echter onmisbaar. Het kikker-in-pot verhaal zou illustreren dat we geleidelijke veranderingen niet opmerken totdat het te laat is, terwijl een enkele verandering met grote uitslag ons wèl – tot actie – doet bewegen. Maar hoe 'zit' het dan met het spreekwoordelijke konijn in de verblindende koplampen van een aanstormende auto? Of de aanbeveling dat wie geschoren wordt, stil moet blijven zitten? Ik weet het ook niet ...

Ik geloof allang niet meer, dat lezers “handen en voeten aan het geschrijf [willen] zien.” Hun volgende uitvlucht is immers steevast dat het er onbegrijpelijk staat. Uit de ene na de andere fopvatting blijkt dat ze het helemaal ... niet gelezen hebben, dat niets is doorgedrongen. Neem jouw recente trits teksten ‘op’ LinkedIn. Enkele mensen hebben een teken van interesse gegeven. Jij kijkt echter wel uit om ze vervolgens te vragen wàt precies hun belangstelling gewekt heeft. Je weet dat ze daarmee, dwz met ongemak over gemakzucht, niet lastig gevallen wensen te worden. Geven ze soms geen blijk van hun steun? Nou, dan! Ga ajb niet zeuren! Aldus wekken sociale media de valse schijn van opbouwende verhoudingen. En wat moet je met dat ene zgn commentaar? Dat is natuurlijk voor de zoveelste keer helemaal géén commentaar in de zin die ik hierboven aangaf. Jij kijkt echter wel uit om zo iemand te vertellen dat hij parasiteert. Je weet dat hij niet eens begrijpt wat je bedoelt, of in èlk geval in gespeelde verontwaardiging zal doen alsof, zodat jij er maar problemen mee krijgt. Het is maar wat we informatiesamenleving noemen. Helaas, je doet je best, maar er zit niemand op te wachten. Je weet dat ik al helemáál geen oplossing heb voor de noodzakelijke communicatieopgave. Ik ben niet(s) verder gekomen dan een poging mijzelf te zoveel mogelijk te vrijwaren van misplaatste reacties ... die immers niet eens reacties zouden zijn, maar misbruik van een opgezette frequentie voor verzending van een strikt eigen bericht ... waardoor het oorspronkelijke bericht prompt raakt weggedrukt. Tegelijk vind ik het onverantwoordelijk om me van opbouwende mededelingen te onthouden. Dus ‘beperk’ ik me tot publicaties op mijn ‘eigen’ website, waar ik redelijk kan borgen dat ze oorspronkelijk raadpleegbaar zijn. Verder blijf ik proberen, af en toe, om direct contact te krijgen met mensen – voor zover ze nog in leven zijn – die werk voorbrengen waarin ik aanknopingspunten voor subjectief situationisme resp. Metapatroon meen te herkennen. Dat heeft nog nooit iets opgeleverd, afgezien mijn verslag van zo’n poging als aantekening(en). Wie weet ...

Ja, ook dit bericht wordt met tzt een aflevering aantekeningen gepubliceerd. Wie erop wil reageren, moet er zèlf moeite voor ondernemen. Zoals mijn kinderen zouden zeggen, nee, dat gaat ‘m niet worden ... De belediging en feitelijke tegenwerking van parasitaire reactie blijven me echter bespaard. Dat houdt nog het minste op om ook vèrdere bijdrage te leveren aan informatiekunde-als-verkeerskunde.

Ik bewonder jouw volgehouden inzet met publicaties op fora van beroepsbeoefenaren. Er is echter niets nieuws aan, dat zich daar vooral mensen melden die reclame voor zichzelf maken. Zie mijn analyse [Zomaar wat cijfers](#) (in: **Informatie**, jaargang 35, 1993, nr 5). Wat wel degelijk veranderde, is het tempo met de vertoning van zgn interesse (like) als symbool van heersende nietszeggendheid. Gelukkig hebben wij een afspraak voor een ècht gesprek ...

54.114

Is het plan ditmaal trouwens niet een wandeling in Scheveningen? Kijken we meteen of het strand schoon is.

Omdat jij en ik wèl discussie aangaan, en ook nog eens redelijk volhouden, begrijp ik inmiddels hoe weinig ik aanvankelijk ... begreep van je olieverhaal. Valse hoop? Wie weet zit ik nog steeds mis. Blijkbaar associeer ik plaatjes op dergelijke websites categorisch met reclame (want louter dáárvan moet de onderneming het hebben die zo’n voorziening ‘gratis’ beschikbaar stelt). Daardoor ontging mij die ene afbeelding als integraal onderdeel van jouw, zoals we het sinds Wagners opera’s noemen,

Gesamtkunstwerk. Dankzij je geduldige toelichting besef ik inmiddels, dat je met de kwalificatie “they say” een kritische wending bedoelt. Zo van, ‘ze’ kunnen zoveel zeggen, maar is het geen onzin om data (informatie) met olie te vergelijken? Dat hoeft niet, ga je m.i. verder, maar als we ordening van informatie niet héél spoedig beheersen, stelselmatig dus, betreft de vergelijking slechts het vervuiliingsaspect. En hoe bestrijd je vervuiling optimaal? Door het überhaupt niet zover te laten komen. Daarvoor, zo laat je daar tot slot opbouwend weten, moeten “[w]e [...] organize information in accordance with the way we are 'wired'[, i.e. ...] situationally.” Met de verwijzing naar [Information Modeling for Context Aware Systems](#) help je de lezer, hoera, verder op de goede weg.

Het spijt me dat de subtiliteit van [Data could become the new oil](#) niet aan mij was besteed zònder jouw nadere lees- èn kijktips, nogmaals bedankt. Wat voor mij herkenbare “handen en voeten” betreft, :-) houd ik het erop dat jij de reële vraag ‘Are data the new pollutant?’ laat volgen door een praktisch antwoord. Heb ik het nu door?

Het blijft echter de vraag, wat de vergelijking van informatie met olie om het lijf heeft voor de mensen die haar maken. Voor zover ik kortweg naging, luidt het antwoord dáárop: niets. Ik vrees dat een uitgebreidere analyse ... niets toevoegt. Het lijkt mij een prima onderwerp voor een informatiekundige afstudeerscriptie. Maar vind maar eens een geschikte hoogleraar ...

Laat ik het voor bronvermelding eens andersom stellen. Voor wie weet dat er een bron is, kan het onvermeld laten ervan sterk aan betekenis bijdragen. Zo probeerde Novay met Essence als vehikel m.i. innovatiesubsidie enz. te slaan uit verhulling van Metapatroon. Zag ik dat juist? Mijn vertrouwen was in elk geval wèg. De tragedie was, en blijft, dat Novay dat – opnieuw, volgens mij – op zijn beurt niet als een probleem zag, integendeel. Zo waren ze me kwijt, was ook precies de bedoeling, eigen kassa éérst. Op eigen kracht kwamen ze inhoudelijk echter nergens. Verantwoorde vernieuwing vergt vertrouwen ... Dat verdwijnt gauw als de één de indruk krijgt – al dan niet terecht – dat de ander van zijn werk profiteert èn mede daardoor verder opbouwend werk frustreert.

Grofweg zijn er twee soorten (bron)materiaal. Het ene convergeert met je eigen voorstel(ling), het andere divergeert ermee. In het ene geval geef je blijk van samenwerking mèt de auteur in kwestie, in het andere geval roep je op tot samenwerking tégen het werk in kwestie van zo’n auteur. Het voordeel zit ‘m dus principieel in krachtenbundeling ter bevordering van een hypothese, enzovoort. Daarvoor is open, zindelijke argumentatie onontbeerlijk. Anders is het demagogie, bedrog e.d. Zodra – tevens resp. vooral – zakelijk belang in het geding is – en wanneer gaat het tegenwoordig niet om geld? – telt echter concurrentiepositie. Motto: mijn winst is jouw verlies. Hoe kan de ànder de kracht van de één maximaal ondermijnen? Dan ‘helpt’ nabootsing, terwijl je oorspronkelijkheid opeist.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid? Laat me niet lachen!

Kortom, ik vind dat het met bronvermelding niet gauw “toch echt teveel van het goede” is. In de context van jouw olie verhaal erken ik intussen graag – nogmaals excuus, het heeft eventjes geduurd – dat “they say” niet alleen een adequate verwijzing inhoudt, maar dat je daarmee in één moeite door nauwkeurig blijk van je misprijzen geeft.

Dat ik zo langzaam van begrip ben, is wellicht wat je mij op vriendelijke manier verduidelijkt met je “[v]raag [...] in hoeverre wij zelf mogelijk al te ver heen zijn, al

teveel gekookte kikkers zijn.” Ondanks de balk in eigen oog merk je slechts de splinter in een oog van de ànder op, en zo. De eigen ònvermijdelijke schaduw is en blijft waar je juist niet overheen kunt springen ... Met welk recht werp je een steen? Ik geloof dat het in jouw noch in mijn aard ligt om de éérste steen te werpen, laat staan in louter eigen belang. Het lijkt me veeleer dat we het gevoel hebben alom te worden bekogeld zodra we van een afwijkende opvatting blijk geven, alle argumenten resp. “handen en voeten” ten spijt. Moet ik toch nog schrikken, (want) zo uitgesproken heb ik je nog niet over terreur van “hufferigheid” gehoord. Voor zùlke strijd ontbreekt het ons echter aan bruikbare munitie. En principieel geldt zelfs dat het voeren van die strijd averechts uitpakt voor wat wij verantwoord zowel middel als doel vinden: evenwichtiger verhoudingen. Wij houden onze (kiezel)steentjes, knikkers e.d. dus bij ons. Maar als we ze in die pan (mee)koken, kunnen we er nog steeds niet van eten. Gelukkig hebben we er “voer” voor onderling gesprek mee.

54.115

Daarom ben ik zo blij dat jij ook aan de [aantekeningen](#) bent gegaan ... Want wat een pareltje weer, ditmaal over “schouderklopje.” Dat schreeuwt o.a. om een [parodisme](#) voor zo’n [fopvatting](#). Dan denk ik in de gauwigheid alvast aan schouderflopje, en met zoiets als een letterkundige dubbelslag – het is immers een fopvatting – eventueel door naar schouderfopje. Schouderhopje zou ook kunnen, want de ànder zet zich op jouw schouder af met de bedoeling dat in één moeite – nota bene, oorspronkelijk die van jou – jij omlaag en hij – parasitair – omhoog gaat. Schadeklopje?

Ja, een fopvatting is op haar dodelijkst wanneer zij ònbewust uitgesproken is, sterker nog, wanneer de fopvatter zèlf(s) overtuigd is dat hij ermee degene optimaal helpt, foptimaal dus, een (st)riem onder het hart steekt enzovoort die hij feitelijk dwars zit (en daarmee àlle belanghebbenden in het geval van een reëel voorstel voor een opzet – ter facilitering – van evenwichtiger verhoudingen).

Voor “respect” kom ik op pestpect. Nee, ik geef toe, dat is klankmatig géén knaller. Hoe dan ook, die wanvertoning van respect is op z’n minst een ernstige vorm van pesten, en dan is er de associatie met pest als epidemische ziekte, inderdaad veelal ... dodelijk.

54.116

Veranderkundig gezien, om het maar een naam te geven, lijkt mij in dit (voorbeeld)stadium voorrang te verdienen wat wèrkt. Dan staat het spreekwoordelijke Paard van Troje er, binnen is binnen!

54.117

Ook toepasselijk, schouderclubje.

54.118

Ik heb intensief gestudeerd op opbouwende bijdragen aan ons a.s. gesprek. (Want) ik neem aan dat je van mij een aanzet verwacht. Hierbij doe ik een poging. Een aanknopingspunt herkende ik op p. 5 van [Succesvol digitaal: stel mensen centraal](#) (Digiprogramma 2016/2017, Bureau Digicommissaris, maart 2016). Ik heb gedaan alsof jij er mee akkoord was, dat ik de paragrafen **Verder op weg in een digitale samenleving** en **Strategische verkenning** zou herschrijven. Ik voegde ze tot één paragraaf samen. Wat ik toevoegde, staat tussen rechte haken. En door wat ik zou schrappen, trok ik een streep. Die opmaak is stellig niet consequent gelukt, maar hopelijk wordt zo in elk geval duidelijk welke accentverschuiving in het beleid m.i.

optimaal is (en zelfs noodzakelijk; het is allemaal reuze praktisch en volgt eenvoudig, volkomen logisch uit infrastructuur als maatschappelijk begrip). Als je dit 'voorstel' alvast wilt lezen, graag!

Verder op weg in een digitale samenleving

Digitalisering dringt in alle facetten van het economische en sociale leven door. [Het] is [daarom infrastructureel onverminderd] een ~~nationale~~ [gemeenschappelijke] opgave [van alle geledingen van overheid om te faciliteren] dat mensen vanuit verschillende[, vaak veranderlijke] hoedanigheden [ook langs digitale weg] op een gemakkelijke, veilige en betrouwbare manier ~~zaken~~ [aan samenleving] kunnen ~~afhandelen met de overheid~~ [deelnemen en zo mogelijk hun participatie vergroten]. Nota bene, dit gaat voor mensen èn overheid verder dan waarop tot dusver de nadruk lag, dwz op voorzieningen waarmee mensen louter] zaken [...] afhandelen met de overheid [resp. voor onderlinge afstemming van overheidsinstellingen. Zodra het op z'n ruimst beschouwd om maatschappelijk informatieverkeer langs digitale weg gaat, is v]oor deze opgave [niet] ~~zou wel~~ eens een heel andere GDI nodig ~~kunnen zijn~~. [Wat allereerst volstaat zijn maatschappelijker beleidsaccenten, omdat h]et Digiprogramma [zich dan] richt [...] op een GDI die de transformatie van de ~~overheid~~ [samenleving] faciliteert[; daarin ligt noodzakelijke] transformatie van de overheid [als het ware vanzelf besloten.] Hoe zo'n [infrastructuur voor informatieverkeer] er [in technisch opzicht] in de toekomst uitziet, laat zich [overigens] moeilijk in lange termijnvisies vatten[; d]e ontwikkelingen [van digitale technologieën] gaan daarvoor [nog] te snel en gaan gepaard met disruptie. [Daarentegen zijn beleidskeuzes voor maatschappelijk verkeersbereik duidelijk genoeg, al helemaal met het oog op verdere internationalisering. Oriëntatie volgens de spanning tussen pluriformiteit en integratie moet leidend zijn. Dat vergt met voorrang een kwalitatief andere opzet van informatie. Tussen reële betekenisverschillen op verkeersschaal is tegelijk samenhang geboden. Die aanpak is o.a. vereist om hoedanigheden te onderscheiden naar de verschillende situaties waarin dezelfde mens deelneemt aan maatschappelijk verkeer. Wat hierna toegelicht staat als de GDI-clusters 1. identificatie & authenticatie, 2. dienstverlening en 3. gegevens, raakt door erkenning van variëteit ten nauwste verweven.] ~~Terug naar het gesprek [...] te delen.~~ [Als **s]trategische verkenning** [...] wordt een ~~interbestuurlijk~~ visievormingsproces ingericht dat uitmondt in een digitale [infrastructuur]agenda voor de toekomst, waarmee de overheid aansluit bij de ontwikkelingen in de digitale samenleving. [Wat bijbehorende operationele voorzieningen betreft zal h]et proces [...] een adaptieve of agile aanpak kennen, waarbij niet wordt gedacht vanuit allesomvattende [technische] blauwdrukken, maar de focus zal liggen op korte, resultaatgerichte stappen met ruimte voor leren en innovatie. [Naar verwachting kunnen dankzij het rotondemodel veel bestaande voorzieningen op korte termijn veelal òngewijzigd in de infrastructurele opzet functioneren.]

ps

Alvast enkele opmerkingen:

- Wat mij betreft is op z'n minst een zeer grondig begin van een passende beleidsvisie voor "verder op weg in een digitale samenleving" beschikbaar met [Informatieverkeer in publiek domein](#) (Ictu, programma Architectuur Elektronische Overheid, 2004). Dat ik als toenmalige samensteller op die nota wijs, vormt hopelijk geen belemmering serieus ernaar te kijken. Ik neem een exemplaar voor je mee.
- Op p. 5 van **Succesvol digitaal: stel mensen centraal** is in het gedeelte dat ik wegliet o.a. sprake van "een stelsel van overheidsgegevens." De meeste gegevens in beheer van overheidsorganisaties zijn echter door uitvraag verkregen van burgers en bedrijven. Ofwel, van wie zijn ze eigenlijk? Voor heuse infrastructuur voor informatieverkeer is qua eigendom van persoonsinformatie een eenduidig oriëntatiepunt nodig. Voor een voorstel, zie [Manifest voor informatieverkeer](#). Daarvan ben ik de opsteller ...
- De betekenis van een teken (lees ook: data, gegeven, informatie) kan variëren al naar gelang de handelende persoon en/of de situatie waarin hij – ervaart dat hij – verkeert. Overeenkomstig situationele gedragsverbijzondering moet informatie expliciet contextueel verbijzonderd zijn om

eenduidige betekenis te borgen. Dat vergt allereerst een aangepaste modelleermethode/-taal. Daarvoor heb ik Metapatroon ontworpen ... Zoals ik je eerder schreef, heeft Forum Standaardisatie daar ivm zijn **Interoperabiliteitsagenda** reeds naar gekeken.

- Ik kan je een proef tonen met verwevenheid van identiteitstelling, via hoedanigheden, tot en met activiteiten.

- Of de aanduiding rotondemodel aan mijn werk is ontleend, weet ik niet. Ik ben ooit over informatierotonde begonnen ... Ook dat werkt allang.

[emailbericht dd. 23 juni 2016 aan directeur Bureau Digicommissaris]

54.119

Wat wil ik met [Maak het ook weer niet te moeilijk](#) zeggen? Oplossing is natuurlijk pas **betrekkelijk** (lees ook: **verhoudingsgewijs**) eenvoudig volgens infrastructureel perspectief. Kenmerkend voor oplossing is immers facilitering van ... betrekkelijkheid van (informatie)verkeersdeelnemers. Daarentegen blijft het een moeilijke, zelfs ònoplosbare opgave zolang zo'n opbouwende verkeersaannee ontbreekt. Nota bene, met de aanduiding – in genoemde column – van resp. oproep tot deelnemers veronachtzaam ik die moeilijkheidsgraad. Hoe lukt het om iemand zichzelf als verkeersdeelnemer te laten beschouwen? Dat is voorwaarde voor besef van mededeelnemers en zo door naar waardering van – nut van – infrastructuur.

54.120

In Nederland hebben 'we' een sinds een jaar of twee een Digicommissaris. Ook daar hoort uiteraard een ondersteunend bureau bij. Ik meldde per email aan de bureaudirecteur – die ik enkele jaren geleden in een andere functie trof – dat ik hem graag voor een gesprek wilde bezoeken. Prompt kreeg ik een uitnodiging. Dat gesprek had eind vorige week plaats; er namen verder twee medewerkers van Bureau Digicommissaris aan deel.

Ik vond het een interessant gesprek in goede sfeer. Ondanks de korte duur lukte het m.i. om de noodzaak te agenderen van ruimst mogelijke opvatting van infrastructuur. Juist resp. pas daardoor ontstaat de mogelijkheid van optimaal beheersbare realisatie, dwz zowel stap voor stap als samenhangend in de gewenste overzichtelijke projecten. Zonder omvattende visie resp. ontwerp blijven projectresultaten geïsoleerd, en blijken vaak tegenstrijdig met bijgevolg averechtse werking. En het is ook pas dat stelselmatige bereik waardoor meerduidigheid van informatie opvalt als hoofdprobleem met als stelselmatige oplossing de explicitering van context. Dat is onmisbaar voor operationalisering van doelbinding, bescherming van privacy, ga zo maar door. Voorts bespraken we de mogelijkheid om volgens wat jij en ik als informatierotonde kennen – met andere metafoer: houd het scharnier betekenisloos – op korte termijn aansprekende voortgang te boeken. Eén van de medewerkers zag nota bene in dat het precies verkeerd is om zgn authenticiteit louter geldig te verklaren voor zgn basisregistraties; dankzij contextuele verbijzondering is informatie alom authentiek.

Nogmaals, naar mijn indruk was het een prettig, open gesprek op informatieverkeerskundig veelbelovend niveau. Vervolggesprek? Wat daar al dan niet gebeurt, zodra ik de deur uit ben, weet ik niet ...

54.121

In [Infrastructuurcommissaris informatieverkeer](#) doe ik nog maar eens een poging om deugdelijk infrastructuurbegrip te bevorderen. Dat houdt nu eenmaal kritiek in op aanhoudend averechtse voorstellingen. Wie het aangaat, maakt zich echter stellig

op voorhand immuun door zgn moeilijke teksten van lastige mensen überhaupt niet te lezen (of te doen alsof, àls er al iets doordruppelt). Wie doet er wèrkelijk moeilijk resp. is lastig?

Ik verwijs o.a. naar mijn column [Minister](#). Die schreef ik eind 1997. Daarin luidt het thema nog informatiemaatschappij, dus nog niet met zoveel woorden informatieverkeer. Voor zover ik thans kan nagaan, heb ik die term voor het eerst schriftelijk gebruikt in [Informatieverkeer in publiek domein](#). Daaraan werkte ik vooral eind 2003 en begin 2004. In die – uitgebreide – nota staat het woord inclusief de titel (!) meteen tientallen keren. Uit een “selectie van voorbeeldzinnen uit het Corpus Hedendaags Nederlands” blijkt dat er voordien nauwelijks sprake van was, nog afgezien van afwijkende contexten. Ik heb overigens de indruk dat genoemde nota géén deel van die tekstenverzameling uitmaakt. Zelfs daarvoor te moeilijk en/of lastig? :-)

54.122

Voor ons gespreksonderwerp documentatie werp ik alvast het volgende op. Wat wij meemaken, toe maar, is – een periode van – documentaire omkering.

1. Van oudsher was er steeds een apart document. Om redenen variërend van gebruiks- tot beheermogelijkheden werden meerdere documenten verzameld. Gelet op het medium ging dat niet verder dan een fysieke stapel, rij e.d. Vanaf een zeker aantal documenten is zo'n stapel onoverzichtelijk; met voordelen van verzameling gaan nadelen gepaard. Welke documenten gaan over dit-en-dat, en waar liggen ze precies als ik ze wil inzien? En waar moet ik ze precies terugleggen, zodat ze vindbaar blijven? Voor dergelijk gebruik en beheer ontstond wat later – documentaire – metainformatie ging heten. Met digitale technologie nam metainformatie een vlucht. Daarmee is het immers betrekkelijk eenvoudig om metainformatie te systematiseren. Daardoor raakt ook praktisch tevens systeem gevestigd voor de oorspronkelijk losse documenten.

2. Het instrumentarium voor – beheer van – metainformatie is ook geschikt voor allerlei, zeg maar, oorspronkelijke documentatie. Zulke informatieverzamelingen zijn reeds systematisch van opzet. Zeg ook maar dat informatie en metainformatie feitelijk geïntegreerd zijn. Als je ons artikel **Data en diensten op orde met Metapatroon**, [deel 1: algemene verkenning van stelselmatige oriëntatie](#) opslaat, zie je dat de eerdere begrippen informatie en metainformatie als het ware opgelost zijn. Ze zijn vervangen door andere begrippen in desbetreffende samenhang. Tekenend voor de radicale omkering is de keuze van een willekeurig knooppunt als uitgangspunt: x. Dat is dus meteen al een ... document. Een andere verschijningsvorm van wat van oudsher als document gold is daar bericht. Ook informatieverzameling, weer een ànder knooppunt, heeft e.e.a. weg van het ene documentbegrip van vroeger. In [Stelselmatige ontknoping van richtlijn](#) wijs ik er zelfs expliciet op, met het gangbare Engelse archiefwoord voor document, dat “record als entiteittype verdwenen [is]. In plaats daarvan verschijnen meerdere knooppunten met samenhang.”

Naar omstandigheden moeten we een passend begrippenkader kiezen. Voor informatie ‘op’ een traditione(e)l(er) medium wijkt het medium voor bijbehorende metainformatie af. Daarvoor geldt m.i. onverminderd wat ik ad 1 stelde. Een kwalitatief ànder begrippenkader is echter geboden, ofwel wat ik opmerkte ad 2, zodra het ene medium tevens ‘oorspronkelijke’ systematisering van informatie faciliteert. Omdat er aparte documenten volgens afwijkend medium blijven bestaan,

al is het maar omdat ze gemaakt blijven worden, is samenhangende beheeropzet ad 1 en ad 2 nodig. Dat is voor gevorderde ontwerpers met Metapatroon gesneden koek.

54.123

Klinkt dat niet nuchter, verstandig, en ga zo maar door? Allereerst moet het fundament op orde, natuurlijk! Goed gesproken, bravo!

Het is maar weer wat als fundament geldt. De schrijver, in de serie tekstjes waarnaar je mij verwees, houdt het daarvoor op informatietechnologie. Dat is een valse start. Het is extra tragisch, dat zo iemand via publiciteit andere mensen oproept om het net zo verkeerd te begrijpen, enzovoort. Overigens valt het besmettingsgevaar reuze mee, gelukkig maar, want om te beginnen leest al vrijwel niemand – behalve zijn eigen medewerkers, die moeten wel – wat daar verschijnt. Hij beweert zich op veler verzoek tot opschrijven te hebben gezet. Lijkt mij sterk ... Zelfoverschatting? Ach, je moet wát om aandacht te trekken.

Als één van die medewerkers ga jij er terecht in zoverre serieus op in, dat je een aanknopingspunt herkent voor agendering van een fundamentele ... fundament. Laat ik me maar niet te druk erover maken, dat jij pas een gelegenheid voor deskundige inbreng ziet via zo'n extern platform (LinkedIn). Belachelijk! Hij maakt zich sterk voor o.a. inspirerend, faciliterend leiderschap en talentontwikkeling. Op die manier merk jij er echter niets van, integendeel.

Zijn vijfdeelige verhaal(tje) gaat nergens over ... informatie. Met informatie coördineren actoren ... activiteiten. Dat vergt informatieverkeer tussen actoren. Aldus zijn actoren principieel deelnemers aan informatieverkeer.

Wie het fundament – wat dat ook is – op orde wil krijgen, moet ook voor gedigitaliseerde informatie onderscheid maken tussen 1. benodigde voorzieningen per actor en 2. algemene verkeersvoorzieningen, ofwel infrastructuur voor informatieverkeer. Het aandeel ad 2 groeit en groeit ... Als jij en ik niet helderziend zijn, zijn talloze andere mensen kennelijk – nog – blind. Zo moeilijk is het toch niet om informatieverkeer te duiden?

In en voor zgn organisaties, zowel bedrijfsleven als overheid, overheerst nog steeds de fixatie op aparte actoren. Dat heet vaak: business. De misvatting is gegroeid dat informatie louter actorspecifieke voorzieningen vergt. Het is eerder andersom.

Onbegrip heeft zich echter stevig gevestigd en geleid tot de averechtse maatregel om elke actor te laten beslissen over besteding van 'het' budget voor 'zijn' informatievoorziening. Een aparte actor beschouwt zichzelf niet eens als verkeersdeelnemer, laat staan dat hij vanuit 'zijn' budget wil bijdragen aan financiering van infrastructuur voor informatieverkeer.

Afgaande op zijn reeks tekstjes is je baas zich enigszins bewust van ontbrekend draagvlak inclusief financiering voor, in zijn visie, gemeenschappelijke(r) informatietechnologie als fundament. Helemaal suf is hij ook weer niet. Hij aanvaardt echter de budgetteringsgrondslag waardoor steeds een aparte actor-als-business het óók voor voorzieningen voor informatie compleet voor het beslissen heeft. Zijn voorstel luidt feitelijk om werk aan gemeenschappelijke(r) voorzieningen te verrichten onder de radar van de budgethouder in kwestie. Daarvoor moet dat werk in porties worden verdeeld zodat het niet opvalt ... Maar enig besef dat het daarbij om verkeersvoorzieningen gaat, kan ik uit zijn verhaal niet opmaken.

Zodra erkend is dat informatie vooral tussen actoren werkt, ligt – pas – de conclusie voor de hand dat exclusieve verdeling van informatiebudgetten over aparte actoren

door-en-door contraproductief is. Er moet – wederom – een budget voor infrastructuur voor informatieverkeer komen. Wat had ik het destijds bij het ministerie van Buitenlandse Zaken toch eenvoudig. Daar begreep iedereen het voornaamste belang van optimale verbindingen, en aldus van voorzieningen ervoor, dwz verkeersvoorzieningen, hoera! Een begin met herbudgettering zou kunnen komen van een, zeg maar, informatieverkeersheffing op de aparte budgetten. Volgens een gering percentage valt er al véél te ... verdienen. Let wel, met dat geld moet wèl op kortst mogelijke termijn infrastructureel geleverd worden. Dat is moeilijk, omdat daarvoor thans de vakmensen ontbreken. De vraag was, en is nog steeds, afkomstig van opdrachtgevers volgens strikt hun eigenbelang. Dat leidt dwangmatig tot 'professionals' die niets meer kunnen leveren dan wat jij zo treffend puntoplossingen noemt. De reële vraag is echter naar een flexibel lijnenstelsel ... Zonder zgn informatieverkeerskundigen helpt een infrastructuurbudget nog steeds niets. Ik weet ook niet hoe een doorbraak kan lukken. Ik heb me ooit bij instellingen van wetenschappelijk onderwijs gemeld met een pleidooi voor een opleiding voor civiele informatiekundigen (lees dus ook: informatieverkeerskundigen), maar ving steeds bot.

Hoe budgettering geregeld is, maakt onderdeel uit van zgn institutionalisering. M. Arentsen en W. Trommel (in: **Moderniteit en overheidsbeleid, Hardnekkige beleidsproblemen en hun oorzaken**, Coutinho, 2005) wijzen erop dat problemen vaak hardnekkigheid ontleenen aan institutionele oorzaken; de vermeende oplossing verergert problemen. Zo is de opstelling die jouw baas m.i. vergaand onbewust volgt, zeg ook maar gehoorzaam, naar mijn stellige indruk eveneens ... problematisch. Maar ik hoop uiteraard dat hij zich in jouw voorstel verdiept. Er is géén alternatief voor serieus informatiekundig werk!

Januari – juni 2016, webeditie 2016 © Pieter Wisse